

**Program ukupnog razvoja
Općine Grožnjan – Grisignana
2015. do 2020.**

Svibanj 2016.

naručitelj

Općina Grožnjan – Grisignana,
Načelnik, Claudio Stocovaz prof.

impresum

IZRADA DOKUMENTA

MONEO savjetovanje d.o.o.

mr.sc. Mirta Vukelić
mr.sc. Kristian Korunić
Irina Lovrić dipl. oec.
Lucia Vlahov mag. oec.
mr. sc. Krešimir Škrtić

Općina Grožnjan – Grisignana

Claudio Stocovaz prof.
Emanuela Štokovac mag.oec.

Ovaj dokument pripremljen je temeljem ugovora o uslugama između izvođača, tvrtke Moneo Savjetovanje d.d. Zagreb i naručitelja, Općine Grožnjan. Dokument je pripremljen za naručitelja i u skladu s Odlukom općinskog Vijeća, u svrhu realizacije razvojnih ciljeva.

Svi podaci navedeni u ovom dokumentu za koje nije eksplicitno naveden izvor, potječu od naručitelja i njegovih partnera. Izrađivači dokumenta ne mogu garantirati za točnost podataka preuzetih iz sekundarnih izvora i/ili predlagatelja projekta niti preuzeti odgovornost za posljedice korištenja ovog dokumenta od treće strane, ili u drugu svrhu, te za eventualne greške ili nedorečenosti koje proizlaze iz pogrešnih podataka koji su im dostavljeni.

**Program ukupnog razvoja Općine
Grožnjan - Grisignana 2015. do 2020.**

Sadržaj

POPIS TABLICA.....	5
POPIS SLIKA I DIJAGRAMA.....	6
POPIS KRATICA	7
SAŽETAK	8
1. UVOD.....	10
1.1 Svrha i predmet PUR-a	10
1.2 Polazišta izrade PUR-a	10
1.3 Metodologija	10
1.3.1 Logička osnova	10
1.3.2 Radna metodologija	11
2. OPĆENITO O OPĆINI GROŽNJAN-GRISIGNANA	13
2.1 Ustroj Općine	13
2.2 Postojeći strateški dokumenti i prostorno planske odrednice	14
2.3 Razvojni trendovi	15
3. PROFIL OPĆINE	17
3.1 Prostorna obilježja	17
3.1.1 Geografski položaj	17
3.1.2 Prirodna obilježja.....	18
3.2 Demografska slika.....	19
3.3 Kulturno-povijesna baština.....	21
3.4 Infrastruktura.....	24
3.4.1 Vodoopskrba i odvodnja.....	24
3.4.2 Prometna infrastruktura.....	24
3.4.3 Energetska infrastruktura.....	25
3.4.4 Telekomunikacije.....	26
3.5 Gospodarstvo.....	26
3.5.1 Slika gospodarstva	26
3.5.2 Turizam	32
3.5.3 Proizvodne i uslužne djelatnosti	36
3.5.4 Poljoprivreda	36
3.6 Kvaliteta života i okoliša	37

3.6.1	Okoliš.....	37
3.6.2	Obrazovanje	39
3.6.3	Civilno društvo.....	39
3.6.4	Zdravstvo i socijalna skrb.....	39
4.	ANALIZA RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI	40
4.1	Opći trendovi	40
4.1.1	Europska unija i svijet.....	40
4.1.2	Republika Hrvatska i Istra	40
4.2	SWOT analiza	42
4.3	Analiza izvora financiranja.....	46
4.3.1	Općinski proračun.....	46
4.3.2	Ostali izvori financiranja	53
4.4	Postojeće razvojne inicijative	53
5.	STRATEGIJA.....	55
5.1	Vizija razvoja	55
5.2	Opći ciljevi i prioritete.....	55
5.3	Mjere i projekti	56
6.	PROVEDBA PUR-a	60
6.1	Mehanizmi provedbe.....	60
6.1.1	Aktivnosti provedbe	60
6.1.2	Uloge i odgovornosti	60
6.1.3	Dinamika.....	62
6.2	Izvori financiranja	63
6.3	Monitoring i evaluacija	66
6.3.1	Struktura praćenja i ocjene	66
6.3.2	Pokazatelji	67
7.	PRILOZI	70
7.1	Prilog 1. Pregled ciljeva i mjera Programa ruralnog razvoja RH 2014. – 2020, Operativnog programa Konkurentnost i kohezija i Operativnog programa učinkoviti ljudski potencijali.....	70
7.1.1	Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.- 2020.....	70
7.1.2	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. -2020.....	73
7.1.3	Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali	78
7.2	Prilog 2. Indikativna lista projekata	81

POPIS TABLICA

Usporedni podaci o broju stanovnika, promjenama između popisa 2011. i 2001. godine te starosnoj dobi na različitim administrativnim razinama	20
Stanovništvo po naseljima općine Grožnjan-Grisignana	20
Popis kulturnih dobara Općine Grožnjan	23
Osnovni gospodarski pokazatelji Istarske županije	27
Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za općinu Grožnjan-Grisignana, susjedne općine, IŽ i RH	28
Struktura djelatnog zaposlenog stanovništva općine Grožnjan-Grisignana prema području djelatnosti 2011. godine	30
Stanovništvo Općine prema glavnim izvorima sredstava za život	31
Udio aktivnog i zaposlenog stanovništva Općine u populaciji starijoj od 15 godina	31
Obrazovna struktura stanovništva Općine starijeg od 15 godina i usporedba s prosjekom Županije i RH	32
Turistički promet u Istarskoj županiji u 2013. g. po turističkim zajednicama	34
Dolasci i noćenja u Istarskoj županiji i TZ Grožnjan, 2007. do 2013.	35
Poljoprivredno zemljište u općini Grožnjan	37
Usporedni prikaz prioritetnih ciljeva glavnih strateških dokumenata	41
SWOT analiza općine Grožnjan	43
Izvršenje Proračuna Općine Grožnjan-Grisignana 2011. – 2014.	47
Struktura prihoda Općine Grožnjan-Grisignana za 2013. i 2014. godinu	49
Struktura prihoda od dotacija i pomoći Općine Grožnjan-Grisignana za 2014. godinu	50
Struktura rashoda Općine Grožnjan-Grisignana za 2013. i 2014. godinu	51
Struktura rashoda prema programima Općine Grožnjan-Grisignana za 2013. i 2014. godinu	52
Investicije Općine Grožnjan-Grisignana 2014. g. u okviru plana razvojnih programa	54
Provedba PUR-a – aktivnosti, funkcije i dionici	61
Lista ostalih projekata	63
Mjere Programa ruralnog razvoja namijenjene jedinicama lokalne samouprave	64
Mjere OP-ja Konkurentnost i kohezija namijenjene jedinicama lokalne samouprave	64
Kategorije praćenja i procjene s obzirom na vrijeme, kriterij i svrhu	66
Nacrt instrumenata praćenja i procjene	67
Vrste pokazatelja uspjeha s obzirom na nivo ciljeva	67
Pokazatelji uspjeha općeg cilja Gospodarstvo	68
Pokazatelji uspjeha općeg cilja Ljudi, znanja i suradnja	68
Pokazatelji uspjeha općeg cilja Priroda i ekologija	68
Pokazatelji uspjeha općeg cilja Kvalitet i standard života	69
Pokazatelji uspjeha općeg cilja Identitet i kultura	69

POPIS SLIKA I DIJAGRAMA

Nivoi ciljeva	11
Organizacijska struktura Općine Grožnjan-Grisignana.....	13
Položaj Istarske županije i Općine Grožnjan u RH	18
Velika vrata u Kaštelu dolina Mirne, crkvice Blažene Djevice Marije od Baštije, Sv.Marija od Krunice	22
Istarski ipsilon.....	25
Prosječni dohodak po stanovniku općine Grožnjan-Grisignana, susjednih općina, IŽ i RH.....	29
Izvorni prihodi po stanovniku općine Grožnjan-Grisignana, susjednih općina, IŽ i RH	29
Selekcija komunalnog otpada	38
Struktura rashoda prema programima Općine Grožnjan-Grisignana za 2013. i 2014. godinu	52
Opći ciljevi PUR-a općine Grožnjan	55
Prioriteti općih ciljeva.....	56
Indikativna lista prioritiziranih projekata	62

POPIS KRATICA

BDP	Bruto domaći proizvod
CBA	<i>Cost benefit analysis</i> (analiza troškova i koristi)
DZS	Državni zavod za statistiku
ENU	Energetska učinkovitost
EU	Europska unija
IŽ	Istarska županija
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JPP	Javno privatno partnerstvo
JU, JP	Javna ustanova, javno poduzeće
KBC	Kliničko bolnički centar
LAG	Lokalna akcijska grupa
MINGO	Ministarstvo gospodarstva
MSP	Mala i srednja poduzeća
NN	Narodne novine
NVO	Nevladine organizacije
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPG	Obiteljsko poljoprivrednog gospodarstvo
OPKK	Operativni program konkurentnost i kohezija
OPULJP	Operativni program učinkoviti ljudski resursi
PPI	Poduzetničke potporne institucije
PRR	Program ruralnog razvoja
PUR	Program ukupnog razvoja
RH	Republika Hrvatska
TDU	Tijela državne uprave
TK	Telekomunikacije
TZ	Turistička zajednica
ŽCGO	Županijski centar za gospodarenje otpadom

SAŽETAK

Općina Grožnjan - Grisignana je jedinica lokalne samouprave Istarske županije u čijem su sastavu slijedeća naselja: Antonci, Bijele zemlje, Grožnjan, Kostanjica, Kuberton, Makovci, Martinčići, Šterna, Vrnjak i Završje, sva sa pripadajućim selima i zaseocima, uključujući sela Baštići i Gržići. Grožnjan je 1993. godine postao jedinica lokalne samouprave s pripadajućim ovlastima sukladno zakonu.

Općina Grožnjan-Grisignana smještena je na središnjem sjevernom dijelu istarskog poluotoka. Grad je svoje ime vjerojatno dobio zahvaljujući smještaju na kamenom brežuljku latinski zvanom Grisium, a odatle antičko ime Graecianiana, odnosno Grisignana. Iz Grožnjana se pruža predivan pogled na dolinu rijeke Mirne na jugu, prema istoku na Motovun i Učku, a na zapadu pogled seže sve do mora. Grožnjan je sa sjevera i sjeveroistoka okružen nešto višim brežuljcima na kojima se nalaze sela Vrh Roman i Peroj, Pertići i Kalčini.

Grožnjanština je ekološki sačuvano područje, bogato raznovrsnom florom i faunom i prirodnim znamenitostima. Prostornim planom Istarske županije uvrštena su područja i lokaliteti osobite vrijednosti, osjetljivosti i ljepote krajolika unutar središnjeg flišnog područja ("Siva Istra") u kojem se nalazi i područje Općine Grožnjan-Grisignana. To su područja kojima prema strateškim dokumentima treba posvetiti posebnu pažnju i pod određenim su režimom zaštite.

Područje Općine Grožnjan-Grisignana podijeljeno je na 10 statističkih naselja. Prema najnovijem popisu stanovništva iz 2011. godine u općini Grožnjan živi 736 stanovnika, što je u usporedbi s podacima o popisu stanovništva iz 2001. godine smanjenje za oko 6%, kada je na području općine živjelo 785 stanovnika. Dakle, od 40 jedinica lokalne samouprave u Županiji, općinu Grožnjan-Grisignana naseljava tek 0,35% stanovnika. Sljedeća tablica daje usporedni prikaz broja stanovništva i starosnu strukturu na različitim administrativnim razinama te pripadajuće udjele.

Veći dio općine Grožnjan priključeno je na javnu vodoopskrbnu mrežu. Područje se u potpunosti opskrbljuje vodom iz sustava Sv. Ivan u blizini Buzeta putem Istarskog vodovoda d.o.o. Buzet, te je cijeli sustav vodoopskrbe postavljen na način da dugoročno zadovoljava potrebe opskrbe stanovništva i gospodarstva područja, uključujući povećan broj korisnika tijekom turističke sezone.

Ekonomija općine Grožnjan počiva na turizmu, poljoprivredi i uslužnim djelatnostima. Radi se o malim poduzetnicima koji se bave trgovinom, uslugama popravka i montaže, te proizvodnjom manjeg opsega. Nekoliko autoprijevoznika i građevinskih poduzetnika nudi usluge dijelom namijenjene turizmu, revitalizaciji te stvaranju novih turističkih kapaciteta.

Godišnji proračun Općine Grožnjan-Grisignana kreće se u rasponu od 6 do 8 miliona kuna. Sumarni pregled protekle četiri godine pokazuje da je s izuzetkom 2013. godine Općina godišnje realizirala veće primitke od izdataka, mada je kumulativno poslovanje negativno kada se uzmu u obzir prijenosi iz prethodnih godina. Negativan rezultat u 2013. godini posljedica je značajnog pada prihoda kojeg nije popratio proporcionalan pad rashoda, pa je uz otplatu kredita ta godina zaključena s negativnim financijskim rezultatom od 781.338 kn. U 2014. godini rashodi su također nadmašili prihode, ali je to pokriveno novim zaduživanjem.

Iz analize Općine i njenih budućih nastojanja, proizašla je vizija Grožnjana koja glasi: Grožnjan-Grisignana, istarski biser kulture i sklada življenja u zdravom i poticajnom okruženju.

Kako bi se vizija Općine mogla realizirati, Općina u planu ima gotovo tridesetak projekata, od kojih su neki pred samom realizacijom, dok su neki još uvijek samo projektne ideje. U nastavku dokumenta, točnije u petom poglavlju, navode se opći ciljevi te mjere i projekti koji će omogućiti razvitak Općine u kontekstu donešene vizije Grožnjana.

1. UVOD

1.1 Svrha i predmet PUR-a

Program ukupnog razvoja (PUR) je temeljni strateški dokument razvoja lokalne zajednice koji definira željena razvojna usmjerenja i prioritete.

Svrha PUR-a je dakle, da strukturira strateško razvojno razmišljanje, planiranje i djelovanje u horizontalnom (sektorskom) i vertikalnom (lokalno, regionalno, nacionalno, nadnacionalno) smislu. Drugim riječima, PUR je mehanizam za realizaciju krajnjeg cilja dobrog upravljanja i administracije, što je kreiranje koristi za zajednicu – usluga, uvjeta i infrastrukture koji su potrebni društvu i ekonomiji.

Strateško razmišljanje i djelovanje u javnom sektoru je posebno kompleksno i zahtjevno, jer uključuje široku lepezu ciljeva, a provodi se kroz velik broj instrumenata – zakona, porezne politike, programa, projekata, usluga i sl. Stoga je predmet izrade i provedbe PUR-a kompleksan, višeznačan proces pod utjecajem raznih političkih, ekonomskih i društvenih čimbenika, koji se u konačnici materijalizira u jednom dokumentu i iz njega proizašlim aktivnostima.

Program ukupnog razvoja Općine Grožnjan se sastoji od osnovne analize stanja, analize razvojnih mogućnosti, te strategije razvoja, prioriternih projekata i zadataka te njihovog načina provedbe, uključujući mehanizme praćenja i ocjene učinaka.

1.2 Polazišta izrade PUR-a

Izrada Programa ukupnog razvoja Općine Grožnjan temelji se na odluci Općinskog vijeća. Polazišta za izradu PUR-a su Pravilnik o provedbi mjere 07 «Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima» iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014 – 2020, te nacionalna i županijska strateška usmjerenja (Zakon o regionalnom razvoju, Strategija ruralnog razvoja RH, Strateški program ruralnog razvoja IŽ, Županijska razvojna strategija). Razrada strategije PUR-a slijedi logičku osnovu (vidi poglavlje 1.3.1), kao i saznanja o raspoloživim i predvidivim izvorima financiranja – vlastita sredstva, domaći i europski fondovi, u prvom redu mjere Programa ruralnog razvoja.

1.3 Metodologija

1.3.1 Logička osnova

Općenito, strateško planiranje pomaže organizacijama da definiraju što žele postići i na koji način, dok strateško djelovanje osigurava fokusiranje napora na pitanja koja su zaista važna, te prikladno alociranje resursa. Iz tog razloga strategija razvoja mora biti usmjerena i jasna, a planski proces uključuje interaktivnu analizu više faktora, kao što su:

- Vizija & Vrijednosti: vizija željene budućnosti bazirana na općeprihvaćenim generalnim principima;
- Dokazna baza & Analiza: razumijevanje trenutne situacije, trendova i realističnih scenarija razvoja, zajedno s uzrocima i posljedicama, a bazirano na dokaznoj bazi (statistika, ekonomska, znanstvena i društvena istraživanja i saznanja) te stavljeno u širi kontekst, odnosno uspoređeno s komparabilnim okruženjem i dobrom praksom;

- Dionici: razumijevanje stavova, problema i perspektiva različitih dionika, te planiranje njihovog uključenja u planerski proces, a posebice uloge u provedbi strategije;
- Kapaciteti provedbe: analiza i ocjena sustava i instrumenata za provedbu strategije, dostupnih resursa, a u cilju uklanjanja eventualnih barijera razvoja i uspješne implementacije strategije.

Analizom i interpretacijom ovih faktora dolazimo do razvojne strategije koju tipično formuliramo kao logički povezane nivoe ciljeva, od kratkoročnih do dugoročnih i *vice versa*:

Slika 1-1 Nivoi ciljeva

Dobra strategija je iteracija 'od gore prema dolje' i od dolje prema gore' – formulira se (i mijenja!) kombiniranjem viših, dugoročnih ciljeva ('od gore') s konkretnim projektnim idejama koje izrastaju iz bazičnih potreba ('od dolje'). U konačnici, cilj je napraviti strategiju koja je *prikladna* (odgovara na potrebe), *provediva* (sukladna dostupnim resursima) i *prihvatljiva* (ima javnu i političku potporu koja joj osigurava legitimitet). Na taj se način osigurava konstantna usmjerenost javnih politika na stvarne potrebe društva.

1.3.2 Radna metodologija

Alati korišteni za proces pripreme Programa ukupnog razvoja Općine Grožnjan-Grisignana su poznate i često primjenjivane tehnike, poput:

- Priprema osnovne analize – pregled i sumiranje dostupnih statističkih i drugih činjeničnih podataka.
- Identifikacija profila općine – tj. interpretacija sirovih podataka i artikuliranje razvojnih trendova, uzoraka, neujednačenosti i obrazaca razvoja.
- SWOT analiza i analiza razvojnih trendova – detekcija ključnih pitanja koja mogu biti sektorska (npr. poljoprivreda, zdravstvo, obrazovanje i sl.) ili tematska (npr. propadanje industrije, gubitak vještina i sl.), kao i dosadašnjih obrazaca razvoja i mogućnosti financiranja.

- Razrada potencijalnih strategija u svrhu definiranja razvojnih ciljeva na dugoročnom i srednjoročnom nivou (vizija razvoja, strateški ciljevi i prioriteti).
- Po definiciji ciljeva, strateško-planski proces uključuje praktično promišljanje i detekciju instrumenata provedbe (programa, projekata i dr. mjera) koje mogu dovesti do željenih rezultata, kao i mjere za praćenje i ocjenu napretka.

Iterativni planski proces i primjena ovih tehnika su reflektirani i u **strukturi dokumenta** koji se sastoji od četiri cjeline:

- ❖ Poglavlja 2 i 3 – analiza stanja
- ❖ Poglavlje 4 – analiza razvojnih mogućnosti
- ❖ Poglavlje 5 – strategija (vizija, ciljevi, prioriteti i mjere)
- ❖ Poglavlje 6 – provedba PUR-a

Praktično, proces izrade PUR-a Općine Grožnjan proveden je u polovicom 2015. godine, a samu pripremu dokumenta preuzeli su stručnjaci tvrtke MONEO Savjetovanje d.o.o. U suradnji s Općinom tijekom lipnja i srpnja izrađena je prva radna radna verzija dokumenta, koja je javno predstavljena zainteresiranim građanima na skupu u Grožnjanu, dana 23. 09. 2015. Usljedila je priprema prvog nacrtu PUR-a koji je 25. 09. dostavljen Općini na očitovanje. Dokument je prihvaćen od strane Općinskog vijeća u svibnju 2016.

2. OPĆENITO O OPĆINI GROŽNJAN-GRISIGNANA

2.1 Ustroj Općine

Općina Grožnjan - Grisignana je jedinica lokalne samouprave Istarske županije u čijem su sastavu slijedeća naselja: Antonci, Bijele zemlje, Grožnjan, Kostanjica, Kuberton, Makovci, Martinčići, Šterna, Vrnjak i Završje, sva sa pripadajućim selima i zaseocima, uključujući sela Baštići i Gržići. Grožnjan je 1993. godine postao jedinica lokalne samouprave s pripadajućim ovlastima sukladno zakonu.

Organizacijska struktura Općine Grožnjan-Grisignana prikazana je u nastavku.

Slika 2-1 Organizacijska struktura Općine Grožnjan-Grisignana

Općinsko vijeće je predstavničko tijelo građana koje donosi akte u okviru djelokruga Općine i obavlja druge poslove u skladu s zakonom i Statutom. Općinsko vijeće ima predsjednika i potpredsjednika. Mandat članova Općinskog vijeća izabranog na redovnim izborima traje četiri godine. Članovi Općinskog vijeća za obavljanje te dužnosti ne primaju plaću. Zadnja konstituirajuća sjednica i imenovanje 9 članova Vijeća je održana 19. lipnja 2013.

Načelnik zastupa Općinu i nositelj je izvršne vlasti Općine. Odgovoran je za ustavnost i zakonitost obavljanja poslova koji su u njegovom djelokrugu i za ustavnost i zakonitost akata upravnog tijela Općine. Mandat načelnika traje četiri godine.

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Općine Grožnjan – Grisignana te obavljanje poslova državne uprave koji su zakonom prenijeti na Općinu, osnovano je upravno tijelo Općine – **Jedinstveni upravni odjel**.

Odjelom upravlja i rukovodi pročelnik koji nadzire rad službenika i namještenika. Sukladno Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu Općine, Jedinstveni upravni odjel bi po sistematizaciji činilo 9 zaposlenih:

- Pročelnik Jedinstvenog upravnog odjela (magistar struke)
- Viši stručni suradnik za razvojne projekte i nabavu (magistar struke)

- Viši stručni suradnik za lokalnu samoupravu i opće poslove (magistar struke)
- Stručni suradnik za proračun, financije, isplate i računovodstvene poslove (prvostupnik/SSS)
- Viši stručni referent za računovodstvene poslove i naplatu prihoda (prvostupnik/SSS)
- Administrativna tajnica - viši referent za pisarnicu i pismohranu (prvostupnik/SSS)
- Referent za komunalno gospodarstvo i poljoprivredu - komunalni redar (SSS)
- Komunalni radnik (SSS/NKV)
- Telefonist/vratar/doprema i otprema pošte (SSS/KV)

U vrijeme pripreme ovog dokumenta, u Odjelu je zaposleno 6 osoba. U opravdanim slučajevima, te u skladu sa zakonom, posebni poslovi za koje nedostaje kapaciteta u Jedinstvenom upravnom odjelu mogu se putem ugovora povjeriti osobi odgovarajućih stručnih sposobnosti, o čemu odluku na prijedlog pročelnika donosi Načelnik.

Službenici i namještenici obavljaju svoje zadaće temeljem Godišnjeg plana i programa rada kojeg predlaže Pročelnik uz prethodnu suglasnost Načelnika. Radi se o poslovima lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji se odnose na sljedeće djelatnosti:

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalne djelatnosti i gospodarstvo,
- briga o djeci i mladima,
- socijalna skrb,
- primarna zdravstvena zaštita,
- predškolski odgoj i osnovno obrazovanje,
- kultura, tjelesna kultura i sport,
- zaštita potrošača,
- zaštita i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarna i civilna zaštita
- promet na svome području, te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Za obavljanje ovih poslova, Općina koristi vlastite prihode kojima u okviru svog samoupravnog djelokruga slobodno raspolaže, te ostale vanjske izvore (kao npr. projekti i programi financirani iz EU ili zaduživanja. Proračun Općine kreće se od 5,5 do 8 miliona kuna godišnje. Analiza izvršenja proračuna te provedba razvojnih projekata detaljnije su analizirane kroz naredna poglavlja.

2.2 Postojeći strateški dokumenti i prostorno planske odrednice

Donošenje svih strateških odrednica budućeg rada i razvoja Općine Grožnjan-Grisignana prilagođeno je postojećim strateškim dokumentima:

- Statut Općine Grožnjan (2009.)
- Godišnji planovi rada Općine Grožnjan i drugi interni akti
- Akcijski plan energetske održivosti razvoja za općinu Grožnjan do 2020.
- Prostorni plan uređenja Općine Grožnjan-Grisignana („Službene novine“ općine Grožnjan, br. 5 od 11. studenog 2008. te nastavne Izmjene i dopune), kao i pripadajući prostorni planovi nižeg reda.

Na nadopćinskom nivou važniji dokumenti su:

- Županijska razvojna strategija 2011.-2014. (te nova koja je u izradi za razdoblje 2015. - 2020.)
- Strateški program ruralnog razvoja Istarske županije (2008. - 2013.)
- Master plan razvoja turizma (novi u izradi za razdoblje 2015.- 2025.)
- Istarska kulturna strategija 2014. – 2020.
- Strateški plan razvoja sliva rijeke Mirne (2014. -2014.)
- Lokalna razvojna strategija LAG-a Sjeverna Istra (2015. – 2020.)
- Županijski Plan za zdravlje i socijalno blagostanje s godišnjim operativnim planovima aktivnosti
- Nacionalne strategije, poput Strategije i Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020.

Načela i odredbe navedenih dokumenata uzeti su u obzir pri analizi i definiranju strategije predstavljene ovim dokumentom.

Općina Grožnjan članica je Lokalne akcijske grupe sjeverne Istre. Potpisivanjem Sporazuma o postupku i mjerama za osnivanje LAG-a ruralnog područja sjeverne Istre 14.3.2011., gradovi Buje - Buie, Buzet, Novigrad – Cittanova, Umag - Umago i Općine Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana, Lanišće i Oprtalj – Portole, inicirali su postupak osnivanja LAG-a Sjeverna Istra te iskazali želju i odlučnost u animiranju i udruživanju dionika javnog, civilnog i gospodarskog sektora na svom području. Godine 2015, LAG-u se pridružuju i općine Vižinada-Visinada, Tar-Vabrega-Torre-Vabrega i Kaštelir-Labinci-Castelliere-S.Domenica. Riječ je o području koje je povijesno, zemljopisno, gospodarski i društveno vrlo povezano, a kroz djelovanje LAG-a ti će napori dobiti bolje usmjerenje, koordinaciju i vjerujemo uspješnost u provođenju projekata od važnosti i interesa za cijelo područje LAG-a Sjeverna Istra.

2.3 Razvojni trendovi

Iako romanskog porijekla, Grožnjan je u pisanoj povijesti ušao kao kaštel (Castello) i u doba feudalizma prvi se put javlja u pisanim dokumentima 1102. godine. Od svog nastanka u feudalno doba, kaštel Grožnjan s pripadajućim teritorijem je bio pretežno usmjeren na poljoprivredu i stočarstvo, a dolaskom Venecije i na trgovinu drvom i ribarstvo.

Dolazak Venecije koja je vladala Grožnjanom od 1358. do svoje propasti 1797. godine ujedno je označio i kraj feudalizma za kaštel Grožnjan koji postaje općinom kojom upravlja gradski načelnik. Sve do XIX stoljeća grad je smatran primorskim mjestom, a za lokalnu privredu (ratarstvo, stočarstvo, obrtništvo) od velike je važnosti bila Luka Baštija na rijeci Mirni, koja je služila za odvoz poljoprivrednih proizvoda i drvne građe za venecijansko brodogradilište, te dovoz razne trgovačke robe. Tijekom XIX stoljeća razvija se robna proizvodnja i razmjena, čemu je pridonijela bolja prometna povezanost, kao npr. izgradnja istarske željeznice (Divača-Pula), i dovršenje Parenzane 1902. godine, uskotračne željeznice koja je prolazeći kroz Grožnjan, Kostanjicu i Završje povezivala Trst i Poreč. Bilo je to doba procvata grada i njegove okolice, koju je tada nastanjivalo čak pet puta više stanovnika nego danas. Prvu polovinu XX stoljeća obilježila su ratna zbivanja koja su se posljedično odrazila negativno na razvoj Grožnjanštine. Stvaranje nove jugoslavenske države nakon II svjetskog rata rezultiralo je masovnim egzodusom stanovništva iz Grožnjanštine.

Moderna povijest općine obilježena je novim razvojnim trendovima, izraslim na povijesnoj baštini Grožnjana. Godina 1965. je posebno važna u povijesti razvoja jer tada u općinu dolaze likovni umjetnici iz Hrvatske i Slovenije, te kasnije i drugih republika bivše Jugoslavije, što je bio pozitivni razvojni poticaj posebice u smjeru umjetničko-kulturne tradicije i stjecanja reputacije Grožnjana kao «grada umjetnika». Privremeno ili stalno doseljavanje doprinijelo je razvoju grada i u smislu gospodarstva, urbane obnove

(uređenje napuštenih i ruševnih građevina, otvaranje atelijera, galerija i sl.), te oplemenjivanju sadržaja i stila života.

Godine 1969. Muzička omladina Hrvatske pokreće osnivanje Kulturnog centra Međunarodne federacije Muzičke omladine (današnji Međunarodni kulturni centar Hrvatske glazbene mladeži) u Grožnjaju, što je dalo gradu novi razvojni poticaj, jer je značilo daljnju urbanu obnovu i razvoj, te uvelike promijenilo značenje Grožnjana učinivši ga prepoznatljivim umjetničkim i kulturnim odredištem svjetskih razmjera. Općina Grožnjan dodijelila je 1994. godine Povelju, najviše općinsko priznanje, Muzičkoj omladini Hrvatske "za dostignuća i doprinos od osobitog značaja za razvoj i ugled Općine Grožnjan".

S novim kretanjima, grad se postepeno infrastrukturno razvio i povećao broj stanovnika. Na institucionalnom nivou, Grožnjan je stekao je status općine 1993. godine, dobio je svoju turističku zajednicu, nove inicijative i sadržaj. Grožnjan na taj način postaje privlačno mjesto za mnoge pojedince i organizacije kulturnog profila. Generalno razvojno opredjeljenje Općine je nastaviti razvoj u istom smjeru – kroz obnovu i obogaćenje kulturne baštine, njezinu adaptaciju suvremenim razvojnim potrebama turizma, kulture i ostalih gospodarskih djelatnosti. Umjetničko stvaralaštvo novih stanovnika i privređivanje dijela lokalnog autohtonog stanovništva na temelju poljoprivrede, agroturizma i drugih vrsti turizma, te zanatstva, male privrede i trgovine čini temelj razvojnih perspektiva moderne Grožnjanštine.

3. PROFIL OPĆINE

3.1 Prostorna obilježja

3.1.1 Geografski položaj

Općina Grožnjan-Grisignana smještena je na središnjem sjevernom dijelu istarskog poluotoka. Grad je svoje ime vjerojatno dobio zahvaljujući smještaju na kamenom brežuljku latinski zvanom Grisium, a odatle antičko ime Graeciniana, odnosno Grisignana. Iz Grožnjana se pruža predivan pogled na dolinu rijeke Mirne na jugu, prema istoku na Motovun i Učku, a na zapadu pogled seže sve do mora. Grožnjan je sa sjevera i sjeveroistoka okružen nešto višim brežuljcima na kojima se nalaze sela Vrh Roman i Peroj, Pertići i Kalčini.

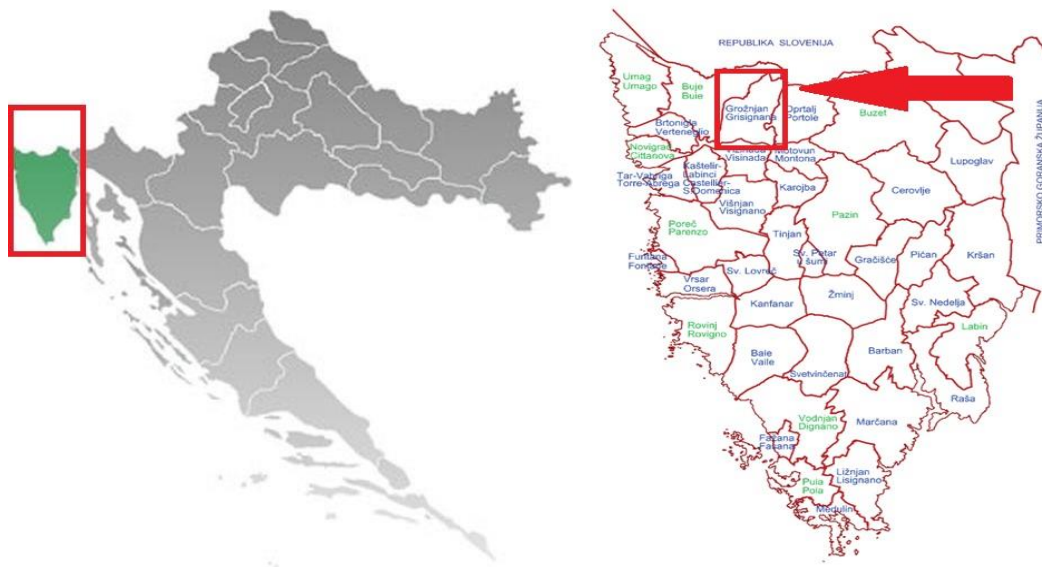
Cijela regija, odnosno istarski poluotok geografski obuhvaća površinu od 3.476 četvornih kilometara, i na njemu se nalaze tri države: Hrvatska, Slovenija i Italija. Većina hrvatskog dijela poluotoka nalazi se u Istarskoj županiji - 2.820 km², što je 4,98 posto od ukupne površine Republike Hrvatske. Sjeverno-istočni obalni dio administrativno-teritorijalno pripada Primorsko-goranskog županiji. Administrativno je Istarska županija podijeljena na 10 gradova i 30 općina. Upravno sjedište je u Pazinu, dok je Pula s 57.765 stanovnika najveći grad te gospodarski, financijski, kulturni i znanstveni centar županije. Županijska administracija je pak decentralizirana smještanjem pojedinih upravnih tijela i u druge gradove županije (Pula, Pazin, Labin, Poreč, Rovinj), čime se efektivno doprinosi strateškom cilju ravnomjernog razvoja županije.

Bujština kao mikro regionalna cjelina u kojoj se nalazi Općina Grožnjan-Grisignana je geografsko-povijesni naziv za sjeverozapadni dio Istre, pozicioniran između rijeke Dragonje na sjeverozapadu i doline Mirne na jugu. Mikroregija je otvorena prema moru na zapadu i Buzetskoj zavali na istoku, a presjecaju je prometni pravci Pula–Trst i Umag–Buzet. Ime je dobila po Bujama, koje su u središtu Bujštine, na raskrižju cestovnih pravaca. Ta je regija danas podijeljena u 6 upravnih jedinica: gradovi Buje, Umag i Novigrad te općine Brtonigla, Grožnjan i Oprtalj, koji sveukupno imaju 26.251 stanovnika, što je povećanje za 2,5% u odnosu na 2001. godinu te čini 0,6% stanovništva Hrvatske ili 12,6% stanovništva Istre.

Općina Grožnjan (tal. Grisignana) je smještena u središnjem dijelu ove mikroregije, 15 km od mora i 7 km jugoistočno od Buja s kojim je povezana lokalnom cestom. Graniči s općinama Buje, Oprtalj, Motovun, Vižinada, Kaštelir i Brtonigla. Sjeverna granica Općine je ujedno i granica Republike Hrvatske i Republike Slovenije.

Samo mjesto Grožnjan je smješteno iznad doline rijeke Mirne na brežuljku nadmorske visine od 228 metara. Nastanjeno je sa 165 stanovnika, a cijela općina broji 736 stanovnika, u 10 pripadajućih naselja, površine od 66 km². Sljedeće karte prikazuju položaj Istarske županije u odnosu na teritorij Republike Hrvatske, te Općine Grožnjan u Istri.

Slika 3-1 Položaj Istarske županije i Općine Grožnjan u RH

Izvor: Istarska županija

3.1.2 Prirodna obilježja

Unutrašnjost istarskog poluotoka poznata je po raznolikom krajoliku: iz dolina se uzdižu brojni brežuljci prekriveni listopadnim šumama. Radi se o reljefno otvorenom brežuljkastom području koje je sastavljeno od vapnenaca i pojasa fliša (lapor, pješčenjaci i gline). Područje je zbog svoje raznolikosti također izuzetno pogodno za poljoprivredni uzgoj tradicionalnih mediteranskih kultura, kao i za razvoj ruralnog i kulturnog turizma. Uslijed utjecaja mora prevladava mediteranska i submediteranska vegetacija.

Istarska regija ima 38 zaštićenih područja na ukupnoj površini od 22.080 ha, što čini 7,82% površine čitave regije. Sva zaštićena područja (osim Nacionalnog parka Brijuni i Parka prirode Učka) su pod upravom javne ustanove *Natura Histrica*, zadužene za upravljanje zaštićenim područjima i ostalim prirodnim dobrima na teritoriju istarske regije.

Grožnjanština je ekološki sačuvano područje, bogato raznovrsnom florom i faunom i prirodnim znamenitostima. Prostornim planom Istarske županije uvrštena su područja i lokaliteti osobite vrijednosti, osjetljivosti i ljepote krajolika unutar središnjeg flišnog područja ("Siva Istra") u kojem se nalazi i područje Općine Grožnjan-Grisignana. To su područja kojima prema strateškim dokumentima treba posvetiti posebnu pažnju i pod određenim su režimom zaštite, a na području općine su to:

- u kategoriji posebnih rezervata: šumske vegetacije dijela Motovunske šume, te šuma bukve i pitomog kestena kod sela Vrnjak.
- u kategoriji značajnog krajobraza: dio sjevernih obronaka kanjona rijeke Mirne ispod Nove Vasi, dio flišnog dijela od Kaštela do Čepića (Bujski kras), okoliš povijesne cjeline Grožnjan, okoliš povijesne cjeline Kostanjica i okoliš povijesne cjeline Završje.
- u kategoriji spomenika prirode: Martineška jama kod Filarije (geomorfološki spomenik prirode).

Područje Istarske županije većinom, pa tako i općinu Grožnjan, obilježava submediteranska klima, koja počinje nekoliko kilometara od obalnog pojasa pa prema unutrašnjosti, dok se u gorskim dijelovima istarskog poluotoka susreće s kontinentalnom klimom. Ovaj tip klime karakteriziraju blage zime što je posljedica morskog utjecaja, nešto više oborina ljeti zbog češćih lokalnih pljuskova. U zimskom razdoblju se ponekad javljaju temperature ispod 0°C, a povremeno i kasni proljetni mrazevi. Pojava mrazeva u vegetacijskom periodu je rijetka zbog povoljne insolacije: prosječno ima oko 6,5 sunčanih sati dnevno. Najtopliji mjesec je srpanj s prosječnom temperaturom od 22,9°C, a najhladniji siječanj s prosječnom temperaturom 3,4°C. Pad temperature obično je rezultat vjetrova, bure i istočnjaka koji su karakteristični za ovo područje.

3.2 Demografska slika

Demografski trendovi važan su čimbenik gospodarskog razvoja i društva u cjelini. Udio radno sposobnog stanovništva, natalitet, mortalitet, broj djece, migracije i slično su faktori koji mogu značajno ograničiti, odnosno izrazito utjecati na socio-ekonomski život. Demografska slika Republike Hrvatske obilježena je negativnim kretanjima stanovništva. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, Republika Hrvatska imala je 4.437.460 stanovnika, dok rezultati popisa stanovništva iz 2011. godine govore o ukupno 4.284.889 stanovnika, što ukazuje na smanjenje broja stanovnika u RH za otprilike 3,4% u desetogodišnjem periodu. Unatoč tome što se nastoji provoditi pronatalitetna populacijska politika, demografske projekcije Republike Hrvatske su izrazito nepovoljne, kako u smislu broja stanovnika, tako i u smislu starenja stanovništva, udjela radno aktivnog stanovništva i migracija.

Prema zadnjem popisu stanovništva Republike Hrvatske iz 2011. godine, u Istarskoj županiji živi 208.055 stanovnika. U odnosu na Popis stanovništva iz 2001. godine, riječ je o povećanju od 1.721 stanovnika, čime se Istarska županija svrstava među rijetke dijelove Hrvatske koje bilježe skroman, ali pozitivni demografski trend (porast od oko 0.8%).

Gustoća naseljenosti Županije iznosi 73 stanovnika na km², što je približno jednako hrvatskom prosjeku koji iznosi 78 stanovnika/km². Ipak, gustoća naseljenosti drastično varira na području Županije i kreće se od oko 29 stanovnika/km² u unutrašnjosti do oko 93 stanovnika/km² u obalnom području. Opće obilježje razmjешtanja stanovništva je trend urbanizacije i napuštanja sela, odnosno koncentracija populacije u urbaniziranim priobalnim područjima, dok unutrašnjost ostaje slabije napućenom. Najrjeđe su naseljena područja: Gračišće, Cerovlje, Oprtalj, Bale, Grožnjan, Lupoglav i znatno najslabije Lanišće.

Područje Općine Grožnjan-Grisignana podijeljeno je na 10 statističkih naselja. Prema najnovijem popisu stanovništva iz 2011. godine u općini Grožnjan živi 736 stanovnika, što je u usporedbi s podacima o popisu stanovništva iz 2001. godine smanjenje za oko 6%, kada je na području općine živjelo 785 stanovnika. Dakle, od 40 jedinica lokalne samouprave u Županiji, općinu Grožnjan-Grisignana naseljava tek 0,35% stanovnika. Sljedeća tablica daje usporedni prikaz broja stanovništva i starosnu strukturu na različitim administrativnim razinama te pripadajuće udjele.

Tablica 3-1 Usporedni podaci o broju stanovnika, promjenama između popisa 2011. i 2001. godine te starosnoj dobi na različitim administrativnim razinama

	2001	2011	Promjena 2001-2011	Udio u IŽ / RH	Prosj. starost	Indeks starenja ¹	Koeficijent starosti ²
RH	4.437.460	4.284.889	-3.44%	- / 100%	41.7	115.0	42.028
IŽ	206	208	0.83%	100% / 4.86%	43.0	136.8	42.271
Grožnjan	785	736	-6.24%	0.35% / 0.02%	44.6	147.0	42.120

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011., obrada autora

Prosječna gustoća naseljenosti općine je svega 11 stan/km², a statistički gledano, prosječni broj stanovnika po naselju Općine (njih 10) iznosi tek 74 osobe. Osim toga, negativne strukturno demografske karakteristike općine reflektiraju se i u prosječnoj starosti općinskog stanovništva (44,6 godina), te indeksu starenja koji iznosi 147,0 što je u oba slučaja iznad prosjeka Istarske županije i znatno iznad prosjeka RH.

Tablica 3-2 Stanovništvo po naseljima općine Grožnjan-Grisignana

	Naselja	Popisane osobe - ukupno
	Općina Grožnjan - Grisignana	736
1.	Antonci - Antonzi	62
2.	Bijele Zemlje - Terre Bianche	80
3.	Grožnjan - Grisignana	164
4.	Kostanjica - Castagna	48
5.	Kuberton - Cuberton	18
6.	Makovci - Macovzi	107
7.	Martinčići - Martincici	140
8.	Šterna - Sterna	70
9.	Vrnjak - Vergnacco	n/a
10.	Završje - Piemonte	47

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Demografski općina Grožnjan je jedinstvena u Republici Hrvatskoj po nacionalnoj pripadnosti njezinog stanovništva; jedina je općina u kojoj je većinsko stanovništvo talijanskog podrijetla. Prema podacima Državnoga zavoda za statistiku i Popisa stanovništva iz 2011. u općini Grožnjan-Grisignana je od ukupnog broja stanovnika zabilježeno 39,4% osoba talijanske nacionalne pripadnosti u odnosu na 29,62% hrvatskog stanovništva. Slijedi stanovništvo koje se izjašnjava prema regionalnoj pripadnosti (18,21%), te onih koji se ne izjašnjavaju (6,93%). Preostala 43 stanovnika izjasnili su se kao Slovenci (16), Srbi (9), Bošnjaci (6), te Rusini, Mađari, Makedonci i Nijemci.

¹ Postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0 - 19 godina. Indeks veći od 40% kazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja

² Postotni udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Osnovni je pokazatelj razine starenja, a kad prijeđe vrijednost 12%, smatra se da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja

3.3 Kulturno-povijesna baština

Brojna naselja u unutrašnjosti Istre imaju bogatu povijesnu i kulturnu vrijednost te poseban značaj u pogledu očuvanja istarskog identiteta. Jedan od glavnih prioriteta lokalnih i županijskih vlasti usko je vezan za obnovu i revitalizaciju kulturne i povijesne baštine. Riječ je o bogatoj socio-kulturnoj ostavštini koja potiče još od prapovijesti, a u svojim je različitim povijesnim oblicima uspješno očuvana do danas.

Grožnjan je područje izrazito bogato tradicijom, kulturnom baštinom, lijepim prirodnim ambijentom i umjetnošću. Kulturno-povijesni spomenici na ovome području danas služe kao pozornica kulturno-zabavnog života, i mjesto su mnogobrojnih koncerata klasične glazbe, jazz festivala, slikarskih i sličnih kulturnih i turističkih manifestacija. Na području općine Grožnjan od povijesne i kulturne baštine u cijelosti najviše je ostalo sačuvanih crkva, kapelica, stancija, te dijelovi kaštela, a srednjovjekovna urbana cjelina naselja Grožnjan ostala je uglavnom nedodirnutu do danas. Od manje materijalne povijesne i kulturne baštine ostali su sačuvani oltari, freske i dr. Sačuvani su dijelovi srednjovjekovnog bedema i jedna od dviju gradskih vrata iz XV–XVI.st. Od njih se spuštao pokretni most preko opkopa koji je s istoka dodatno branio grad. S unutrašnje je strane vrata renesansna loža iz 1587., iznad koje je bio venecijanski fontik³ za žitarice, a s vanjske strane kapela sv. Kuzme i Damjana s lopicom⁴, iz 1554. čije je zidne slike oslikao Ivan Lovrenčić 1990. g. Renesansna podestatova palača (1588) preuređena je u baroknom stilu (1726), a iz razdoblja baroka potječe i Palača Spinotti. Župna crkva sv. Vida, Modesta i Krešencije sagrađena je 1600., a temeljito obnovljena 1770. U crkvi su vrijedne barokne korske klupe, ulje na platnu iz XVII.st. s prikazom sv. Petra od Alcantare i mramorni kasnobarokni oltari.

Naselja Grožnjan, Kostajnica i Završje zaštićeni su kao kulturno-povijesne cjeline, a od nepokretnih kulturnih spomenika na području općine Grožnjan ističu se:

a) Crkva svetih Vida, Modesta i Krešencije, Grožnjan

Grožnjanska jednobrodna apsidalna katedrala, sagrađena u ranom 14. stoljeću u središtu mjesta, rekonstruirana je u baroknom stilu 1770., kada su dodane i četiri lezene⁵ te kapiteli na pročelju. Stolna je crkva izvorno bila posvećena Majci Božjoj, a danas je crkva svetih Vida, Modesta i Krešencije.

b) Fontik, Grožnjan

Venecijanska gradska loža fontika iz 1557. ostala je gotovo u potpunosti očuvana u izvornom stanju. Ima četiri stupa s lukovima i pod od vapnenca, a u njoj se nalaze četiri rimske nadgrobne ploče. U toj drvenoj loži zasjedao je sud, budući da je Grožnjan imao vlastiti statut, sastavljen na talijanskom u notarskom spisu iz 1558. i podijeljen na četiri knjige. Povrh lođe, u nekadašnjem spremištu za žitarice danas je smještena Gradska umjetnička galerija.

c) Kaštel, Grožnjan

Mjesto, nekoć poznat kao "kaštel", bilo je opasano debelim zidinama, čiji ostaci se brižljivo čuvaju; u prošlosti je imalo dvojna vrata, od kojih su jedna sačuvana – tzv. Velika vrata, koja su u doba dok je grad bio opasan opkopom imala i podizni most. Tik do velikih vrata nalazi se gradski toranj ukrašen grbovima

³ Povijesni naziv za trgovačke kuće, tržnice, skladišta, dućane stranih trgovaca u mediteranskim zemljama

⁴ Otvoreni trijem pred crkvenim pročeljem, uobičajen u Istri u doba baroka

⁵ Vertikalna zidna istaka poput spljoštenoga pilastra bez baze i kapitela; služi kao pojačanje konstrukcije i kao ukras

raznih grožnjanskih uglednika i rektora iz venecijanskog razdoblja. Velike arhitektonske vrijednosti je i zgrada kaštela u kojoj se nalazilo sjedište gradskih načelnika i pazenatičkih kapetana; zgrada je obnovljena 1588, 1726, 1970-ih te 2002. godine.

d) Ostale crkve i kapelice, Grožnjan

Izvan zidina nalazi se crkva posvećena sv. Kuzmi i Damjanu iz 1554.g. Na gradskom groblju se nalazi crkva Sv. Nikole (19. st.), a nedaleko od nje kapela Sv. Duha iz 1598.g. U starim dokumentima spominju se i crkve sv. Roka i sv. Martina u Grožnjanu koje potiču iz XIV stoljeća, ali one nisu očuvane.

e) Crkva Blažene Djevice Marije od Baštije, dolina rijeke Mirne

Crkvica se nalazi oko 1 km nizvodno od mosta Ponte Porton i lučice Baštije na rijeci Mirni koja je bila mjesto trgovanja. Svojedobno crkvica je bila važno religijsko mjesto ne samo za tadašnje mornare nego i za okolno stanovništvo koje je često dolazilo u procesijama, radi vjenčanja i drugih obreda. Crkva je u potpunosti obnovljena 1999. godine.

f) Crkva sv. Marije od Krunice, Završje

Ova crkva se nalazi u staroj gradskoj jezgri, a potiče iz 1792. godine. Uz crkvu nalazi se i zvonik koji je blago nagnut prema sjeveru, zbog čega se često naziva „kosi toranj“.

Slika 3-2 Velika vrata u Kaštelu dolina Mirne i crkvica Blažene Djevice Marije od Baštije; Slika x: Sv.Marija od Krunice

Grožnjan je prema nacionalnom zakonodavstvu u cijelosti zaštićen kao povijesna urbana cjelina sa bogatom tradicijom i poviješću. Osim toga, grad je to koji odiše živošću raznih kulturnih i umjetničkih događanja. Od kada je 1965. godine proglašen Gradom umjetnika, Grožnjan je u zadnjih 50 godina izrastao u međunarodno priznat i poznat značajni kulturni centar, mjesto susreta mladih i sjedišta Međunarodnog kulturnog centra hrvatske glazbene mladeži. Grad je posljednjih godina čak i u percepciji šire javnosti poprimio status grada umjetnika, pogotovo glazbenika, a na kulturno-umjetničkoj sceni je već duži period etabliran kao takav.

Grožnjan njeguje svoju bogatu umjetničku tradiciju i nastoji je sve više nadograđivati i oplemenjivati različitim, a u ljetnom periodu svakodnevnim, koncertima, izložbama, performansima, likovnim radionicama i atelijerima. Međunarodni kulturni centar Hrvatske glazbene mladeži (MKC HGM) smješten u Grožnjanu svojim širokim spektrom programske ponude raznolikih glazbenih i neglazbenih radionica i tečajeva, mladima iz Hrvatske i svijeta pruža mogućnost kvalitetne nastave i usavršavanja. U okviru ciklusa pod nazivom Grožnjansko glazbeno ljeto održava se preko 50 koncerata te međunarodni festival jazz. U gradiću sa svega 160-ak rezidenata djeluje preko 40 umjetničkih galerija, atelijera i studija, a neke

od značajnijih kulturnih ustanova su Gradska galerija Fonticus, Heraldika zbirka, Polivalentni kulturni centar i Centar za dramsku umjetnost.

Slijedi tablica koja popisuje kulturna dobra Općine Grožnjan

Tablica 3-3 Popis kulturnih dobara Općine Grožnjan

Nepokretna kulturna dobra		Pokretna kulturna dobra	
Grožnjan-Grisignana			
1	Kulturno-povijesna cjelina Grožnjana-Grisignana	1	Korska sjedala iz crkve sv. Vida i Modesta
2	Kulturno - povijesna cjelina naselja Kostanjica	2	Orgulje u crkvi sv. Vida i Modesta
3	Crkva sv. Jurja na groblju u Završju	3	Liturgijsko posuđe u Završju
4	Crkva sv. Prima i Felicijana u Završju	4	Orgulje u crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije
5	Kulturno-povijesna urbanistička cjelina naselja Završje	5	Skulptura "Bogorodice" u Završju
6	Poklonac na brdu sv. Andrije u Završju		
7	Stancija Silić u Završju		
8	Četiri gospodarsko-stambene građevine u Grožnjaju		
9	Dvije gospodarsko-stambene građevine		
10	u Grožnjaju		
11	Gospodarsko-stambena građevina u Grožnjaju		
12	Kuća "Kod pošte" u Grožnjaju		
13	Kuća "Motovun" u Gožnjaju		
14	Kuća „Institut“ Hrvatske glazbene mladeži u Grožnjaju		
15	Kuća „Kozlad“ u Grožnjaju		
16	Kuća „Mura“ u Grožnjaju		
17	Kuća „Župni ured“ U Grožnjaju		

Neke od poznatijih kulturno-umjetničkih manifestacija u Grožnjaju su:

- EX TEMPORA – natjecanje likovnih umjetnika čiji su tradicionalni organizatori Talijanska Unija iz Rijeke i Zajednica Talijana iz Grožnjana, Narodno sveučilište iz Trsta, Općina Grožnjan-Grisignana i Turistička zajednica Grožnjan. Umjetnici rade na licu mjesta na zadane teme.
- Grožnjansko kulturno ljetno i Međunarodni jazz festival - Festival se održava svake godine, a sudjeluju brojna poznata imena svjetskog jazz-a.
- Imaginarna filmska akademija - osnovana je 1995. i to kao nevladina, neprofitna udruga građana. Svrha i cilj udruživanja je poticanje, podupiranje i organiziranje djelatnosti koje imaju za cilj okupljanje teatarskih, televizijskih i filmskih stručnjaka i djelatnika koji će se zalagati za afirmaciju dramske umjetnosti u Hrvatskoj i izvan nje, te za njezin razvoj.

Zahvaljujući svojoj povijesno-kulturnoj baštini, ali i održivom i mudrom upravljanju istom, općina Grožnjan i njezini stanovnici daju bitan doprinos cjelokupnoj turističko-kulturnoj ponudi Županije. Istra se u pogledu turizma ističe raznovrsnim oblicima ponude i originalnošću, a turistima se nudi mnogo više od „sunca i mora“. Ono što ljude privlači u Istarsku županiju su i brojne manifestacije, seminari, sajmovi, obrazovne radionice i slično. Tako se, primjerice, u općini Grožnjan redovito održavaju glazbeni seminari koje vode renomirani hrvatski i svjetski glazbenici, općina Motovun organizira međunarodnu ljetnu školu arhitekture, dok se u Dobrovi održava Mediteranski kiparski simpozij. Tu su dakako i brojne druge književne, kazališne i filmske manifestacije i skupovi.

Svoju bogatu povijesno-kulturnu-turističku ponudu Grožnjan nadopunjuje prirodnom bogatstvima u neposrednoj okolici, jer je područje oko grada pogodno za pješaćenje, vožnju biciklom i druge aktivnosti koje privlače ljubitelje prirode. Na području općine se također njeguje tradicija maslinarstva, istarskih vina, tartufa i gastronomije općenito.

3.4 Infrastruktura

Komunalna infrastruktura je temelj za kvalitetno funkcioniranje prema gospodarskim, ekološkim i društvenim potrebama i kriterijima. Pod komunalnom infrastrukturom ubrajaju se ceste, javne površine, cestovna rasvjeta, vodovod i kanalizacija, telekomunikacije, energetska i druga infrastruktura koja osigurava kvalitetu života i funkcioniranje gospodarske djelatnosti.

Građevine od važnosti za državu na području općine Grožnjan-Grisignana su određene prostornim planom:

- Sportske građevine (golf igrališta «Vrnjak» kod Vrnjaka)
- Željezničke građevine (turistička uskotračna pruga Parenzana: Poreč – Motovun – Buje – Republika Slovenija)
- Cestovne građevine (brza cesta Buzet – Ponteporton – Nova Vas – Novigrad)
- Poštanske i telekomunikacijske građevine (radijski koridor Učka – Umag)
- Vodne građevine (sustav odvodnje s poljoprivrednih površina – sustav Mirna)
- Građevine sustava odvodnje s poljoprivrednih površina (sustav Mirna)

Infrastrukturni koridori i građevine od županijske važnosti na području Općine su:

- Građevine znanosti i kulture (Polivalentni kulturni centar u Grožnjanu)
- Cestovne građevine (državna cesta Buzet – Ponteporton – Vižinada – Bederna – Sv. Lovreč - Bale – Vodnjan; županijske ceste Buje - Livade, Buje – Ponteporton i Martinčići - Oprtalj)
- Građevine zračnog prometa (sportska zračna luka Ponteporton)

3.4.1 Vodoopskrba i odvodnja

Veći dio općine Grožnjan priključeno je na javnu vodoopskrbnu mrežu. Područje se u potpunosti opskrbljuje vodom iz sustava Sv. Ivan u blizini Buzeta putem Istarskog vodovoda d.o.o. Buzet, te je cijeli sustav vodoopskrbe postavljen na način da dugoročno zadovoljava potrebe opskrbe stanovništva i gospodarstva područja, uključujući povećan broj korisnika tijekom turističke sezone.

U naselju Grožnjan postoji izgrađena mješovita kanalizacijska mreža kojoj je potrebna obnova, a u svim ostalim dijelovima općine odvodnja otpadnih voda vrši se u postojeće septičke jame. U fazi realizacije je izgradnja kanalizacijske mreže naselja Završje, a u planu je i izgradnja u Kostanjici.

3.4.2 Prometna infrastruktura

Geoprometni položaj sjeverne Istre određen je sustavom državnih cestovnih pravaca prema Rijeci – Puli – Sloveniji – Trstu, te sustavom županijskih i lokalnih cesta. Cestovni promet znatno ubrzava prometnica Istarski ipsilon ukupne duljine 151 km. Dionicom A8 Matulji – Kanfanar Istra se kroz tunel Učku i autocestu Zagreb-Rijeka prometno povezuje s ostatkom države, a dionicom A9 Slovenija – Kanfanar – Pula Istra je povezana sa sjevernim susjedom, Republikom Slovenijom.

Slika 3-3 Istarski ipsilon

Izvor: Wikipedija

Prostornim planom definirana je osnovna mreža prometnica koju na području Općine čine:

- državne razvrstane ceste (dio brze ceste Buzet – Ponteporton – Nova Vas – Novigrad, te Buje – Ponteporton – Vižinada – Baderna – Sv. Lovreč – Bale – Vodnjan)
- županijske razvrstane ceste: dio Ž5007 (Buje D21 – Šterna – Oprtalj – Karojba – Škropeti – D48) dužine cca 5,3 km od ukupno 38,7 km, dio Ž5008 (Buje D21 – Grožnjan – D21) dužine cca 7,6 km od ukupno 11,8 km, te Ž5009 (Ž5008 – Martinčići – Šterna Ž5007) dužine 7,8 km
- lokalne razvrstane ceste u ukupnoj dužini oko 23 km
- ostale nerazvrstane ceste

Područje općine Grožnjan neravnomjerno je naseljeno te je zbog toga postojeća cestovna mreža prilagođena postojećim prirodnim i demografskim karakteristikama. Osim državnih i županijskih cesta područje općine dobro je pokriveno lokalnim i ostalim nerazvrstanim cestama, te putevima koji povezuju sva naselja i područja s glavnom cestovnom mrežom, ali su veliki problem tehničke karakteristike županijskih i lokalnih cesta, trošni i uski kolnici bez riješene odvodnje i visoki troškovi održavanja.

3.4.3 Energetska infrastruktura

Naselja Općine se trenutno napajaju uglavnom električnom energijom, dok je planovima predviđeno uvođenje opskrbe plinom, te povećanje udjela obnovljivih izvora energije.

Općina se električnom energijom opskrbljuje preko nadzemnih dalekovoda naponskog nivoa 110 kV i 35(20) kV koji prolaze područjem općine Grožnjan-Grisignana:

- DV 110 kV: TS Buje - TS Buzet,
- DV 35(20) kV: TS Katoro - TS Buje - TS Pazin,
- DV 35(20) kV: Od DV 35(20) kV (TS Katoro - TS Buje - TS Pazin) do TS Gradole.

Planom prostornog uređenja je utvrđena potreba dogradnje postojeće 20kV mreže kako bi se povećala sigurnost u napajanju, odnosno osiguralo rezervno napajanje građevinskih područja izvan naselja, kao i nadogradnja mreže javne rasvjete. Također se predviđa rekonstrukcija postojećih i gradnja novih elektroenergetskih građevina (dalekovodi, rasklopna postrojenja, trafostanice), a u skladu s razvojnim planovima nadležne elektrodistribucije.

Kako bi došlo do željenog smanjenja potrošnje klasičnih energenata u cilju smanjenja pritiska na okoliš, na području općine Grožnjan-Grisignana prostornim su planom određene tri moguće varijante opskrbe potrošača plinom:

- izgradnja niskotlačne plinovodne mreže iz PEHD cijevi u naseljima Grožnjan, Martinčići i Kave, te priključka na plinovodni sustav Grada Buja u duljini od 5000 m;
- ugradnja posebnih spremnika UNP-a (ukapljeni naftni plin) za pojedino naselje odnosno pojedinu površinu izdvojene namjene izvan naselja uz izgradnju plinovodne mreže;
- ugradnja posebnih spremnika UNP-a (ukapljeni naftni plin) kod pojedinačnih potrošača.

U pogledu opskrbe plinom, od regionalnog je značaja planirani plinovod Buje - Plomin, koji kroz područje Općine treba proći 60-metarskim koridorom uz trasu ceste Buje - Porteporton - Livade.

Dopunski izvori energije su prirodno obnovljivi izvori energije, a prvenstveno sunca. U tu svrhu, Općina u sprezi s nacionalnim programima dodjeljuje individualne subvencije za povećanje energetske učinkovitosti obiteljskih kuća i korištenje obnovljivih izvora. U svojoj domeni i u skladu s financijskim mogućnostima Općina također provodi mjere energetske učinkovitosti sukladno Akcijskom planu energetske održivosti razvoja.

3.4.4 Telekomunikacije

Područje općine Grožnjan pokriveno je nepokretnim i pokretnim telekomunikacijskim (TK) mrežama. Nepokretna TK mreža dobro je razvijena, tj. izgrađena je do svakog naselja i nastanjenog zaselka općine. Pokretna mreža ne zadovoljava u potpunosti kriterij pokrivenosti teritorija, jer zbog postoje zone koje nisu pokrivene čemu naročito pogoduje konfiguracija terena. Ipak, po kapacitetu mreža zadovoljava korisnike koji se kreću po teritoriju općine.

Rekonstrukcija postojećih pristupnih TK mreža izvoditi će se postupno, najprije zamjena nadzemne kabela mreže podzemnom, a potom na mjestima gdje postoji manjak pokrivenosti polaganjem mreže podzemnih kabela. Ipak, zbog skromnih projekcija rasta broja korisnika, planovi za širenje i modernizaciju TK mreža su ograničeni.

3.5 Gospodarstvo

3.5.1 Slika gospodarstva

Nakon poremećaja na globalnom tržištu tijekom 2008. i 2009. godine uslijed financijsko- ekonomske krize, u 2010. godini dolazi do nešto povoljnijih kretanja na međunarodnom tržištu. Isto se ne može reći za trendove kretanja hrvatskog gospodarstva koji su tijekom 2008. i 2009. godine bili su u skladu s globalnima, da bi u 2010. i 2011. godini od njih divergirali, u smislu daljnjeg pada ukupne gospodarske aktivnosti unatoč znakovima oporavka na globalnom nivou. Nepovoljna makroekonomska situacija i nužnost konsolidacije javnih financija uzrokovala je nastavno usporavanje gospodarske aktivnosti i u

narednim godinama, što se naravno odrazilo i na jedinice lokalne samouprave. Manje općine poput Grožnjana su u pravilu osjetljivije na ovakve poremećaje, ne samo zato što dolazi do smanjenja pomoći i dotacija iz državnog proračuna.

U nacionalnim okvirima, Istarska županija od osamostaljenja RH nadilazi prosječne statističke makroekonomske pokazatelje RH i generalno se svrstava u razvijenije županije. U jednom periodu se te razlike izjednačavaju, a nakon 2008. Istarska županija ponovo bilježi rast u odnosu na državni prosjek. Prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku⁶, Istarska županija u 2012. godini premašuje za oko 23% prosječni BDP po stanovniku Republike Hrvatske i ostvaruje oko 6% hrvatskog BDP-a. Prosječni BDP po stanovniku u Istarskoj županiji iznosio je 2012. godine 95.298 HRK, čime se uz Grad Zagreb i Primorsko goransku županiju svrstava među jedine koje imaju BDP po stanovniku veći od 10.000 EUR.

Po prihodima, najznačajnije gospodarske djelatnosti u Istarskoj županiji su prerađivačka industrija, turizam i trgovina koje generiraju 70% ukupnog prihoda, uz napomenu da je u posljednjih nekoliko godina uočljiv stalni rast stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti. U sklopu vrlo raznovrsne industrije po ukupnim učincima prednjače brodogradnja (Brodogradilište „Uljanik“ u Puli), prerada duhana (Tvornica duhana Rovinj) i proizvodnja automobilskih dijelova (P.P.C Buzet). Tablica u nastavku prezentira osnovne gospodarske pokazatelje Istarske županije za 2011. i 2012. godinu.

Tablica 3-4 Osnovni gospodarski pokazatelji Istarske županije

Pokazatelji	2011.	2012.
Broj trgovačkih društava	8.526	8.493
Broj insolventnih pravnih osoba	2.663	2.430
Iznos prijavljenih nepodmirenih obveza (u kn)	1.644.000	1.897.000
Izvoz (tisuće USD)	1.340.000	892.000
Uvoz (tisuće USD)	1.021.000	866.000
Udio izvoza u ukupnom uvozu RH (%)	10,0	7,2
Udio uvoza u ukupnom uvozu RH (%)	4,5	4,2
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	113	103
Broj turista	3.012.294	3.159.985
Broj noćenja	20.646.729	21.992.869
Udio noćenja u ukupnom broju noćenja RH (%)	34,2	35,0
Ukupni broj zaposlenih	80.519	78.606
Ukupni broj nezaposlenih (XII mjesec)	8.894	10.742
Stopa registrirane nezaposlenosti (XII mjesec)	10,0	12,0

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje; Pulski godišnjak 2012

U pogledu nezaposlenosti, na nivou županije broj radno sposobnog stanovništva (15 - 64 godine) iznosi 142.780 stanovnika prema Popisu 2011. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, značajan skok i rast nezaposlenosti na nivou županije zabilježen je u 2010., s kulminacijom u 2013. godini, od kada prosječni broj nezaposlenih na razini Istarske županije pada⁷.

⁶ DZS: Bruto domaći proizvod za RH, NKPIJS 2. razina i županije za razdoblje 2000-2012. (ESA 2010), Priopćenje od 13. ožujka 2015.

⁷ <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tiplzvjestaja=1>

Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14), svakih pet godina provodi se postupak ocjenjivanja i razvrstavanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u RH prema razvijenosti. Prema toj klasifikaciji koja uzima u obzir stopu nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunski prihod JLS po stanovniku, opće kretanje stanovništva i stupanj obrazovanosti, općina Grožnjan-Grisignana pripada u III skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka Republike Hrvatske. U donjoj tablici i dijagramu u nastavku prikazani su osnovni društveno-gospodarski pokazatelji općine Grožnjan-Grisignana i njoj susjednih općina, kao i usporedba sa Županijom i RH⁸:

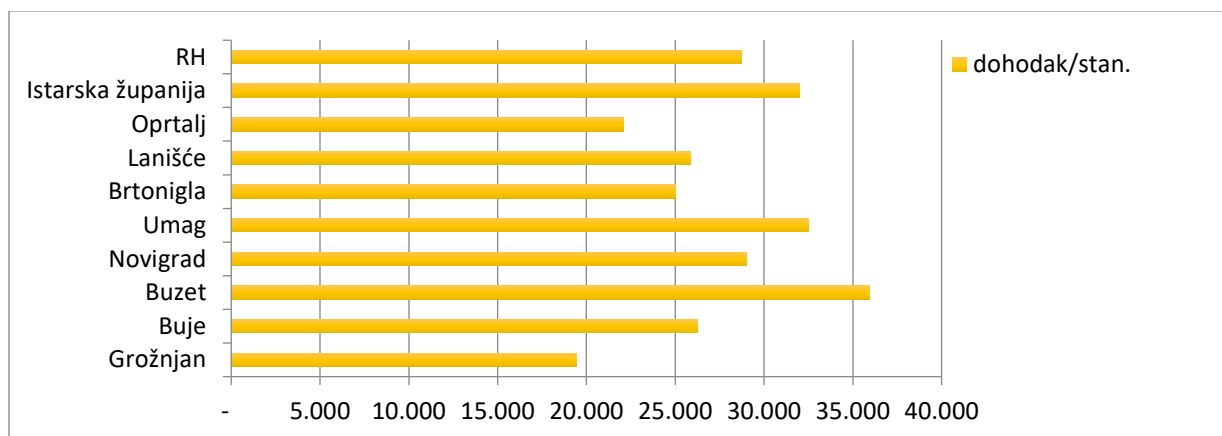
Tablica 3-5 Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za općinu Grožnjan-Grisignana, susjedne općine, IŽ i RH

	Grožnjan-Grisignana	Buje	Buzet	Novigrad	Urnag	Brtonigla	Lanišće	Oprtalj	Istarska županija	RH
OSNOVNE VRIJEDNOSTI										
Prosječni dohodak per capita	19.420	26.271	35.963	29.019	32.505	25.031	25.875	22.094	31.997	28.759
Prosječni izvorni prihodi per capita	3.868	3.014	3.032	8.021	6.580	5.018	2.867	2.757	4.884	3.310
Prosječna stopa nezaposlenosti	6.40%	6.60%	6.60%	5.20%	6.00%	5.50%	5.90%	5.20%	7.80%	16.00%
Kretanje stanovništva	98.9	102.7	99.7	116.5	109	104.2	83.7	89.3	104.1	99.4
Udio obrazovanog stanovništva u dobi 15-65 god.	62.58%	76.80%	75.18%	79.72%	81.03%	67.21%	67.34%	65.16%	80.78%	77.70%
STANDARDIZIRANE VRIJEDNOSTI U ODNOSU NA PROSJEK RH										
Prosječni dohodak per capita	56.9%	88.5%	133.3%	101.2%	117.3%	82.8%	86.7%	69.2%	134.8%	100.00%
Prosječni izvorni prihodi per capita	132.7%	101.7%	102.3%	284.0%	231.5%	174.6%	96.3%	92.3%	181.0%	100.00%
Prosječna stopa nezaposlenosti	124.9%	124.4%	124.3%	127.9%	125.8%	127.1%	126.0%	128.0%	183.2%	100.00%
Kretanje stanovništva	99.0%	105.6%	100.5%	129.3%	116.5%	108.3%	72.9%	82.6%	153.4%	100.00%
Udio obrazovanog stanovništva u dobi 15-65 god.	67.1%	98.0%	94.4%	104.3%	107.1%	77.1%	77.4%	72.7%	119.9%	100.00%
Indeks razvijenosti	96.53%	105.25%	115.21%	141.31%	135.34%	112.85%	96.47%	92.84%	156.80%	
Skupina	75-100%	100-125%	100-125%	>125%	>125%	100-125%	75-100%	75-100%	>125%	
	III	IV	IV	V	V	IV	III	III	IV	

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja fondova Europske unije, www.razvoj.gov.hr, obrada autora

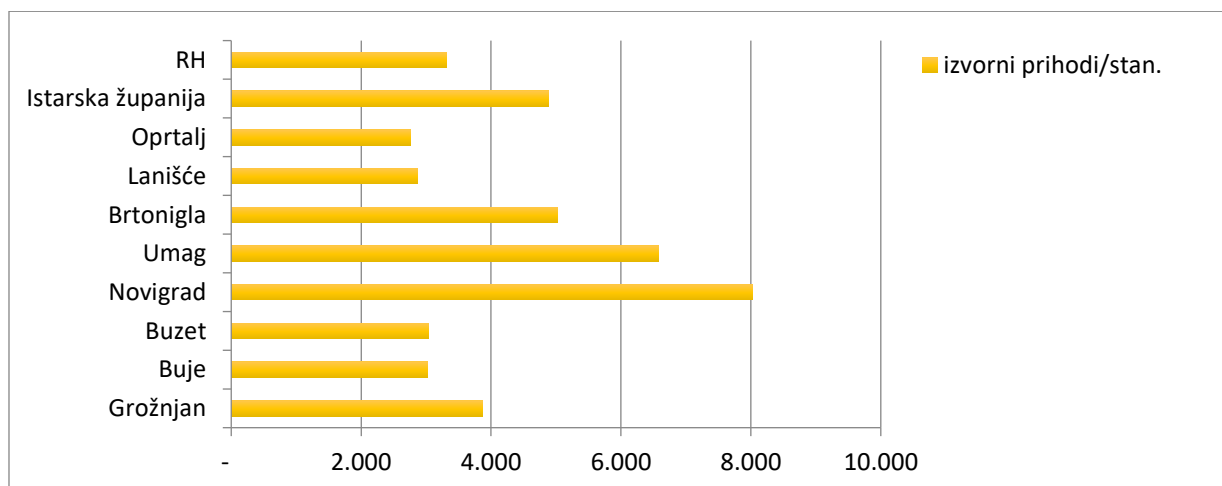
⁸ Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, Narodne novine 158/13

Slika 3-4 Prosječni dohodak po stanovniku općine Grožnjan-Grisignana, susjednih općina, IŽ i RH

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja fondova Europske unije, Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja, obrada autora

Slika 3-5 Izvorni prihodi po stanovniku općine Grožnjan-Grisignana, susjednih općina, IŽ i RH

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja fondova Europske unije, Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja, obrada autora

Ekonomija općine Grožnjan počiva na turizmu, poljoprivredi i uslužnim djelatnostima. Radi se o malim poduzetnicima koji se bave trgovinom, uslugama popravka i montaže, te proizvodnjom manjeg opsega. Nekoliko autoprijevoznika i građevinskih poduzetnika nudi usluge dijelom namijenjene turizmu, revitalizaciji te stvaranju novih turističkih kapaciteta.

Po broju zaposlenih statistički prednjače industrija, trgovina i poljoprivreda, kako je prikazano u tablici u nastavku.

Tablica 3-6 Struktura djelatnog zaposlenog stanovništva općine Grožnjan-Grisignana prema području djelatnosti 2011. godine

Ukupno	Broj zaposlenih	Udio
	270	100%
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	35	12.96%
Rudarstvo i vađenje	0	0.00%
Prerađivačka industrija	42	15.56%
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	5	1.85%
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	5	1.85%
Građevinarstvo	28	10.37%
Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	39	14.44%
Prijevoz i skladištenje	17	6.30%
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	16	5.93%
Informacije i komunikacije	1	0.37%
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	7	2.59%
Poslovanje nekretninama	1	0.37%
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	11	4.07%
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3	1.11%
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	22	8.15%
Obrazovanje	16	5.93%
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	6	2.22%
Umjetnost, zabava i rekreacija	9	3.33%
Ostale uslužne djelatnosti	4	1.48%
Djelatnosti kućanstava kao poslodavca, djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	1	0.37%
Djelatnost izvanteritorijalnih organizacija i tijela	0	0.00%
Nepoznato	2	0.74%

Izvor: Popis stanovništva 2011, Tablica 22. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama

Na području općine djeluju ovi gospodarski subjekti: 1 servis automobila, 5 tvrtki u području građevinske mehanizacije, 3 građevinske tvrtke, 1 minimarket, 1 trgovina mješovitom robom, 1 trgovina otpacima i otpadom, 1 poduzeće za istraživanje tržišta, 4 tvrtke u području trgovine nekretninama, 1 tvrtka u preradi plastike, 8 autoprijevoznika, 1 proizvodni pogon, 1 stolar, te 5 poduzeća u trgovini i uslugama. Također, na području općine djeluju 51 pravna osoba koje nude usluge turističkog smještaja za posjetitelje.

Prema podacima Popisa stanovništva 2011, oko 40% stanovnika Općine ostvaruje redovite ili povremene prihode, dok je ostatak ekonomski neaktivan, uzdržavan ili bez prihoda:

Tablica 3-7 Stanovništvo Općine prema glavnim izvorima sredstava za život

	Grožnjan Ukupno ⁹	Broj 736	Udio 100%
Prihodi od stalnog rada		232	31.52%
Prihodi od povremenog rada		30	4.08%
Prihodi od poljoprivrede		40	5.43%
Starosna mirovina		134	18.21%
Ostale mirovine		51	6.93%
Prihodi od imovine		3	0.41%
Socijalne naknade		11	1.49%
Ostali prihodi		35	4.76%
Povremena potpora drugih		37	5.03%
Bez prihoda		203	27.58%
Nepoznato		1	0.14%

Izvor: DZS, Popis 2011, Tablica 19. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu po gradovima/općinama

Prema istom izvoru, udio aktivnog stanovništva u populaciji starijoj od 15 godina iznosi 44,3%, a broj zaposlenih 41,41%, kako je vidljivo iz naredne tablice:

Tablica 3-8 Udio aktivnog i zaposlenog stanovništva Općine u populaciji starijoj od 15 godina

		Broj 652	Udio
	ukupno	652	
	zaposleni	270	41.41%
	svega	19	2.91%
nezaposleni	traže prvo zaposlenje	5	0.77%
	traže ponovo zaposlenje	14	2.15%
	svega	363	55.67%
ekonomski neaktivni	umirovljenici	177	27.15%
	osobe koje se bave obvezama u kućanstvu	66	10.12%
	učenici ili studenti	57	8.74%
	ostale neaktivne osobe	63	9.66%
	nepoznato	0	0.00%

Izvor: DZS, Popis 2011, Tablica 18. Stanovništvo preko 15 godina prema trenutnoj aktivnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama

Registrirana nezaposlenost na nivou Općine je evidentno mala u smislu stope i apsolutne vrijednosti. Od 2009. godine do danas radi se godišnjim prosjecima između 7 do 20-ak nezaposlenih osoba. Prema najrecentijim podacima HZZ, u siječnju 2015. bilo je 21, a u kolovozu 15 registriranih nezaposlenih osoba¹⁰.

⁹ Zbroj podataka po pojedinim retcima veći je od podatka „Ukupno“ (ukupan broj stanovnika) jer su osobe mogle dati i dva odgovora (dva različita prihoda) i stoga su te osobe iskazane u dva retka

¹⁰ <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>

Očekivano, nezaposlenost varira tijekom godine; na vrhuncu turističke sezone registrirana nezaposlenost se smanjuje. Također, sukladno nacionalnim i regionalnim trendovima, među osobama s područja Općine registriranim na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, dominira mlađa populacija sa završenom trogodišnjom ili četvergodišnjom srednjom školom.

Po obrazovnoj strukturi, na nivou županije zamjetna je distribucija stanovništva sukladno republičkom prosjeku. Prema popisu iz 2011., oko 8% ukupnoga istarskog stanovništva u dobi od 15 i više god. nema završenu osnovnu školu, jedna petina ima samo OŠ, dok preko 55% te dobne skupine ima srednjoškolsko obrazovanje, dok udio stanovnika sa završenim visokim obrazovanjem iznosi oko 16%. Promatrajući iste kategorije, općina Grožnjan nešto odstupa od navedenih vrijednosti, odnosno zamjetan je veći udio osoba bez osnovne škole:

Tablica 3-9 Obrazovna struktura stanovništva Općine starijeg od 15 godina i usporedba s prosjekom Županije i RH

	Grožnjan-Grisignana		Istarska županija	Republika Hrvatska
	Broj	Udio		
Bez škole	11			
1 - 3 razreda osnovne	38	24.1%	8%	9.5%
4 - 7 razreda osnovne	108			
Osnovna škola	175	26.8%	19.5%	21.3%
Srednja škola	255	39.1%	55.9%	52.7%
Stručni studij	31			
Sveučilišni studij	33	10%	16.6%	16.4%
Doktorat znanosti	1			
UKUPNO	652	100%	100%	100%

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011., obrada autora

Treba napomenuti da u slučaju Grožnjana gore navedene udjele treba promatrati razmjerno apsolutnim vrijednostima koje su male zbog veličine općine.

3.5.2 Turizam

Turizam je jedna od najvažnijih gospodarskih grana Republike Hrvatske. Razvoj turističke djelatnosti predstavlja osnovicu za razvitak i drugih gospodarskih djelatnosti u Hrvatskoj te njezino uključivanje u europske i svjetske turističke tokove. Dugoročni trendovi ukazuju da se nakon pada tijekom ratnih i poratnih godina, stanje u sektoru poboljšava, a rezultati u smislu noćenja i dolazaka gostiju premašuju one iz predratnog razdoblja. Od 1995. bilježi se konstantan rast turističkog prometa - u 2014. godini od turizma, odnosno putovanja, u Hrvatskoj je ostvareno 7,4 milijardi eura prihoda, što predstavlja godišnji rast od 2,8 posto. Prošle je godine udio prihoda od putovanja u BDP-u iznosio 17,2 posto¹¹.

Sektor turizma zbog njegovog dostignutog stupnja razvijenosti i potencijala ima osobitu važnost u razvoju Istarske županije. Potencijali i rezultati Istarske županije u turističkom smislu se ističu, između ostalog, zbog velike pažnje koja se posvećuje očuvanju i njegovanju specifičnog identiteta te očuvanju materijalne i nematerijalne baštine i prirodnih resursa. Iz tog razloga područje županije je bogato raznovrsnim oblicima turizma što je u skladu sa suvremenim zahtjevima turista, koji su sve više u potrazi za 'doživljajem'.

¹¹ <http://www.mint.hr/default.aspx?id=22604>

Turističko valoriziranje istarskog prostora se temelji na spoznaji atraktivnih faktora na cijelom području Županije, što jamči održivost tijekom cijele godine.

U ukupnom broju noćenja u RH u 2012. i 2013. godini, Istarska županija je vodeća, s udjelom od oko 30%, što je djelomice posljedica i najvećeg smještajnog kapaciteta. Ukupan broj dolazaka turista iznosi 2.985 miliona u 2012., odnosno 2.981 miliona u 2013, što u odnosu na cijelu Hrvatsku iznosi 25%, odnosno 24%. Od deset jedinica lokalne samouprave s najvećim turističkim prometom u 2012. i 2013. godini, čak 7 je s područja Istarske županije¹². Trend rasta turističkog prometa od oko 1 do 3% godišnje Istarska županija bilježi konstantno od 2006. godine, s izuzetkom 2011. godine kada je zabilježen značajniji skok od oko 10%¹³.

S obzirom na strukturu gostiju prema zemlji dolaska, Istra, pa tako i Grožnjan se ne razlikuju značajno od ostatka zemlje. Preko 60% gostiju dolazi u Istru iz četiri države: Njemačke, Italije, Austrije i Slovenije.

U pogledu prostorne rasprostranjenosti turista, najznačajni centri su gradovi Rovinj, Poreč i Umag. Prema podacima Turističke zajednice IŽ za 2013. godinu, udio ova tri grada u turističkom prometu je oko 40%, te oko 50% zajedno s Gradom Medulinom. Tablica niže ilustrira turistički promet u 2013. po turističkim zajednicama (redosljed po veličini udjela u dolascima).

---

¹² Ministarstvo turizma, Turizam u brojkama 2013.

¹³ Turističke zajednice Istarske županije, *Pregled dolazaka i noćenja turista po zemljama porijekla, 2006 – 2013. godine*, www.istra-istria.hr

Tablica 3-10 Turistički promet u Istarskoj županiji u 2013. g, po turističkim zajednicama

		Dolasci		Index 2013/12			
		Dolasci	Noćenja	Udio u dolascima	Udio u noćenjima	Dolasci	Noćenja
1	Rovinj	454.886	3.131.302	14.23%	14.21%	101	99
2	Poreč	430.759	2.882.615	13.48%	13.08%	114	118
3	Umag	371.742	2.103.379	11.63%	9.55%	120	119
4	Medulin	317.153	2.274.913	9.92%	10.33%	102	94
5	Pula	251.568	1.359.935	7.87%	6.17%	110	120
6	Labin	206.618	1.333.951	6.47%	6.05%	98	95
7	Tar-Varbriga	196.609	1.608.934	6.15%	7.30%	96	98
8	Novigrad	186.955	1.034.106	5.85%	4.69%	118	116
9	Funtana	175.825	1.436.249	5.50%	6.52%	108	102
10	Vrsar	169.269	1.345.011	5.30%	6.10%	106	112
11	Fažana	109.442	910.522	3.42%	4.13%	96	86
12	Brtonigla	53.607	45.828	1.68%	2.08%	101	101
13	Buje	34.546	169.435	1.08%	0.77%	150	142
14	Bale	31.294	200.169	0.98%	0.91%	95	93
15	Vodnjan	29.631	457.577	0.93%	2.08%	100	100
16	Raša	27.906	234.176	0.87%	1.06%	125	133
17	Marčana	2.696	227.775	0.84%	1.03%	104	101
18	Pazin-središnja Istra	15.899	117.527	0.50%	0.53%	151	115
19	Ližnjan	14.634	145.782	0.46%	0.66%	115	116
20	Oprtalj	12.527	57.575	0.39%	0.26%	102	101
21	Motovun	1.141	3.245	0.36%	0.15%	105	103
22	Buzet	10.106	35.037	0.32%	0.16%	99	106
23	Svetivinčenat	7.265	66.071	0.23%	0.30%	103	101
24	Brban	6.026	56.877	0.19%	0.26%	122	119
25	Kršan	4.315	31.499	0.14%	0.14%	98	97
26	Kaštečor-Labinci	3.943	48.777	0.12%	0.22%	95	94
27	Žminj	3.911	38.959	0.12%	0.18%	72	81
28	Kanfanar	3.799	30.893	0.12%	0.14%	127	122
29	Višnjan	2.918	28.769	0.09%	0.13%	122	123
30	Grožnjan	2.033	12.724	0.06%	0.06%	99	97
31	Vižinada	1.975	20.758	0.06%	0.09%	102	106
	nautika	20.033	140.668	0.63%	0.64%	93	93
	UKUPNO	3.195.564	22.032.695	100.00%	100.00%	101	100

Izvor: Turističke zajednice Istarske županije, Pregled dolazaka i noćenja turista po zemljama porijekla, 2006 – 2013. godine (www.istria-istria.hr)

Udio općine Grožnjan-Grisignana u turističkom prometu Istarske županije je manje više konstantan i kreće se od oko 0.06% noćenja i dolazaka. Iako se radi o malom udjelu, treba imati na umu da je isti srazmjerni veličini općine. Nadalje je bitan element višegodišnji konstantni rasta noćenja i dolazaka u općinu, kako je razvidno iz donje tablice.

Tablica 3-11 Dolasci i noćenja u Istarskoj županiji i TZ Grožnjan, 2007. do 2013.

Dolasci	Ukupno IŽ	Grožnjan	Udio Grožnjana	Rast IŽ	Rast Grožnjan
2013	3.195.564	2	0.06%	1.13%	13.51%
2012	3.159.985	2	0.06%	4.91%	8.74%
2011	3.012.204	2	0.05%	10.02%	9.51%
2010	2.737.779	2	0.05%	0.50%	19.75%
2009	2.724.169	1	0.05%	-2.24%	10.08%
2008	2.786.479	1	0.04%	1.10%	3.16%
2007	2.756.027	1	0.04%	5.00%	
Noćenja	Ukupno IŽ	Grožnjan	Udio Grožnjana	Rast IŽ	Rast Grožnjan
2013	22.032.695	13	0.06%	0.18%	14.50%
2012	21.992.869	11	0.05%	6.52%	13.84%
2011	20.646.728	10	0.05%	8.43%	13.51%
2010	19.041.644	9	0.05%	1.81%	47.97%
2009	18.703.774	6	0.03%	0.49%	-0.41%
2008	18.612.753	6	0.03%	2.54%	-2.05%
2007	18.150.842	6	0.03%	3.00%	

Izvor: TŽ IŽ (www.istra-istria.hr), obrada autora

Općina Grožnjan svoju turističku ponudu i prepoznatljivost gradi prije svega na kulturno umjetničkoj osnovi, a zatim enološko gastronomskoj ponudi na agroturističkim domaćinstvima te prezentaciji i njegovanju materijalne kulturne baštine. Poljoprivreda, seoski turizam i malo poduzetništvo postali su osnova razvoja okolice, dok se sami Grožnjan nameće umjetničkim i kulturnim manifestacijama. Svako ljeto se na području općine otvaraju ljetne muzičke akademije za mlade, likovne, plesne i dramske radionice, radionice mirovnog aktivizma pod vodstvom poznatih stručnjaka i pedagoga te zvučnih imena s područja glazbe, likovne i dramske umjetnosti.

Jedna od najpoznatijih turističko-kulturnih atrakcija je slikarska manifestacija «Ex tempore», a u brojnim izložbama u gradskoj galeriji, kao i u tridesetak privatnih galerija i studija su izloženi radovi istaknutih umjetnika. Grožnjansko kulturno ljeto sadrži raznoliki i visokokvalitetni kulturni program u organizaciji Međunarodnog kulturnog centar hrvatske glazbene mladeži. U gradskoj galeriji Fonticus se održavaju kvalitetne selektirane izložbe, brojni festivali i mnoge druge manifestacije od kojih treba istaknuti Festival JAZZ IS BACK! BP - tradicionalni međunarodni Jazz festival, na kojem sudjeluju renomirani svjetski jazz glazbenici, a koji se održava od 1999 godine. Imaginarna filmska akademija osnovana je 1955. godine kao nevladina i neprofitna organizacija. Cilj joj je poticanje i organiziranje djelatnosti koje okupljaju kazališne, televizijske i filmske stručnjake koji se zalažu za afirmaciju dramske umjetnosti u Hrvatskoj i inozemstvu. Od važnijih znamenitosti u općini Grožnjan potrebno je spomenuti i „Parenzanu“, staru prugu između Trsta i Poreča, čija je gradnja započela 1900., no nikada nije završena. Trasa Parenzane je zavojita, usječena u istarske brežuljke a uključuje i 9 tunela, 16 mostova i 6 vijadukata. Danas se dio trase Parenzane koristi kao biciklistička staza što je također dio turističke ponude ove regije. Dolina rijeke Mirne također se ističe kao mjesto od posebnog prirodnog značaja zbog svoje ljepote te mnoštva objekata koji su se nekad gradili uz nju.

Smještaj se u općini Grožnjan nudi u tridesetak objekata, od kojih je pola kategorija s 4 zvjezdice¹⁴. Smještajni kapaciteti uglavnom se svode na privatni smještaj (apartmani, sobe, i kuće za odmor). Prema sadašnjim trendovima, turisti će u budućnosti pokazivati sve veći interes za turističkim naseljima u kojima se može organizirati smještaj u privatnom aranžmanu, ali uz mogućnost korištenja usluga raznovrsnih ugostiteljskih kapaciteta.

Osim posjetitelja privučenih kulturnim manifestacijama, zamjetan je porast broja turista zainteresiranih za druge vidove ponude. Jedna od specifičnih grupa su aktivni rekreativci, koji veću pažnju polažu u kvalitet i dostupnost usluga i informativnu podršku u smislu korištenja svih vidova aktivnog odmora (biciklizam, hiking, jahanje u prirodi i sl.) i kojima su takve aktivnosti povezane s potrebom povezivanja s novim prostorom, njegovom kulturom i stanovništvom.

Sljedeća skupina koja postaje sve relevantnija su i vikend-turisti, koji posjećuju područje Istarske županije od petka popodne do nedjelje, ili od subote navečer do ponedjeljka, i to na redovitoj osnovi tijekom cijele godine. Taj je segment gostiju uglavnom se koncentrira na sjeverni dio Istre, a razgledavanje kulturnih, povijesnih i prirodnih vrijednosti, te autohtona gastro ponuda čine osnovu potražnje ove skupine.

Vrlo interesantna grupa turista jesu i individualno različiti tip gostiju (robinzoni, extreme - sportaši, lovci, sportski piloti) koji potražuju široke, slabo nastanjene i neurbanizirane prostore sa specifičnim vrednotama, ne zahtijevaju visokokvalitetni smještaj i pojavljuju se tijekom cijele godine, ali zahtijevaju individualni pristup iskazanim htijenjima i vrlo dobru organizaciju prihvata.

Općina Grožnjan očuvanošću svojih ambijentalnih, kulturnih i prirodnih vrijednosti, izostankom teške industrije i većih zagađivača može ojačati turističku ponudu i time dati poticaj raznovrsnim oblicima male privrede i razvoju općenito. Turizam i ekološka poljoprivreda na seoskim gospodarstvima također postaju, zahvaljujući dobro profiliranom županijskom programu razvitka, značajni čimbenik revitalizacije ruralnog područja općine Grožnjan.

3.5.3 Proizvodne i uslužne djelatnosti

Uz poljoprivredu osnovne djelatnosti gospodarstva općine Grožnjan baziraju se na uslužnim djelatnostima i manjim proizvodnim pogonima. Tu spadaju privatni poduzetnici s nekoliko aktivnih poduzeća s područja ugostiteljstva, trgovine i maloprodaje, manji proizvodni pogoni, razni servisi i usluge, te nekoliko autoprijevoznika i građevinskih poduzetnika. Na području općine nema značajnijih industrijskih pogona.

Na području općine djeluju ovi gospodarski subjekti: 1 servis automobila, 11 tvrtki u području autoprijevoza i građevinske mehanizacije, 3 građevinske tvrtke, 3 trgovine mješovitom robom, 1 trgovina otpacima i otpadom, 1 poduzeće za istraživanje tržišta, 4 tvrtke u području trgovine nekretninama, 1 tvrtka u preradi plastike, 1 proizvodni pogon, 1 stolar, te 5 poduzeća u trgovini i uslugama. Također, na području općine djeluje 51 pravna osoba koje nude usluge turističkog smještaja za posjetitelje.

3.5.4 Poljoprivreda

Brdski, središnji dio Istarskog poluotoka u kojem se nalazi Grožnjan je većim svojim dijelom pogodan za poljoprivredu i s njome vezane djelatnosti. U ovom ekološko čistom području veliki rezultati postignuti su

---

¹⁴ Izvor: www.tz-groznjan.hr

u poljoprivredi i to u uzgoju tradicionalnih mediteranskih kultura: vinove loze i maslina. Ovo područje postalo je poznato po uzgoju stoke, proizvodnji sira, meda, uzgoju cvijeća, gljiva, voća i povrća te kvalitetnih vina, prvenstveno refoška, malvazije i pinota.

Tablica 3-12 Poljoprivredno zemljište u općini Grožnjan

Izvor: www.groznjan-grisignana.hr

Poljoprivreda i uz nju vezane djelatnosti prerade zapošljavaju najveći broj stanovnika. Prema podacima Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR), broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG) na području općine je u 2012. godini iznosio 94. Mada je udio poljoprivrednog u ukupnom stanovništvu znatan (15-ak posto), s obzirom na broj stanovnika, od ukupnih 1.882,82 ha raspoloživog obradivog tla, koristi se samo 358,86 ha (19%).

3.6 Kvaliteta života i okoliša

3.6.1 Okoliš

3.6.1.1 Stanje okoliša

Područje općine je ekološki očuvano, a mjere zaštite provode se sukladno Prostornom planu i pripadajućim propisima i dokumentima, kao što su: planovi gospodarenja šumama, standardi i propisi s područja onečišćenja zraka, Plan zaštite voda Istarske županije, operativni planovi obrane od poplava na području županije i drugi.

Planom je određena potreba provođenja sustavnih istraživanja i praćenja pojava i procesa u prostoru koje treba obuhvatiti cjelovit sklop pojava koje utječu na stanje okoliša, naročito na kakvoću vode, zraka i prekomjerne buke. Plan također definira uvijete korištenja i zaštite prostora posebnih vrijednosti i obilježja.

3.6.1.2 Gospodarenje otpadom

Komunalne usluge na području općine obavlja poduzeće „6. Maj“ d.o.o. Umag koje je u vlasništvu gradova i općina sa područja cijele Bujštine (gradovi Umag, Novigrad, Buje te općine Brtonigla, Grožnjan i Oportalj). Svojim komunalnim uslugama poduzeće opslužuje čitav teritorij sjeverno od rijeke Mirne, pa sve do Dragonje, odnosno do granice sa Slovenijom. Usluge se odnose na obavljanje komunalnih djelatnosti odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, prikupljanja, odlaganja i zbrinjavanja komunalnog otpada,

održavanja groblja i obavljanja pogrebnih poslova, te tržnica na malo. Poduzeće ima 70-ak stalno zaposlenih, a područje koje opslužuje ima ukupno oko 26.200 stanovnika.

U Republici Hrvatskoj svake godine nastane oko 1,7 milijuna tona komunalnog otpada, te još toliko tona tehnološkog (proizvodnog) otpada. U odnosu na broj stanovnika, to znači da se u RH godišnje generira oko 780 kg otpada po stanovniku, ili oko 380 kg/stan. komunalnog otpada¹⁵. Prema podacima komunalnog poduzeća „6. Maj“, svaki stanovnik bujštine godišnje odloži 401 kg mješanog komunalnog otpada ili 1,1 kg dnevno. Ljeti je opterećenje veće jer se broj stanovnika upeterostruči, a turisti inače generiraju više otpada - oko 1,5 kg dnevno¹⁶.

Zbrinjavanje komunalnog i neopasnog proizvodnog otpada s područja gradova i općina Bujštine vrši se odvojenim prikupljanjem i zbrinjavanjem, te odlaganjem na sanitarnu deponiju Donji Picudo na cesti Umag – Buje. Građevinski otpad se odlaže na deponiji Salveta u Novigradu, a preuzimanje specijalnih otpada na području gradova i općina vrši poduzeće Metris d.o.o.

Posebna pažnja posvećuje se odvojenom prikupljanju otpada na samom mjestu nastanka, koji je nužni prvi korak za daljnju uporabu, smanjenje utroška sirovina, te troškova odlaganja. Shodno tome 6. Maj d.o.o. Umag već godinama radi na edukacijama i organiziranju raznih radionica u vrtićima i školama kako bi se ukazalo na značaj selektivnog prikupljanja otpada i veliki značaj zaštite prirode i okoliša. Promotivno i edukativno djelovanje popraćeno je izgradnjom potrebnih materijalnih uvijeta. Tako se odvojeno prikupljanje vrši razdvajanjem komunalnog otpada na papir i karton, staklenu ambalažu, te plastičnu i metalnu ambalažu, te funkcioniranjem eko otoka i reciklažnog dvorišta.

Slika 3-6 Selekcija komunalnog otpada

Izvor: Vodič-brošura KP 6. Maj d.o.o.; www.6maj.hr

Na području predmetnih gradova i općina organizirano je ukupno 108 eko otoka – 76 na području Umaga, 24 na području Novigrada, 5 u Brtonigli i 3 u Bujama. Trenutno 6.Maj d.o.o. ima otvoreno samo jedno reciklažno dvorište koje se nalazi na izlazu iz Umaga, prije naselja Finida, ali u planu je otvoriti još tri dvorišta u Bujama, Novigradu i Brtonigli. U reciklažnom dvorištu građani mogu besplatno odložiti različite

¹⁵ Izračun autora na osnovu podataka EUROSTAT-a (Waste generation 2013.)

¹⁶ www.6maj.hr/index.php/hr/gospodarenje-otpada/sastav-kucnog-otpada

vrste opasnog¹⁷ i neopasnog¹⁸ otpada. Osim toga, u Umagu je nedavno otvorena i pretovarna stanica i sortirnica, najveći hrvatski objekt te vrste, vrijedan 13,5 milijuna kuna. Dodatnih 5 milijuna kuna potrebno je za opremanje sortirnice koja će u punoj funkciji biti nakon otvaranja ŽCGO Kaštijun.

3.6.2 Obrazovanje

Na području općine Grožnjan-Grisignana nema ni osnovne ni srednje škole, te ne djeluje niti jedan vrtić. Za potrebe predškolskog i školskog obrazovanja, stanovništvu je najbliža mreža ustanova u 8 km udaljenim Bujama koje imaju 2 vrtića (talijanski i hrvatski), dvije osnovne škole (talijansku i hrvatsku), te tri srednje škole (gospodarsku, talijansku i hrvatsku).

Općina Grožnjan godišnje izdvaja oko pola miliona kuna kojima sufinancira rad dječjih vrtića u Bujama i dodjeljuje jednokratne pomoći za školovanje.

3.6.3 Civilno društvo

Na području općine djeluju dvije udruge talijanske nacionalne zajednice: Grožnjan i Šterna. Obje udruge djeluju u novoadaptiranim prostorima i aktivne su u organizaciji mnoštva aktivnosti: društvenih, kulturnih i sportskih. Na području općine se odvijaju i druge aktivnosti za građane, poput onih nogometnog kluba, zatim odbojke, boćanja, lova, te Brdsko Biciklističkog Kluba Grožnjan. Aktivnosti udruga promiču se i putem dotacija iz općinskog proračuna.

3.6.4 Zdravstvo i socijalna skrb

Na području općine ne djeluju ustanove ambulate zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Najbliži domovi zdravlja se nalaze u Umagu i Buzetu, te zdravstvene stanice (ambulate) u Bujama, Brtonigli i Novigradu U Gradu Umagu postoji i specijalistička internistička ambulanta koja obavlja određene specijalističke preglede. Najbliži veći medicinski centri su Opća bolnica Pula i KBC Rijeka. Najbliži Centar za socijalnu skrb nalazi se u Bujama, te pokriva sve općine i gradove sjeverne Istre.

Iz proračuna Općine izdvajaju se sredstva za jednokratne pomoći socijalno ugroženim obiteljima, ogrijev, pomoć osobama s invaliditetom i naknade za novorođenu djecu. Također, Općina sufinancira rad zdravstvenih organizacija van svog područja.

---

¹⁷ Elektronički otpad, fluorescentne cijevi, motorna ulja, otpad s azbestom, otapala, pesticidi, oprema s klorofluorouglicima, boje, ljepila, smole ambalaža onečišćena opasnim tvarima.

¹⁸ Baterije, otpadna jestiva ulja, madraci taklo stiropor, otpadne gume, keramika, metalni glomazni otpad, tekstil, tvrda plastika, zeleni otpad, drvo, papir i karton.

4. ANALIZA RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI

4.1 Opći trendovi

Za sagledavanje razvojnih mogućnosti, bitno je sagledavanje trendova, prognoza, ali i politika na svim nivoima, lokalnih, nacionalnih, pa čak i globalnih. Na taj se način dobija uvid u ono što je realno ostvarivo, kako bi se vlastiti ograničeni prihodi mogli povećati putem vanjskih privatnih ili javnih ulaganja, ali i kako bi se javna sredstva usmjerila u inicijative koje imaju multiplicirajući efekt, odnosno stvaraju uvjete za privatne inicijative, uz istovremeno poboljšanje i osiguravanje javnih usluga bitnih za kvalitet života.

4.1.1 Europska unija i svijet

Temeljem analiza uspješnosti dosadašnjih politika i prognoza budućih trendova, Europska Komisija je osmislila razvojnu strategiju u narednom sedmogodišnjem periodu. Nova desetogodišnja strategija Europske unije Europe 2020 donosi viziju socijalne tržišne ekonomije za 21. stoljeće, i pokušavajući riješiti nedostatke postojećeg modela, predlaže rast koji je pametan, održiv i uključiv, tj. temeljen na slijedećim prioritetima:

- Pametan rast kroz razvoj gospodarstva temeljenog na znanju i inovacijama
- Održiv rast promoviranje konkurentnijih gospodarstava temeljenih na učinkovitosti i ekološkoj/okolišnoj svijesti
- Uključiv razvoj: zadržati visoke stope zaposlenosti, socijalnu i teritorijalnu koheziju.

Konkretno, Unija je definirala mjerljive i ambiciozne ciljeve u 5 područja, a koji su obvezujući i za Hrvatsku:

- Zaposlenost: 75% populacije u dobi između 20 – 64 godina treba biti zaposleno
- Inovacije: 3% BDP-a uloženo u istraživanje i razvoj
- Klima/energija – cilj «20/20/20» (smanjiti emisije stakleničkih plinova za 20%, povećati udio obnovljivih izvora energije za 20%, te energetska učinkovitost)
- Obrazovanje: smanjiti postotak (ispod 10%) osoba koji rano napuste školovanje, i povećati na 40% udio osoba do 34 godine koje će završiti neki oblik višeg obrazovanja (treći stupanj)
- Socijalna uključenost: smanjiti broj siromašnih i socijalno isključenih osoba za minimum 20 milijuna ljudi.

Ovi ciljevi daju generalnu sliku o tome gdje bi Europa 2020. godine trebala biti, te se od svake zemlje članice očekuje njihovo prevođenje u nacionalne ciljeve/strategije. Posljedično, ovi ciljevi upućuju na očekivane trendove javnog financiranja.

4.1.2 Republika Hrvatska i Istra

Temeljem europskih i nacionalnih prioriteta, i u Republici Hrvatskoj je izrađen niz strateških dokumenata, koji se reflektiraju na dosadašnje iskustvo i određuju željenu razvojnu putanju. Na regionalnom nivou, Istarska se županija ističe kao proaktivan akter koji sukladno trendovima i nacionalnim prioritetima aktivno promišlja razvoj u predstojećem razdoblju. Za relativno male općine poput Grožnjana, razvojna usmjerenja i trendovi na regionalnom, pa čak i nacionalnom nivou su važni parametri koje treba sagledati pri ocjeni i planiranju.

Usporedna analiza strateških ciljeva glavnih planskih dokumenata kao što su Strategija LAG-a Sjeverna Istra, Strateški program ruralnog razvoja Istarske županije, Županijska razvojna strategija i Program ruralnog razvoja RH i Strategija ruralnog razvoja RH koji su prikazani u tablici niže sugeriraju nekoliko 'tema' bitnih za razvoj ruralnih područja:

- Konkurentnost gospodarskih aktivnosti
- Uvjeti života, društvena i komunalna infrastruktura
- Očuvanje, zaštita i održiva upotreba prirodnih resursa, okoliša i kulturnog nasljeđa
- Institucionalno okruženje, planiranje, suradnja
- Ljudski resursi, inovacije, prijenos znanja

Tablica 4-1 Usporedni prikaz prioritarnih ciljeva glavnih strateških dokumenata

	LAG Sjeverna Istra 2015-2020	Strateški program ruralnog razvoja IŽ 2008-2013	Županijska razvojna strategija	Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020.
P1	Poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno-prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima	Izgradnja institucionalnog okruženja koje potiče poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim područjima	Konkurentno gospodarstvo	Poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima
P2	Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije	Povećanje konkurentnosti glavnih gospodarskih sektora u ruralnim područjima	Razvoj ljudskih resursa	Jačanje isplativosti poljoprivrednoga gospodarstva i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama
P3	Olakšavanje ulaska poljoprivrednika s odgovarajućom izobrazbom u sektor poljoprivrede, a pogotovo generacijske obnove	Održiva uporaba prirodnih resursa, očuvanje i zaštita prirode i okoliša	Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom	Promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizikom u poljoprivredi
P4		Zaštita i očuvanje kulturnog nasljeđa	Visoka kvaliteta života	Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom
P5		Trajno poboljšanje učinkovitosti rada komplementarnih – suradnih institucija u funkciji ruralnog razvitka	Prepoznatljivost istarskog identiteta	Promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru
P6				Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim

U tom smislu, a pri tome ne umanjujući prioritete razvoja ostalih sektora, važno je istaknuti smjernice dane Master planom turizma Istarske županije, koji prepoznaje neodrživost modela masovnog turizma velikih brojki temeljenih na proizvodu «sunce i more», te predlaže diverzifikaciju ponude istarskih turističkih odredišta prema prirodnim i stečenim razvojnim predispozicijama. Master plan nadalje, temeljem niza istraživanja, analiza i rasprava identificira obrise nove istarske turističke budućnosti u formi šest obalnih clustera te cluster unutrašnjosti Istre, kojem pripada i Općina Grožnjan. Ideja je dakle, datosti svakog pojedinog clustera oblikovati u nove proizvode koji moraju biti konkurentni na tržištu i međusobno komplementarni.

Za općinu Grožnjan to znači daljnju izgradnju prepoznatljivosti i autohtonosti na osnovama postojeće kulturne i povijesne baštine. To također podrazumijeva stavljanje u pogon i razvoj postojećih i potencijalnih resursa koje Grožnjanština posjeduje (npr. status «Grada umjetnika»), uz iskorištavanje «mrežnih» efekata iz šire okolice (npr. biciklistički turizam i Parenzana).

S obzirom da se radi o ruralnom području, neodvojiv dio razvoja turizma, kao i razvoja općenito, jest i razvoj poljoprivrede, šumarstva, lovnog i vodnog gospodarstva. Osim Strategije ruralnog razvoja Istarske županije, taj aspekt razvoja sadržan je posebice u strateškim planovima razvoja lokalne akcijske grupe Sjeverna Istra koju uz Općinu Grožnjan čini još sedam jedinica lokalne samouprave – Brtonigla, Buje, Buzet, Lanišće, Novigrad, Oprtalj i Umag. Postojeći resursi - poljoprivredno i šumsko zemljište, povoljna klima, mogućnost osiguranja navodnjavanja, prostran i bogat akvatorij - s jedne strane te sektor turizma kao tržište za visokokvalitetne (tradicionalne, prepoznatljive, „zdravo“ uzgojene) proizvode, s druge strane, uvjeti su koji izvjesno omogućuju održivi razvoj područja. Štoviše, poljoprivreda i turizam su dvije grane čiji razvoj Općina potiče sufinanciranjem u sklopu svog razvojnog programa Razvoj gospodarstva.

4.2 SWOT analiza

SWOT analiza je kvalitativna analitička metoda koja interpretacijom podataka iz analize situacije promišlja o ključnim pojavama ili situacijama koji utječu na razvoj, apstrahirajući ih u pojednostavljene faktore koji se klasificiraju kao snage, slabosti, prilike i prijetnje. Treba uzeti u obzir da se radi o subjektivnoj, neegzaktnoj metodi koja ima za cilj potaknuti strateško promišljanje i planiranje. Pri formulaciji SWOT analize Grožnjana, snage i slabosti su pozitivni i negativni faktori sadašnjosti ('statični', 'interni'), a prilike i prijetnje faktori budućnosti ('dinamični', 'eksterni').

**Tablica 4-2 SWOT analiza općine
Grožnjan**

SNAGE

PRIRODNI RESURSI, OKOLIŠ INFRASTRUKTURA

- Povoljan geografski položaj za razvoj gospodarskih aktivnosti, turizma i međunarodno umrežavanje
- Povoljan prometni položaj
- Bogata prirodna i kulturna baština
- Očuvana, ekološki zdrava i lijepa priroda
- Dobra infrastruktura elektroopskrbe, plinoopskrbe, vodoopskrbe i telekomunikacija

GOSPODARSTVO I GOSPODARSKE AKTIVNOSTI

- Diversificirana struktura gospodarstva
- Poduzetništvo u pozitivnom trendu
- Razvijenost turističkog gospodarstva (hoteli, ugostiteljstvo, tradicija)
- Relativna razvijenost visokokvalitetnih i brendiranih poljoprivrednih proizvoda (vino, maslinovo ulje)
- Kvalitetna i bogata eno-gastronomska ponuda
- Raznolike i prepoznatljive kulturne, sportske, gastro i druge manifestacije s tradicijom
- Razvijena poduzetnička infrastruktura i dobra institucionalna potpora razvoju gospodarstva od strane Županije/Općine
- Raspoloživost prostora
- Brojni, očuvani i raznoliki prirodni resursi i prostor raspoloživi za razvoj gospodarskih aktivnosti

DRUŠTVO, DRUŠTVENE AKTIVNOSTI I UPRAVLJANJE RAZVOJEM

- Značajna i sačuvana kulturna baština
- Tradicija i prepoznatljivost 'Istarskog identiteta'
- Multikulturalnost, multijezičnost
- Tradicionalne multikulturalne veze s Italijom i Slovenijom
- Aktivno i angažirano civilno društvo, brojne društvene inicijative
- Dobra suradnja Županije i jedinica lokalne samouprave
- Proaktivan i participativan pristup planiranju razvoja od strane Županije i JLS
- Iskustvo u sudjelovanju u programima financiranim od EU, uključujući prekograničnu suradnju i razvijenu mrežu prekograničnog partnerstva

SLABOSTI

PRIRODNI RESURSI, OKOLIŠ INFRASTRUKTURA

- Slabosti postojećeg sustava gospodarenja otpadom (sakupljanje, prijevoz i odlaganje)
- Pokrivenost infrastrukturom odvodnje i pročišćavanja
- Rasprostranjenost i kvaliteta cestovne mreže do slabije naseljenih područja

GOSPODARSTVO I GOSPODARSKE AKTIVNOSTI

- Nedostatak mlade i/ili visokokvalificirane / kvalificirane radne snage specijalističkih znanja i vještina
- Sezonske oscilacije u ponudi i potražnji pri zapošljavanju
- Nedovoljna raznolikost smještajnih kapaciteta
- Kratkoća turističke sezone
- Nedovoljno korištenje modernih tehnologija u proizvodnji, plasmanu i marketingu
- Mreža tehnološke infrastrukture (slaba suradnja poslovnog sektora i istraživačko-razvojnih institucija)
- Nepovezanost gospodarstvenika (u malom i srednjem poduzetništvu, posebno u poljoprivredi)
- Neriješeno gospodarenje i obrađenost poljoprivrednog zemljišta

DRUŠTVO, DRUŠTVENE AKTIVNOSTI I UPRAVLJANJE RAZVOJEM

- Demografska slika i trendovi (depopulacija, starenje stanovništva)
- Dostupnost programa i institucija za cjeloživotno učenje
- Iskorištenost i valorizacija kulturne baštine
- Sustavi i mehanizmi za pripremu i provedbu programa i projekta (nedostaju kapaciteti za pripremu i provedbu projekta za EU i dr.)

MOGUĆNOSTI (PRILIKE)

- Stavljanje prirodnih i gospodarskih resursa u službu društva i gospodarstva
- Sanacija odlagališta otpada i izgradnja sustava za gospodarenje otpadom, uključujući ŽCGO Kaštijun (sredstva i tehnička pomoć EU-a te bilateralni razvojni programi s Italijom i Slovenijom putem prekogranične suradnje)
- Sanacija i razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja putem razvojnih programa i potpore središnje države (fondovi, programi nadležnih ministarstava)
- Rastuća dostupnost inovativnih tehnologija za jačanje konkurentnosti i kvalitete života
- Dostupnost europskih i nacionalnih fondova za:
  - projekte ruralnog razvoja i poljoprivredu
  - razvoj konkurentnosti i MSP
  - razvoj ljudskih resursa uključujući civilno društvo
  - povećanje efikasnosti i kapaciteta lokalne samouprave
- Korištenje iskustva i mreže prekograničnih partnerstava za nove zajedničke razvojne inicijative
- Pozitivni makroekonomski trendovi u okruženju i niz vezanih efekata (porast turističke potrošnje, strana ulaganja i sl.)

PRIJETNJE

- Primjena neodrživih praksi lokalnog razvoja (devastacija prirodne i kulturne baštine, prostora i resursa usljed zaštite parcijalnih interesa)
- Propadanje kulturne i prirodne baštine uslijed nedovoljnih izvora financiranja
- Pritisak masovnog turizma - ugrožavanje resursne osnove
- Gubitak lokalnog identiteta usljed eventualnih drastičnijih promjena demografske strukture
- Depopulacija i daljnje starenje stanovništva
- Netočna percepcija razvojnih potreba na razini središnje države (odražava se u potpori i financiranju razvojnih projekata)
- Pogoršanje općih društveno-ekonomskih uvjeta usljed neprimjerene makroekonomske, fiskalne i drugih razvojnih politika na nacionalnom nivou
- Ne odgovaranje na dinamiku potreba i promjena usljed tromosti i neučinkovitosti institucija koje postavljaju okvire za razvoj
- Nestabilnost / nesigurnost institucija, zakona i dr; utjecaj kratkovidnih političkih odluka

4.3 Analiza izvora financiranja

4.3.1 Općinski proračun

Sagledavanje razvojnih mogućnosti te artikuliranje željenog razvojnog smjera mora uzeti u obzir ne samo multisektorsku analizu stanja i već definirane strateške smjernice, nego i financijske kapacitete i postojeće razvojne inicijative. Na taj je način moguće razviti Program ukupnog razvoja koji će biti istinski 'ugrađen' i realističan te može zaživjeti u danoj zajednici. Faktička realizacija programa zahtijeva vezivanje planiranja projekata s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem. Zaključno, povezanost između Programa ukupnog razvoja i proračuna je ključan preduvjet kako bi se održivim razvojem općine Grožnjan upravljalo na kvalitetan način.

Općinsko vijeće godišnjim proračunom planira prihode i rashode Općine u narednoj godini. Svrha proračuna je da odredi jasan, logičan plan za alokaciju resursa Općine programima pružanja esencijalnih javnih usluga, kao što su komunalne usluge, javna sigurnost, obrazovanje, zdravstvo, te druge funkcije koje stvaraju sigurno, zdravo i ugodno okruženje te potiču gospodarski rast zajednice. Dakle, proračun nije samo pravni akt i financijski plan, nego donekle i strateški dokument i vodič za postupke upravljanja općinom.

Prema funkcionalnoj klasifikaciji javnih izdataka općina, gradova i županija, postoji 12 skupina izdataka koji se financiraju iz proračuna lokalnih jedinica. To su:

- Opće javne (administrativne) usluge
- Javni red i sigurnosni poslovi
- Obrazovanje (predškolski odgoj, osnovno i srednje obrazovanje)
- Zdravstvo
- Socijalna sigurnost i skrb
- Stambeno-komunalna djelatnost
- Rekreacija (šport), kulturna, vjerska i ostale djelatnosti
- Poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribolov
- Rudarstvo, industrija i graditeljstvo

- Prijevoz i komunikacije
- Drugi ekonomski poslovi i usluge
- Izdaci koji nisu svrstani prema glavnim skupinama (kamate, transakcije u vezi s javnim dugom, troškovi izdavanja vrijednosnih papira)

Za realizaciju svojih funkcija i obavljanje poslova u okviru svog samoupravnog djelokruga Općina koristi vlastite prihode i prihode od zaduživanja. Vlastiti prihodi Općine su:

- porezi, prerez, naknade, doprinosi i pristojbe,
- prihodi od stvari u vlasništvu i imovinskih prava Općine,
- prihodi od trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u vlasništvu Općine, odnosno u kojima ima udjele ili dionice,
- prihodi od naknada za koncesije koje daje Općinsko vijeće,
- novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje,
- udio u zajedničkim porezima s Republikom Hrvatskom,
- sredstva pomoći i dotacija Republike Hrvatske predviđena državnim proračunom i drugi prihodi određeni zakonom.

Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna je također pravni akt općinskog vijeća, kojim se utvrđuje poslovanje u zaključenoj godini u usporedbi s prethodnom fiskalnom godinom i planom. U nastavku slijede analize realizacije Proračuna Općine Grožnjan-Grisignana, počevši sa sumiranim prikazom četverogodišnjeg razdoblja 2011. – 2014. Usporedba između realizacije i planova je izostavljena iz prikaza¹⁹.

Tablica 4-3 Izvršenje Proračuna Općine Grožnjan-Grisignana 2011. – 2014.

NAZIV	2011	2012	2013	2014
PRIHODI I RASHODI POSLOVANJA				
PRIHODI POSLOVANJA	4.056.653	4.979.530	3.956.592	4.341.465
Prihodi od poreza	1.839.243	2.488.656	1.855.797	2.021.609
Pomoći iz inozemstva i subjekata unutar općeg proračuna	418.586	914.581	796.273	598.690
Prihodi od imovine	637.649	597.519	519.107	652.518
Prihodi od upr. i adm. pristojbi, pristojbi po posebnim propisima	1.044.425	755.958	619.294	884.551
Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i donacija	116.750	216.537	154.436	160.837
Prihodi iz proračuna	-	-	-	-
Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	-	6.279	11.685	23.259
RASHODI POSLOVANJA	4.844.137	5.160.837	5.055.640	4.661.200
Rashodi za zaposlene	1.359.634	1.316.456	1.124.238	1.264.545
Materijalni rashodi	2.058.929	2.278.206	2.474.275	2.203.423
Financijski rashodi	168.036	102.449	99.510	120.038
Subvencije				

¹⁹ Sve tablice analize proračuna napravljene su obradom službenih godišnjih izvještaja o izvršenju proračuna

	-	2.000	-	-
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	683.195	79.502	861.137	72.136
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i drugo	187.813	260.091	259.061	197.060
Ostali rashodi	386.530	406.615	237.418	154.774
VIŠAK/MANJAK PRIHODA POSLOVANJA	-	-	-	-
	787.483	181.307	1.099.048	319.736
PRIHODI I RASHODI ZA NABAVU/OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE				
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	2.698.820	1.838.375	1.533.938	1.654.543
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	593.772	1.424.395	884.710	3.134.227
VIŠAK/MANJAK PRIHODA OD NEFINANCIJSKE IMOVINE	2.105.048	413.980	649.227	1.479.685
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA UKUPNO				
UKUPNI PRIHODI	6.755.473	6.817.905	5.490.529	5.996.007
UKUPNI RASHODI	5.437.908	6.585.232	5.940.350	7.795.428
UKUPAN VIŠAK/MANJAK PRIHODA	1.317.565	232.673	449.821	1.799.420
B. RAČUN FINANCIRANJA				
Primici od financijske imovine i zaduživanja	-	198.875	-	2.216.136
Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	326.795	328.077	331.517	333.754
NETO ZADUŽIVANJE/FINANCIRANJE	326.795	129.202	331.517	1.882.382
C. RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PRETHODNIH GODINA				
Vlastiti izvori	-	-	-	-
	1.330.433	339.663	236.192	1.017.529
Višak/manjak (A) + neto zaduživanje/financiranje (B) + prenesena sredstva (C)	339.663	236.192	1.017.529	934.567
Vlastiti prihodi + primici od zaduživanja	6.755.473	7.016.780	5.490.529	8.212.144
Vlastiti rashodi + izdaci od zaduživanja	5.764.703	6.913.309	6.271.867	8.129.182
Financijski rezultat razdoblja (A + B)	990.771	103.471	781.338	82.962

Godišnji proračun Općine Grožnjan-Grisignana kreće se u rasponu od 6 do 8 miliona kuna. Sumarni pregled protekle četiri godine pokazuje da je s izuzetkom 2013. godine Općina godišnje realizirala veće primitke od izdataka, mada je kumulativno poslovanje negativno kada se uzmu u obzir prijenosi iz prethodnih godina. Negativan rezultat u 2013. godini posljedica je značajnog pada prihoda kojeg nije popratio proporcionalan pad rashoda, pa je uz otplatu kredita ta godina zaključena s negativnim financijskim rezultatom od 781.338 kn. U 2014. godini rashodi su također nadmašili prihode, ali je to pokriveno novim zaduživanjem.

Što se tiče zaduživanja, Općina trenutno ima dvije dugoročne obveze:

- Kredit kod ERSTE banke realiziran je 30/09/2008 na 10 godina; godišnja rata iznosi oko 330.000 kn, a na dan 31/12/2014 glavnica za otplatu iznosi oko 1,140 mil. kn; kredit je utrošen za asfaltiranje nerazvrstanih cesta.
- Zaduženje od 4 mil. kn kod OTP banke potpisano je 23/04/2014 na 10 godina s počekom od dvije, uz godišnju fiksnu stopu od 3,69%. Namjena kredita jest izgradnja kanalizacijske mreže naselja Završje s uređajem za pročišćavanje (faza I i II) koji se financira iz programa IPARD M301. U

vrijeme pisanja ovog dokumenta, radovi na izgradnji kanalizacijske mreže su u završnoj fazi, te počinju priključenja domaćinstava na istu.

Po strukturi vlastitih prihoda, u 2014. godini oko 72 posto otpada na prihode poslovanja, a ostatak na prihode od prodaje nefinancijske imovine:

Tablica 4-4 Struktura prihoda Općine Grožnjan-Grisignana za 2013. i 2014. godinu

NAZIV	2013	2014	Index 2013-2014	Udjeli 2014	
PRIHODI I RASHODI POSLOVANJA					
PRIHODI POSLOVANJA	3.956.592	4.341.465	109.7	72.41%	100%
Prihodi od poreza	1.855.797	2.021.609	108.9		46.57%
Pomoći iz inozemstva i subjekata unutar općeg proračuna	796.273	598.690	75.2		13.79%
Prihodi od imovine	519.107	652.518	125.7		15.03%
Prihodi od upr. i adm. pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	619.294	884.551	142.8		20.37%
Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	154.436	160.837	104.1		3.70%
Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	11.685	23.259	199.1		0.54%
RASHODI POSLOVANJA	5.055.640	4.661.200			
VIŠAK/MANJAK PRIHODA POSLOVANJA	- 1.099.048	- 319.736			
PRIHODI I RASHODI ZA NABAVU/OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE					
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	1.533.938	1.654.543	107.9	27.59%	
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	884.710	3.134.227			
VIŠAK/MANJAK PRIHODA OD NEFINANCIJSKE IMOVINE	649.227	- 1.479.685			
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA UKUPNO					
UKUPNI PRIHODI	5.490.529	5,996,007	109.2		
UKUPNI RASHODI	5.940.350	7.795.428			
UKUPAN VIŠAK/MANJAK PRIHODA	- 449.821	- 1.799.420			

Najveći udio u prihodima poslovanja pripada prihodima od poreza (46,57%) čiju glavninu čini porez i prizrez na dohodak, te prihodima od upravnih i administrativnih pristojbi (20,37%) što se uglavnom odnosi na komunalne doprinose i naknade. Naredne dvije stavke s najvećim udjelom u prihodima poslovanja su prihodi od imovine na koje otpada 15,03%, te pomoći iz inozemstva i općeg proračuna u udjelu od 13,79%. Pomoći iz inozemstva i općeg proračuna su ujedno i jedina prihodovna stavka koja bilježi pad u odnosu na 2013. godinu. U apsolutnom iznosu od 598.690 kn u 2014. godini, ova se stavka odnosi na slijedeće izvore, odnosno programe:

Tablica 4-5 Struktura prihoda od dotacija i pomoći Općine Grožnjan-Grisignana za 2014. godinu

Izvor/Program	Iznos
Državni proračun	548.690
Priprema Studije izvedivosti za PKC Grožnjan	60.000
Statička sanacija Crkve Sv. Jurja	140.000
Izrada prostornog plana	83.038
Fond za zaštitu okoliša	33.440
Postavljanje wireless-a	7.400
Porez na dobit	91.811
Pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije	133.001
Županijski proračun	50.000
Obnova fresaka u Crkvi Sv. Prima i Felicijana	50.000
Inozemne vlade, međunarodne organizacije i EU	0
UKUPNO RN. 63 Pomoći iz inozemstva i subjekata unutar općeg proračuna u 2014.g.	598.690

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine u iznosu od 1.654.543 odnose se na prodaju poljoprivrednog zemljišta, nekretnina, te naplatu dospjelih obroka za plaćenje nekretnina.

Na strani **rashoda**, ne uzimajući u obzir izdatke proizašle iz zaduživanja, rashodi poslovanja i rashodi za nabavu nefinancijske imovine podjeljeni su u omjeru 60-40%:

Tablica 4-6 Struktura rashoda Općine Grožnjan-Grisignana za 2013. i 2014. godinu

NAZIV	2013	2014	Index 2013-2014	Udjeli (2014)
PRIHODI I RASHODI POSLOVANJA				
PRIHODI POSLOVANJA	3.956.592	4.341.465		
RASHODI POSLOVANJA	5.055.640	4.661.200	92.2	59.79%
Rashodi za zaposlene	1.124.238	1.264.545	112.48	16.22%
Materijalni rashodi	2.474.275	2.203.423	89.05	28.27%
Financijski rashodi	99.510	120.038	120.63	1.54%
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	861.137	721.360	83.77	9.25%
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i drugo	259.061	19.706	76.07	2.53%
Ostali rashodi	237.418	154.774	65.19	1.99%
VIŠAK/MANJAK PRIHODA POSLOVANJA	- 1.099.048	- 319.736		
PRIHODI I RASHODI ZA NABAVU/OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE				
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	1.533.938	1.654.543		
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	884.710	3.134.227	354.3	40.21%
Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	320.540	2.708.567	845.0	34.75%
Rashodi za nabavu plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti	8.393	15.145	180.4	0.19%
Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	555.777	410.515	73.9	5.27%
VIŠAK/MANJAK PRIHODA OD NEFINANCIJSKE IMOVINE	649.227	- 1.479.685		
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA UKUPNO				
UKUPNI PRIHODI	5.490.529	5.996.007		
UKUPNI RASHODI	5.940.350	7.795.428	131.2	
UKUPAN VIŠAK/MANJAK PRIHODA	- 449.821	- 1.799.420		

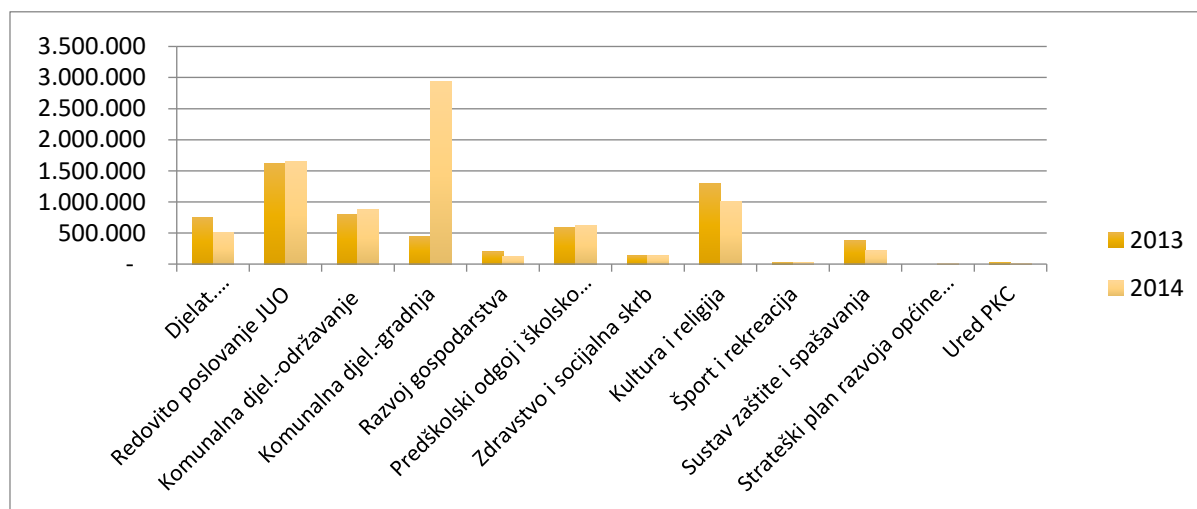
U odnosu na 2013. godinu ukupni rashodi bez otplata obveza zaduživanja porasli su za 31% što je posljedica znatno većih rashoda za nabavu proizvedene dugotrajne imovine, koji uz materijalne rashode i troškove zaposlenih čini tri najveće stavke na strani izdataka. Stavka nabave proizvedene dugotrajne imovine odnosi se u najvećoj mjeri na ulaganja u izgradnju građevinskih objekata; veći porast u 2014. godini nastao je zbog radova na kanalizacijskoj mreži u Završju na što je utrošeno čak 2.293.143 od ukupnih 2.708.567 kuna.

Realizacija proračuna nadalje pokazuje razvojne tokove i potrebe lokalne zajednice. Tako je utrošak sredstava u protekloj 2013 i 2014. godini imao slijedeću programsku strukturu:

Tablica 4-7 Struktura rashoda prema programima Općine Grožnjan-Grisignana za 2013. i 2014. godinu

Program	2013	2014	Index 2013-14
Djelatnost predstavničkih i izvršnih tijela	749.413	515.527	68.8
Redovito poslovanje jedinstvenog upravnog odjela	1.616.893	1.645.069	101.7
Komunalna djelatnost - održavanje komunalne infrastrukture i opće usluge	803.107	872.443	108.6
Komunalna djelatnost - gradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture	445.577	2.943.301	660.6
Razvoj gospodarstva	196.587	123.583	62.9
Predškolski odgoj i školsko obrazovanje	593.700	622.498	104.9
Zdravstvo i socijalna skrb	137.078	130.088	94.9
Kultura i religija	1.291.574	1.006.351	77.9
Šport i rekreacija	33.000	25.500	77.3
Sustav zaštite i spašavanja	376.707	214.670	57.0
Strateški plan razvoja općine Grožnjan		17.100	
Ured PKC	28.230	13.052	46.2
UKUPNO	6.246.459	8.148.550	129.6

Slika 4-1 Struktura rashoda prema programima Općine Grožnjan-Grisignana za 2013. i 2014. godinu

Iz gornje tablice i dijagrama vidljivo je da se najveća opterećenja proračuna u 2014. godini odnose na komunalne djelatnosti gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture (36%), održavanje iste (11%), te na redoviti rad Jedinstvenog upravnog odjela (20%). Interesantno i specifično za Grožnjan su razmjerno značajna ulaganja u području kulture i religije na koja u 2014. godini otpada 12,4% izdataka (1.006.351 kn u apsolutnom iznosu), te čak 21% u 2013. g (1.291.574 kn). U tu stavku uključene su troškovi poslovanja gradske galerije Fontikus, pučke fešte i manifestacije uključujući festival Jazz is back, ali i infrastrukturna ulaganja na održavanju i obnovi kulturnih i sakralnih objekata i baštine.

Realizacija proračuna po programskoj klasifikaciji pokazuje odnos između utroška za 'redovno poslovanje', odnosno pružanje osnovnih usluga zajednici i izdataka koji su razvojni u užem smislu, dakle imaju dinamičnu, investicijsku komponentu. Oko 3,1 mil.HRK ili 39% od ukupnih 8,129,182 HRK koliko je iznosio proračun u 2014. godini, utrošeno je na razvojne investicije, što je prikazano u narednom poglavlju 4.4.

4.3.2 Ostali izvori financiranja

Uz vlastite prihode i zaduživanja, te tekuće pomoći od države, Općina ima mogućnost realizacije sredstava i putem donacija, pomoći i/ili zajedničkih razvojnih projekata u okvirima:

- Županijskih programa
- Programa suradnje s Republikom Italijom i drugim bilateralnim programima
- EU programa za Hrvatsku (strukturni i kohezijski fondovi, fondovi ruralnog razvoja i poljoprivrede)
- EU programa za zemlje članice (prekogranični, sektorski)
- Internacionalnih/multinacionalnih programa i međunarodnih organizacija

S obzirom na veličinu sredstava EU fondova koji se stavljaju na raspolaganje Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014-2020, u Prilogu 1 dan je sažeti pregled prioriteta, mjera i operacija koje su programirane kroz tri programa – Operativni program konkurentnost i kohezija (Europski fond za regionalni razvoj i Kohezijski fond), Operativni program učinkoviti ljudski potencijali (Europski socijalni fond) i Program ruralnog razvoja (II stup Zajedničke poljoprivredne politike, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj).

U razmatranju alternativnih izvora financiranja treba voditi računa o tome da je takvo financiranje u pravilu moguće samo u sklopu periodičnih javnih poziva koji su vremenski ograničeni, sektorski usmjereni i detaljno određuju uvijete prihvatljivosti troškova, prijavitelja, aktivnosti, veličine investicije, načina i rate (su)financiranja. Praćenje i informiranost o ovim izvorima je imperativ za sva upravna tijela, a njihovo korištenje može zahtijevati značajne materijalne, ljudske i organizacijske resurse. Stoga, s obzirom na raznovrsnost i periodičnost ovakvih programa, učinkovito je raditi *'matching'*, odnosno ciljano povezivanje konkretnih projektnih ideja s dostupnim programima, kao i kontinuirano raditi na partnerstvu i umrežavanju koji su nerijetko i službeni uvjeti za sudjelovanje. Konkretni prijedlozi koji su na ovom tragu detaljnije su opisani u poglavlju o provedbi PUR-a.

4.4 Postojeće razvojne inicijative

Program ukupnog razvoja se gradi na defiranim razvojnim usmjerenjima, odnosno postojećim dugoročnim razvojnim inicijativama koje su prepoznate kao pokretači razvoja. Ciljevi i prioriteti razvoja Općine Grožnjan su povezani s programskom i organizacijskom klasifikacijom proračuna, odnosno planom razvojnih programa koji predviđa investicije koje pridonose razvoju zajednice, povećanju ili održavanju imovine i izvedive su po predviđenoj dinamici.

U 2014. godini realizirane su slijedeća ulaganja u okviru 5 programa:

Tablica 4-8 Investicije Općine Grožnjan-Grisignana 2014. g. u okviru plana razvojnih programa

Program	Namjena/ulaganja	Iznos u 2014.	Udio
Redovito poslovanje jedinstvenog upravnog odjela	Sređivanje arhivskog gradiva bivše općine Buje, nabava aparata za uvez i pisača	13.828	0,44%
Komunalna djelatnost - gradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture	Sanacija kolnika u naselju Meteži Asfaltiranje prilazne rampe u Grožnjanu Ulaganja u poslovni prostor k.č.161/3 - Enoteka Popravak potpornog zida u Grožnjanu - šetalište Glavni projekt za parkiralište i kamp odmorište u Grožnjanu Stalni priključci el.energije Postavljanje spomen ploče na groblju u Grožnjanu Sanacija zida groblja Kuberton Potporni zid – Bujska cesta Programi OIE i ENU Energetski pregled i energetsko certificiranje zgrada Radovi na priključku na kanalizaciju u Grožnjanu Izrada vodovodnih i kanalizacijskih šahtova Radovi na kanalizacijskoj mreži u naselju Završje	2.694.202	86,43%
Razvoj gospodarstva	Postavljanje wirellessa i popravak postojećeg	29.136	0,93%
Kultura i religija	Nagrada „Ex Tempore“ Pučke fešte i kulturne manifestacije Povijesna baština Grožnjana Obnova crkve Sv.Petra i Pavla kod Antonaca Statička sanacija zvonika i crkve Sv.Jurja Sanacija fresaka u crkvi Sv.Prima i Felicijana	379.962	12,19%
UKUPNO IZDACI ZA RAZVOJNE PROGRAME U 2014.		3.117.128	100%

Iz realiziranih investicija, a tako i analize stanja predstavljene u prethodnom poglavlju 3, iščitavaju se okosnice (pokretači) razvoja općine Grožnjan:

- Održavanje, unaprijeđenje i razvoj komunalne infrastrukture
- Razvoj gospodarstva s naglaskom na poljoprivredu i turizam
- Kulturna materijalna i nematerijalna baština i njezino stavljanje u funkciju gospodarstva.

5. STRATEGIJA

5.1 Vizija razvoja

Vizija razvoja predstavlja artikuliranu sliku željene budućnosti. S obzirom da se operacionalizira kroz ciljeve i konkretne mjere, nije nužno da bude artikulirana kao sveobuhvatna izjava koja pokriva sve aspekte društvenog i gospodarskog života. Radije, vizija apstrahira posebnosti područja u slikovitu predodžbu poželjnog mjesta za življenje:

Grožnjan-Grisignana, istarski biser kulture i sklada življenja u zdravom i poticajnom okruženju

5.2 Opći ciljevi i prioriteti

Pet općih ciljeva Programa ukupnog razvoja općine Grožnjan-Grisignana su područja djelovanja koja proizlaze iz potrebe da se obuhvate svi aspekti življenja na nekom području. Suštinski ista područja daju se iščitati i iz relevantnih strateških dokumenata regionalnog i nacionalnog nivoa, kako je prikazano u poglavlju 4.

Slika 5-1 Opći ciljevi PUR-a općine Grožnjan

GOSPODARSTVO	Održivi rast konkurentnosti glavnih gospodarskih sektora
LJUDI, ZNANJA, SURADNJA	Razvoj ljudskih resursa i institucijskog okruženja, umrežavanja i suradnje
PRIRODA I EKOLOGIJA	Zaštita prirodnih resursa i ekosustava, održivo upravljanje prostorom
KVALITETA I STANDARD ŽIVOTA	Stvaranje dobrih životnih uvjeta poboljšanjem komunalne i društvene infrastrukture i aktivnosti
IDENTITET I KULTURA	Zaštita, očuvanje i promicanje kulturnog nasljeđa i lokalnog istarskog identiteta

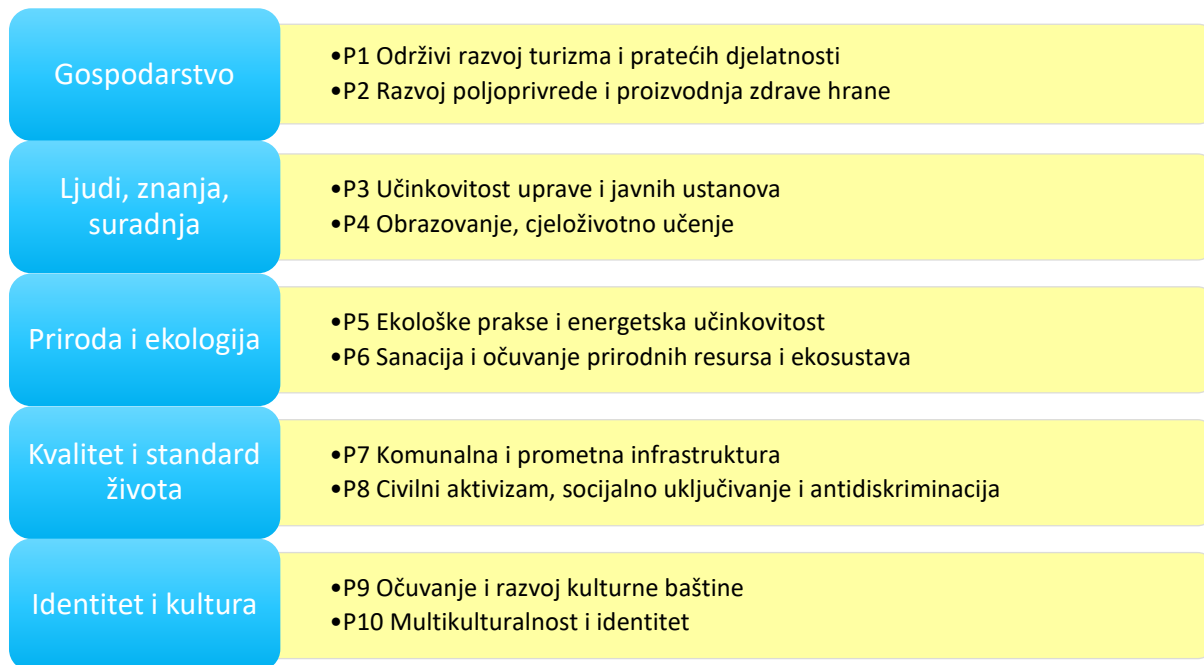
Nije nužno posebno naglašavati da postoji očigledna horizontalna uzročno-posljedična veza između općih ciljeva: npr. cilj razvoj ljudskih resursa, institucijskog okruženja i suradnje odnosi se na gospodarstvo (dionici u turizmu, poljoprivredi...), jednako kao što je primjenjiv i u području društvene infrastrukture (npr. socijalno uključivanje ili obrazovanje); zaštita kulturnog nasljeđa u uskoj je vezi s razvojem turizma, ali i kvalitete života, kao što je i komunalna infrastruktura i sl.

Ono što treba uzeti u obzir pri razumjevanju ovih 'horizontalala' jest da su one vidljivije, intenzivnije, a timme i lakše ostvarive u manjim zajednicama kao što je općina Grožnjan, pa je u tom smislu artikuliranje općih ciljeva ovdje više nominativne prirode. To istovremeno znači da ciljeve treba promatrati holistički i

omogućiti da se nužne intersektorske veze aktiviraju na nivou projekata i prioriteta, umjesto da se posebno izdvajaju 'horizontalne teme'²⁰.

Slijedeći grafički prikaz pokazuje prioritete derivirane iz općih ciljeva.

Slika 5-2 Prioriteti općih ciljeva

5.3 Mjere i projekti

Tipično u strateškom planiranju mjere predstavljaju 'skup projekata', 'sheme' ili 'programe', odnosno fokuse na pojedina pitanja unutar danog prioriteta. Nivo mjera u strategiji nužan je radi boljeg fokusiranja sredstava, kao i jasnije definicije indikatora praćenja uspjeha. Logično slijedi da što su sredstva i obuhvat zahvata veći i kompleksniji, time je i razrada mjera detaljnija i nužnija, i vice versa.

S obzirom na veličinu općine Grožnjan, ne očekuje se samostalno provođenje kompleksnih razvojnih shema, pa se čini racionalnim izostaviti nivo mjera. Štoviše, s obzirom da se zbog očekivanih opsega intervencije mjerljivi pokazatelji praćenja mogu vrlo lako postaviti na nivou prioriteta, pitanje mjere vs. projekti postaje stvar denotacije.

Istovremeno, postavljeni prioriteti mogu obuhvatiti široku lepezu intervencija, čak i one za koje nije realno očekivati da će ih Općina pokrenuti kao vlastitu razvojnu inicijativu u predvidivoj budućnosti (npr. mjere za smanjenje nezaposlenosti). Ipak, njihovo uključivanje u strategiju na nivou prioriteta je ispravno sa stajališta brige za sveobuhvatnim prosperitetom područja, pod uvjetom da se prioriteti stave u pravo mjerilo. Drugim riječima to znači da za neka područja (prioritete) neće postojati racionalno opravdane samostalne intervencije (pogotovo ne infrastrukturnog karaktera), no to ne sprječava Općinu da u skladu sa svojim mogućnostima i potrebama po tim pitanjima ne sudjeluje u širim partnerstvima s dionicima iz svog bližeg i šireg okruženja. Dapače, umrežavanje u razvojne inicijative srazmjerno vlastitim razvojnim potrebama je preporučljivo radi ostvarivanja mrežnih efekata.

²⁰ Tipične horizontalne teme su okoliš, energetska učinkovitost, anti-diskriminacija, ravnopravnost spolova, socijalno uključivanje i sl.

Niže je dan pregled prioriteta sa indikativnim mjerama, te pripadajućim potencijalnim projektima. Ovisno o kompleksnosti, veličini i zrelosti pojedini projekti će morati biti podjeljeni na manje, što je pitanje faznosti i planiranja. Osim toga, lista projekata nije konačna, već predstavlja inicijalnu, dinamičnu osnovicu PUR-a koju će Općina razvijati, modificirati i nadograđivati sukladno svojim drugim procedurama (npr. Planiranje proračuna, planovi rada i sl.). Detaljniji prikaz trenutno iniciranih projekata dan je u Prilogu 2 dok je prioritizacija i način financiranja obrađen u poglavlju Provedba PUR-a.

P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti

(osmišljavanje prepoznatljivih turističkih doživljaja, razvoj novih proizvoda, veći standard smještajnih sadržaja i usluga, umrežavanja poduzetnika)

- Završje - model rasprostranjenog hotela
- Polivalentni centar HGM
- Bike park
- Kamp odmorište
- Golf Vrnjak
- Parenzana
- Uređenje biciklističkih staza i šetnica na Grožnjanštini

P2 Razvoj poljoprivrede i proizvodnje zdrave hrane

(zaštita, valorizacija te poticaj tipičnih autohtonih proizvoda i znanja, stvaranje tržišne marke proizvoda i marketing, primjena suvremenih tehnologija, poticanje udruživanja i zajedničkog nastupa na tržištu, eko poljoprivreda)

- Projekt „Zelene tržnice“ u Grožnjanu

P3 Učinkovitost uprave i javnih ustanova

(informatizacija, jačanje ljudskih kapaciteta, organizacijska i proceduralna unaprijeđenja)

- Poduzetnička zona Bankovci

P4 Obrazovanje, cjeloživotno učenje

(predškolski odgoj, školsko obrazovanje, obrazovanje odraslih)

- Projekt Strategije upravljanja imovinom

P5 Ekološke prakse i energetska učinkovitost

(sanacija odlagališta i drugih degradiranih prostora, ekološko gospodarenje otpadom, zaštita vode, zraka, tla, energetska učinkovitost, korištenje obnovljivih izvora energije)

- Ekološka rasvjeta u općini Grožnjan
- Provedba mjera sukladno Akcijskom planu energetske održivosti općine Grožnjan

P6 Sanacija i očuvanje prirodnih resursa i ekosustava

(očuvanje prirodnih staništa, krajolika i drugih prirodnih resursa)

- Zaštita i valorizacija šume Kornarija
- Istraživanje i uređenje špilje Vrnjak
- Projekti uređenja društvenih domova na području općine Grožnjan

P7 Komunalna i prometna infrastruktura

(vodoopskrba, odvodnja, promet, javni prostori)

- Uređenje nerazvrstanih cesta
- Obnova i uređenje trga, šetnice i rasvjete oko mjesta Grožnjan
- Projekt Kanalizacije u većim naseljima općine Grožnjan: Kostanjica, Bijele Zemlje i Šterna
- Projekt nerazvrstanih cesta, L 50020-Baštići-Gržići-Mlin , Peroj, D21-Sveti Ivan-Stancija Torčelo (Šegari), N7-Sažoni, Ž 5007-Bužleti-Kuberton, L 50021-Stancija Silić-Pod Dionisi-Trepeticije-Kostanjica, rekonstrukcija ceste Reganzini, Klija, i Peroj (kroz naselje).

P8 Civilni aktivizam, socijalno uključivanje i antidiskriminacija

(nevladine udruge, sport i rekreacija, socijalne usluge u zajednici)

- Suradnja Općine Grožnjan sa civilnim udrugama

P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine

(materijalna nepokretna baština, materijalna pokretna baština, nematerijalna baština)

- Arheološka istraživanja na utvrdi Barčanegla
- Obnova starog mlina kod ponora Butori
- Zaštita suhozida na Grožnjanštini
- Projekti obnove/revitalizacije pojedinih dijelova ili cjelina kulturnog nasljeđa na području općine
- Obnova stare uljare u Završju

P10 Multikulturalnost i identitet

(izgradnja imidža, promocija, multikulturalnost)

- Grad umjetnika - kulturne manifestacije u gradu, promocija
- Projekt „Dječjih igrališta“, uređenje dječjih igrališta u Grožnjanu i Šterni, nova dječja igrališta Završje i Kostanjica
- Projekt “Uređenje Trga u Grožnjanu i Završju”
- Projekt „Sport na području općine Grožnjan“

6. PROVEDBA PUR-a

6.1 Mehanizmi provedbe

6.1.1 Aktivnosti provedbe

Sagledavajući provedbu PUR-a u njegovom totalitetu, treba razlikovati tri, međusobno povezana, nivoa:

- Provođenje PUR-a (priprema i provedba projekata),
- Praćenje (praćenje i ocjena napretka)
- Ažuriranje izrađenog programa.

Prva razina provedbe odnosi se na sve radnje i resurse koje je potrebno angažirati da bi se Program ukupnog razvoja realizirao. To podrazumijeva niz planskih aktivnosti kao što su:

- Redovito ažuriranje baze projekata u koordinaciji s korisnicima
- Prikupljanje informacija o izvorima financiranja i prikladno ažuriranje vlastitih financijskih planova i planova rada, odnosno informiranje potencijalnih korisnika
- Pripremu pojedinačnih projektnih prijedloga od strane nositelja projekta
- Upravljanje individualnim projektima u svim ciklusima i aspektima njihove provedbe.

Druga razina odnosi se na aktivnosti praćenja i ocjene napretka, kao što je prikupljanje i obrada podataka prema definiranim pokazateljima, na nivou projekata, prioriteta i cijelog Programa, te priprema odgovarajućih izvješća. Ovo također uključuje elaboraciju i provedbu eventualnih mjera za poboljšanje provedbe i rješavanje konkretnih problema.

Treća razina praćenja se fokusira na eventualnu promjenu okoline te način na koji to utječe na ciljeve zacrtane PUR-om. Revizija cijelog dokumenta PUR-a prije isteka njegovog planskog razdoblja je opravdana samo u slučaju događaja koji značajnije mijenjaju utvrđenu situaciju i postavljene ciljeve, što nije izgledno u narednom petogodišnjem razdoblju. Treba imati na umu da iako 'najdinamičniji' dio PUR-a - baza projekata – treba biti redovito revidiran, to ne mora nužno značiti formalnu izmjenu dokumenta, jer se potrebna revizija može provesti na nivou radnih planova.

6.1.2 Uloge i odgovornosti

Opća i viša odgovornost provedbe ovog programa pripada općini Grožnjan. Važno je međutim, napomenuti da je za osiguranje provedivosti (sukladnosti s dostupnim resursima) i prihvatljivosti (javna i politička potpora koja osigurava legitimitet) u provedbi nužno ravnopravno aktivno uključivanje i kreativni napor svih dionika razvoja Općine, pa i šire. Funkcionalno odgovornosti možemo podijeliti na:

- Ulogu donošenja odluka i nadzora;
- Izvršnu ulogu;
- Koordinacijsku ulogu
- Suradničku/potpornu ulogu.

Za provedbu razvojnih projekata, a posebice za korištenje sredstava iz nacionalnih ili EU programa potreban je značajan angažman ljudi, znanja i resursa. To podrazumijeva potrebu udruživanja resursa Općine s drugim dionicima, kao što je i dosada bio slučaj. Dionici s kojima Općina može udružiti resurse su:

- Turistička zajednica Grožnjan
- Ustanove koje djeluju na području općine (HGM)
- Udruge civilnog društva
- Javna poduzeća (6. Maj d.o.o., Istarski vodovod d.o.o)
- Istarska županija i njezine agencije (TZ, IDA, AZZRRI)
- *Ad hoc* partnerske organizacije iz javnog i privatnog sektora, prema potrebama specifičnog projekta (npr. Talijanski partneri, turističke agencije i operateri, ustanove za zaštitu prirode, konzervatori, fakulteti, instituti, županijske i državne agencije, uredi i sl.)

Za pojedine spekte provedbe – prvenstveno izvođenje radova, dobavu robe i pružanje specifičnih usluga – Općina će se naravno oslanjati na naplative usluge privatnog sektora. Vanjsku pomoć za pripremu i/ili administrativno vođenje projekta treba optimizirati s obzirom na vlastite i suradničke kapacitete, opseg i važnost projekta, te dostupnost sredstava za pokriće tih troškova.

Vrsta dionika, nivo i tip angažmana će varirati ovisno o tome da li se radi o nivou programa ili individualnog projekta. Drugim riječima, Općina će zadržati glavnu nadzornu i provedbenu ulogu na nivou ukupnog programa, dok se na nivou projekta trebaju oformiti radne jedinice u kojima će uloge varirati. Da bi optimizirala korištenje vlastitih resursa Općina će alocirati odgovornosti na druge dionike (npr. krajnje korisnike projekata) kadgod je to moguće i legitimno. To istovremeno znači da strukturu i mehanizam provedbe pojedinog projekta treba definirati već u ranim fazama njegove identifikacije. Za pojedine, pogotovo veće, projekte, Općina treba svakako zadržati nadzornu i koordinatorsku funkciju.

Sumarno, s aspekta Općine kao nositelja odgovornosti za provedbu cjelokupnog Programa, stavljanje u odnos gore opisanih aktivnosti provedbe, dionika i funkcija daje sljedeću sliku:

Tablica 6-1 Provedba PUR-a – aktivnosti, funkcije i dionici

Aktivnosti	Funkcije	Dionici
Na nivou programa		
Ažuriranje baze podataka (prikupljanje projektnih ideja, primarna razrada)	Donošenje odluka i nadzor	Općinsko vijeće, Načelnik
Praćenje i informiranje o izvorima financiranja, <i>fundraising</i> i <i>fundmatching</i>	Izvršenje	Jedinstveni upravni odjel
Praćenje i ocjena izvršenja Programa	Koordinacija	Načelnik, Jedinstveni upravni odjel
Informiranje javnosti i promidžba	Suradnja/potpورا	Partneri
Na nivou projekta		
Razrada (tehnička priprema) projekta,	Donošenje odluka i nadzor	Nadzorno tijelo projektnog radnog tima
Financijsko i tehničko upravljanje provedbom,	Izvršenje	Projektni radni tim
Praćenje i ocjena izvršenja projekta.	Koordinacija	Koordinator iz JUO
	Suradnja/potpورا	Jedinstveni upravni odjel

Gore navedene načelne aktivnosti i funkcije valja operacionalizirati u obliku detaljnih planova rada Jedinstvenog upravnog odjela. U tom kontekstu, od presudne je važnosti napraviti distinkciju funkcija na nivou projekata. Dakle, za velike i zahtjevne projekte koje Općina želi i treba voditi napraviti će se struktura upravljanja koja će koristiti vanjske savjetodavne usluge kadgod je to financijski opravdano, a za manje projekte kreirati će se mreža suradničkih institucija.

Stvaranje mreže suradničkih institucija je dio šire uloge informiranja i promidžbe koju Općina ima. Naime, Općina zbog svojih zakonom određenih ovlasti ima mogućnost prikupljanja informacija i pristupa određenim fondovima koji drugima nisu dostupni, pa stoga nosi i odgovornost za kanaliziranje informacija i/ili projektnih ideja.

6.1.3 Dinamika

Dinamiku provedbe PUR-a diktirati će zrelost projekata koji ga sačinjavaju. Trenutno postoji 9 projekata koji su relativno zreli i predstavljaju prioritet za provedbu u narednih 5 godina:

Slika 6-1 Indikativna lista prioritiziranih projekata

	Područje	Prioritet	Projekt	Relativna zrelost
1	Gospodarstvo	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti	Završje - model rasprostranjenog hotela	Izvedbena dokumentacija
2	Gospodarstvo	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti	Polivalentni centar HGM	Bazična dokumentacija uklj. CBA
3	Gospodarstvo	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti	Bike park	Osnovne skice i preduvjeti
4	Gospodarstvo	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti	Kamp odmorište	Izvedbena dokumentacija
5	Gospodarstvo	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti	Golf Vrnjak	Osnovne skice i preduvjeti
6	Priroda i ekologija	P5 Ekološke prakse i energetska učinkovitost	Ekološka rasvjeta u općini Grožnjan	Izvedbena dokumentacija
7	Kvalitet i standard života	P7 Komunalna i prometna infrastruktura	Uređenje nerazvrstanih cesta	Izvedbena dokumentacija
8	Kvalitet i standard života	P7 Komunalna i prometna infrastruktura	Obnova i uređenje trga, šetnice i rasvjete oko mjesta Grožnjan	Izvedbena dokumentacija
9	Gospodarstvo	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti	Parenzana	U provedbi

Kategorizacija po zrelosti projektu je stupnjevanje u 5 grupa:

U provedbi	Projekti koji predstavljaju nastavak/ekstenziju već provedenih
Izvedbena dokumentacija	Projekti s gotovom, ili približno gotovom tehničkom dokumentacijom (izvedbeni projekti, dozvole...)
Bazična dokumentacija uklj. CBA	Projekti koji su prilično dobro razrađeni, ali im nedostaje tehnička dokumentacija (N.B. ova kategorija uključuje i projekte koji su tehnički nezahtjevni za pripremu)
Osnovne skice i preduvjeti	Projekti za koje su ostvareni osnovni preduvjeti za realizaciju – sukladnost s prostornim planovima, imovinsko-pravni odnosi
Projektne ideje	Projektne ideje za koje tek treba razraditi uvjete realizacije

Treba naglasiti da je od 9 prioritiziranih projekata njih čak 5 prilično zahtjevno za provedbu, zbog veličine i kompleksnosti investicija. No, to su također projekti u čiju je realizaciju dosada dosta uloženo, pa nije ni čudo da predstavljaju okosnicu provedbe PUR-a.

Istovremeno, postoji i niz drugih projekata koji su u začetku i koji će se razvijati u narednom periodu. Neki od njih su relativno mali i nezahtjevni za pripremu, pa će se pod uvjetom da se osiguraju sredstva i resursi za njihovu provedbu oni također realizirati.

Tablica 6-2 Lista ostalih projekata

	Područje	Prioritet	Projekt	Relativna zrelost
10	Priroda i ekologija	P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine	Arheološka istraživanja na utvrdi Barčanegla	Projektna ideja
11	Priroda i ekologija	P6 Sanacija i očuvanje prirodnih resursa i ekosustava	Zaštita i valorizacija šume Kornarija	Projektna ideja
12	Priroda i ekologija	P6 Sanacija i očuvanje prirodnih resursa i ekosustava	Istraživanje i uređenje špilje Vrnjak	Projektna ideja
13	Identitet i kultura	P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine	Obnova starog mlina kod ponora Butori	Projektna ideja
14	Identitet i kultura	P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine	Zaštita suhozida na Grožnjanštini	Projektna ideja
15	Identitet i kultura	P10 Multikulturalnost i identitet	Obnova stare uljare u Završju	Projektna ideja
16	Gospodarstvo	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti	Uređenje biciklističkih staza i šetnica na Grožnjanštini	Osnovne skice i preduvjeti
17	Identitet i kultura	P10 Multikulturalnost i identitet	Grad umjetnika - kulturne manifestacije u gradu	U provedbi
19	Priroda i ekologija	P5 Ekološke prakse i energetska učinkovitost	Provedba mjera prema Akcijskom planu energetske održivosti	Bazična dokumentacija uklj. CBA

Faktori koji će utjecati na prioritizaciju ovih projekata su:

- Zrelost/tehnička pripremljenost projekta
- Isplativost i doprinos socio-ekonomskim ciljevima
- Dostupnost sredstava
- Postojanje kapaciteta za provedbu
- Potpora zajednice

6.2 Izvori financiranja

Financiranje provedbe projekata biti će, kako je već naglašeno u analizi razvojnih mogućnosti, kombinacija vlastitih sredstava predviđenih Proračunom, te vanjskih izvora financiranja.

Svaki projekt mora imati svoj financijski okvir koji može sadržavati jedan ili više izvora financiranja. Drugim riječima, kod kompleksnih i većih projekata racionalno je razmotriti mogućnosti da se pojedine komponente financiraju u okvirima različitih programa. Komponente i mogućnosti financiranja se obično mogu prilično detaljno definirati u fazi izrade investicijske studije (ili studije izvedivosti). Dokle god se vodi računa svaka komponenta vodi istim ciljevima i osigura se kontinuirana dugoročna potpora projektu u cjelini, projekt će u konačnici realizirati željene efekte. Primjer dobrog strateškog planiranja je intervencija u Završju za koju je Općina kroz godine realizirala sve preduvjete (dokumentacija, ali i komunalna opremljenost).

U uvjetima trenutnog zaduženja i prihoda Općine, svi prioritizirani projekti trebati će značajnu financijsku potporu u obliku bespovratnih sredstava. S obzirom da je tipično financijski najzahtjevnija komponenta gradnje, najprikladniji za to su strukturni/kohezijski fond, te fondovi ruralnog razvoja (Operativni program konkurentnost i kohezija (OPKK) i Program ruralnog razvoja (PRR)).

Mada će se stvarni uvjeti prihvatljivosti aktivnosti, troškova i prijavitelja znati tek po objavi pravilnika i uputa, u dvije tablice niže izdvojene su mjere OPKK i PRR koje su načelno dostupne jedinicama lokalne samouprave. Redovi označeni u plavoj boji ističu mjere koje su posebno pogodne za financiranje projekata PUR-a:

Tablica 6-3 Mjere Programa ruralnog razvoja namijenjene jedinicama lokalne samouprave

Mjera, podmjera i operacija	visina potpore		max. intenzitet
	min EUR	max EUR	
M4. ULAGANJA U FIZIČKU IMOVINU			
Podmjera 4.3. Potpora za ulaganja u infrastrukturu vezano uz razvoj, modernizaciju ili prilagodbu poljoprivrede i šumarstva			
Investicije u osnovu infrastrukturu javnog navodnjavanja	150	15,000,000	100%
Komasacija poljoprivrednog zemljišta	150	3,000,000	100%
Ulaganje u šumsku infrastrukturu	10	1,000,000	100%
Podmjera 4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva			
Neproizvodna ulaganja vezana uz očuvanje okoliša	600	150	100%
M7. TEMELJNE USLUGE I OBNOVA SELA U RURALNIM PODRUČJIMA			
Podmjera 7.1 Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000. i druga područja visoke prirodne vrijednosti			
Izrada planova za razvoj JLS i naselja u ruralnim područjima	5	70	100%
Ulaganja u građenje javnih sustava za vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda (za JP)	30	1,000,000	100%
Ulaganja u građenje nerazvrstanih cesta	30	1,000,000	100%
Podmjera 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu			
(vatrogasni domovi, društveni domovi, kulturni centri, turistički info centri, dječja igrališta, vrtići, sportske i rekreacijske građevine, biciklističke staze, tematski parkovi, javne zelene i prometne površine.. - za naselja do 5.000 stan.)	15	1,000,000	80%-100%
M8. ULAGANJA U RAZVOJ ŠUMSKIH PODRUČJA I POBOLJŠANJE ODRŽIVOSTI ŠUMA			
Podmjera 8.6 Potpora za ulaganja u šumarske tehnologije te u preradu, mobilizaciju i marketing šumskih proizvoda			
Marketing drvih i nedrvnih šumskih proizvoda	5	30	50%

Tablica 6-4 Mjere OP-ja Konkurentnost i kohezija namjenjene jedinicama lokalne samouprave

Investicijski prioritet i specijalni cilj	Korisnici
2. INFORMACIJSKA I KOMUNIKACIJSKA TEHNOLOGIJA	

2a	Proširenje dostupnosti širokopojasnog pristupa i izgradnja mreža velikih brzina te podrška usvajanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo	
2a1	Razvoj infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije u područjima bez infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije i bez dovoljno komercijalnog interesa, za maksimalno povećanje socijalne i ekonomske dobrobiti	
	Razvoj projektne dokumentacije za razvoj mreža sljedeće generacije uklj. razvoj kapaciteta JLS	JLRS
	Razvoj mreža sljedeće generacije i pristupnih mreža sljedeće generacije u bijelim područjima	JLRS
3. POSLOVNA KONKURENTNOST		
3a	Promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištavanje novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući putem poslovnih inkubatora	
3a2	Omogućavanje povoljnog okruženja za razvoj poduzetništva	
	Razvoj koordinirane mreže profesionalnih PPI (razvoj usluga, infrastrukture...)	PPI: ARR, inkubatori, pod.centri, HGK, HOK, JLS, nacionalna tijela...
4. ENERGETSKA UČINKOVITOST I OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE		
4c	Podupiranje energetske učinkovitosti, pametnog upravljanja energijom i korištenje OIE u javnoj infrastrukturi, uključujući javne zgrade i u stambenom sektoru	
4c1	Smanjenje potrošnje energije u zgradama javnog sektora	
	Primjer: programi energetske obnove, energetsko certificiranje, projektna dokumentacija, promjena prozora, pametna brojila i sl., uvođenje OIE, edukacija i komunikacija	vlasnici zgrada javnog sektora
4c3	Povećanje učinkovitosti sustava toplinarstva	
	Primjer: renovacija i modernizacija mreža, ulaganje u naprednije tehnologije, promo kampanje...	JLS, javne tvrtke
4c4	Povećanje učinkovitosti sustava javne rasvjete	
	Zamjena s LED rasvjetom	JLS, javne tvrtke
4d	Razvoj i provedba pametnih sustava distribucije koji djeluju pri niskim i srednjim razinama napona	
4d1	Pilot projekt uvođenja naprednih mreža	
	Uvođenje pametnih mreža i drugih mjera gospodarenja energijom, priprema projekta	JP i operatori distribucijskog sustava, tijela JLS
5. KLIMATSKE PROMJENE I UPRAVLJANJE RIZICIMA		
5a	Podupiranje ulaganja za prilagodbu na klimatske promjene, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	
5a1	Poboljšanje praćenja, predviđanja i planiranja mjera prilagodbe klimatskim promjenama	
	Primjer: mjere poboljšanja kvalitete i dostupnosti podataka, jačanje kapaciteta, izgrađivanje svijesti	JU, tijela lokalne vlasti, NVO, znanstvene i akademske institucije
6. ZAŠTITA OKOLIŠA I ODRŽIVOST RESURSA		
6c	Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	
6c1	Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unaprjeđenje kulturne baštine	
	Primjer: obnova i rekonstrukcija kulturnih znamenitosti, razvoj sustava upravljanja, razvoj novih turističkih proizvoda, priprema i realizacija projekta	TDU, JLS, vlasnici kulturnih dobara, privatni sektor, NVO
6c2	Povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine	
	Primjer: ulaganje u infra za obrazovanje o prirodi, razvoj inovativnih sadržaja, priprema projekata i planova	TDU, JLS, vlasnici kulturnih dobara, privatni sektor, NVO
6e	Aktivnosti kojima se poboljšava urbani okoliš, revitalizacija gradova, obnova i dekontaminacija nekadašnjeg industrijskog zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje zagađenja zraka i promocija mjera za smanjenje buke	
6,00E+01	Poboljšanje sustava upravljanja i praćenja kvalitete zraka sukladno Uredbi 2008/50/EZ	
	Primjer: mjere poboljšanja kvalitete zraka, unaprjeđenje mreže za praćenje, sustava upravljanja kvalitetom zraka, jačanje kapaciteta, priprema projekata	JLS, JU, NGO

6,00E+02	Obnova brownfield lokacija (bivša vojna i/ili industrijska područja) unutar ITU	
	Primjer: revitalizacija dijela gradova	JLS, JU, NGO
6i	Ulaganje u sektor otpada kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	
6i1	Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta	
	Aktivnosti za poboljšanje sustava prikupljanja/selekcije/recikliranja/gospodarenje, uklj. infrastrukturu i dizanje svijesti	JP, JLS
6ii	Ulaganje u vodni sektor kako bi ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	
6ii1	Unapređenje javnog vodoopskrbnog sustava sa svrhom osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom	
	Mjere za povećanje opskrbe i tretman pitke vode, sanacije i gradnja	TDU, JLS, komunalna poduzeća, HV
7. POVEZANOST I MOBILNOST		
7b	Poboljšavanje regionalne mobilnosti povezivanjem sekundarnih i tercijarnih čvorišta s infrastrukturom TEN-T-a, uključujući multimodalna čvorišta	
7b1	Poboljšanje cestovne sigurnosti u dijelovima s visokom razinom mješovitog prometa	
	Sanacija križanja/crnih točaka, uređivanje biciklističkih/pješačkih staza, signalizacija...	tijela nadležna za ceste, HC, HŽ Infra, JLS

Iako u trenutku pisanja ovog dokumenta nisu poznati pozivi koji će izaći u sklopu prekograničnih programa (Hrvatska – Italija, Hrvatska – Slovenija), temeljem dosadašnjih iskustava može se pretpostaviti da će u skopu njih biti moguće financirati neke od manjih projekata predviđenih PUR-om.

6.3 Monitoring i evaluacija

6.3.1 Struktura praćenja i ocjene

Praćenje i procjena važan je element provedbe PUR-a koji kroz mjerenje i izveštavanje o očekivanim rezultatima i učincima ima za cilj osigurati trenutnu i buduću učinkovitost upravljanja i realizacije.

Plan praćenja i procjene prepoznaje i potvrđuje vezu između aktivnosti (projekata) i dugoročnih ciljeva u strategiji. Ponekad se sustav praćenja i procjene neopravdano pojednostavljeno prikazuje kao proces prikupljanja podataka u skladu s definiranim indikatorima uspjeha. Ipak, sustav praćenja i provedbe treba osmisliti kao projekt za sebe, dakle uzimajući u obzir cilj i svrhu sustava, potrebne aktivnosti, načine praćenja (pokazatelji i njihovi izvori).

Praćenje i procjena sastoji se od 3 kategorije koje se razlikuju po vremenu provedbe i kriterijima ocjene, te u konačnici, svrsi:

Tablica 6-5 Kategorije praćenja i procjene s obzirom na vrijeme, kriterij i svrhu

Aktivnost	Vrijeme provedbe	Kriteriji ocjene	Svrha
Praćenje (monitoring)	Kontinuirano	Provođenje aktivnosti i ostvarivanje rezultata, regularnost procedura	Omogućiti informirano i pravodobno donošenje odluka tijekom provedbe
Procjena (evaluation)	Povremeno	Djelotvornost, ekonomičnost, učinak, održivost i relevantnost	Izvući pouke iz prošlosti i usmjeriti buduće akcije i politike
Revizija (audit)	Povremeno	Financijska regularnost	Provjeriti regularnost, ali i unaprijedi financijski management

S obzirom na te razlike u smislu vremena provedbe i fokusa interesa, za svaku od ovih aktivnosti potrebno je definirati prikladne mehanizme provedbe, odnosno instrumente praćenja i procjene koji se sastoje od:

- Kvalitativni okvir (što se mjeri – kriteriji procjene i indikatori);
- Metodologiju (kako se mjeri – izvori podataka te način prikupljanja i analiziranja informacija);
- Odgovornosti (tko vrši mjerenje);
- Vremenski okvir (kada se vrši određeno mjerenje).

Niže se predlaže nacrt instrumenata praćenja i procjene koje je u prvoj fazi provedbe potrebno razviti u detaljni plan:

Tablica 6-6 Nacrt instrumenata praćenja i procjene

	Monitoring	Evaluacija	Revizija
Kvalitativni okvir (što)	Provedba aktivnosti zacrtanih PUR-om	Učinak, ekonomičnost, održivost i relevantnost PUR-a	Utrošak sredstava prema proračunu; regularnost procedura i trošenja
Metodologija (kako)	Izveštavanje – ostvareni prema planiranim planovima aktivnosti	Prikupljanje statističkih podataka prema definiranim indikatorima, usporedba s početnim podacima	Inspekcija financijske dokumentacije, revizorska izvješća
Odgovornosti (tko)	JUO prema Načelniku i Općinskom vijeću	Načelnik prema Općinskom vijeću	Unutrašnja kontrola i vanjski revizori
Vremenski okvir (kada)	Godišnja izvješća	Krajem svake 3. godine	Krajem svake godine, paralelno s planiranjem Proračuna

6.3.2 Pokazatelji

Pokazatelji su važan dio sustava praćenja i procjene jer omogućavaju veću objektivnost i svrsishodnost aktivnosti. Ipak, važno je ponoviti da oni sami ne čine okvir praćenja i procjene - naprimjer, važnost pokazatelja je veća kod procjene nego kod praćenja. Bolje rečeno, praćenje uključuje postupke i izveštavanje i o aspektima koji su vezani za redovito upravljanje i poslovanje (npr. dinamika provedbe i odstupanje od plana, problemi u provedbi i sl.).

S obzirom da mjere napredak kroz vrijeme, pri definiranju pokazatelja vodi se računa o dostupnosti baznih podataka, tj. osnove za usporedbu. Pokazatelji se definiraju u odnosu na opseg mjerenja, pa tako razlikujemo tri vrste:

Tablica 6-7 Vrste pokazatelja uspjeha s obzirom na nivo ciljeva

Nivo ciljeva	Vremenski horizont	Vrsta indikatora
Opći ciljevi	Dugoročno	Pokazatelji učinka (impact)
Prioriteti	Srednjoročno	Pokazatelji rezultata (result)
Projekti	Kratkoročno	Pokazatelji isporučevina (output)

- Pokazatelji učinka (impact) – mjere dugotrajnije posljedice i učinke, tj. opće ciljeve koje je u pravilu teže izmjeriti (npr. udio stanovništva priključenog na novu infrastrukturu)

- Pokazatelji rezultata (result) - mjere direktne i konkretne ishode projekata (npr. Broj kućanstava priključenih na izgrađenu infrastrukturu)
- Pokazatelji isporučevina (output) - mjere financijske, administrativne i druge korištene resurse kako bi se ocjenila djelotvornost i učinkovitost (npr. dužina izgrađene infrastrukture, cijena koštanja po km i sl.). Tipično se deriviraju iz kumulativa podataka na projektnom nivou.

Slijedi prikaz pokazatelja uspjeha na nivou učinka, rezultata i outputa za svaki od općih ciljeva.

Tablica 6-8 Pokazatelji uspjeha općeg cilja Gospodarstvo

GOSPODARSTVO		
P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti		
P2 Razvoj poljoprivrede i proizvodnja zdrave hrane		
P3 Poduzetničko okruženje, infrastruktura i umrežavanje		
Učinak	Rezultati	Outputi
Broj noćenja	Novi turistički paketi/proizvodi	Broj/kvadratura izgrađenih smještajnih kapaciteta
Broj dolazaka turista	Povećanje smještajnih kapaciteta	Dužina obnovljenih staza, šetnica, biciklističkih ruta
Prihodi od pristojbi	Struktura kategorizacije smještaja	Broj kulturno-turističkih događanja
Prosječna dnevna potrošnja turista		Visina investicija u turističku infrastrukturu
Nezaposlenost	Struktura poljoprivredne proizvodnje (intenzivna, ekstezivna, eko)	Broj brendiranih eko poljoprivrednih proizvoda
	Udio poljoprivrednog stanovništva – korisnika sredstava iz OPRR	Broj projekata financiranih iz OPRR i/ili visina povučenih bespovratnih sredstava
	Broj mladih poduzetnika	Broj projekata financiranih iz OPRK
	Broj novootvorenih firmi/obrta	Broj novouposlenih
		Visina investicija

Tablica 6-9 Pokazatelji uspjeha općeg cilja Ljudi, znanja i suradnja

LJUDI, ZNANJA, SURADNJA		
P4 Učinkovitost uprave i javnih ustanova		
P5 Obrazovanje, cjeloživotno učenje		
P6 Horizontalna (sektorska) i vertikalna (javni, privatni, civilni) suradnja		
Učinak	Rezultati	Outputi
Prosječno trajanje upravnog postupka Obrazovna struktura stanovništva	Informatizirana uprava	Broj razvojnih projekata po vodstvom Općine
	Novi on-line servisi za građane	Visina bespovratnih sredstava povučenih iz EU/nacionalnih fondova i programa
	Udio stanovništva uključenih u neki oblik cjeloživotnog učenja	Broj projekata financiranih iz OPULJP
		Broj ustrojnih mreža suradnje na pojedinim razvojnim inicijativama

Tablica 6-10 Pokazatelji uspjeha općeg cilja Priroda i ekologija

PRIRODA I EKOLOGIJA		
P7 Ekološke prakse i energetska učinkovitost		
P8 Sanacija i očuvanje prirodnih resursa i ekosustava		
Učinak	Rezultati	Outputi

Smanjenje emisija CO ₂ Udio obnovljivih izvora energije u energetskej potrošnji	Energetske uštede (MWh)	Broj energetske obnovljenih zgrada Općine
	Izdaci za energiju Općine / kućanstava	Broj kućanstava obuhvaćenih programom energetske učinkovitosti / korištenja OIE
Količina otpada po stanovniku	Izdaci za zbrinjavanje otpada Broj lokacija stavljenih u funkciju turizma, rekreacije, odmora	Broj saniranih lokacija narušenog ekosustava

Tablica 6-11 Pokazatelji uspjeha općeg cilja Kvalitet i standard života

KVALITETA I STANDARD ŽIVOTA		
P9 Komunalna i prometna infrastruktura		
P10 Civilni aktivizam, socijalno uključivanje i antidiskriminacija		
Učinak	Rezultati	Outputi
Udio stanovništva priključenog na sustav odvodnje Naknade socijalno ugroženim obiteljima	Broj priključaka na kanalizacijsku mrežu	Opseg kanalizacijske i vodoopskrbne mreže
	Površina novouređenih javnih prostora	Izdaci za održavanje lokalnih cesta
Demografski trendovi	Udio stanovništva uključenih u civilni aktivizam Nove socijalne usluge u zajednici	Broj projekata civilnog društva

Tablica 6-12 Pokazatelji uspjeha općeg cilja Identitet i kultura

IDENTITET I KULTURA		
P11 Očuvanje i razvoj kulturne baštine		
P12 Multikulturalnost i identitet		
Učinak	Rezultati	Outputi
Imidž Grožnjana	Kulturna materijalna i nematerijalna baština stavljena u funkciju turizma, javnog prostora	Broj obnovljenih/zaštićenih kulturnih dobara

Naročito će se pokazatelji outputa revidirati tijekom provedbe PUR-a, jer je za očekivati nadogradnju i redefiniciju tijekom razrade pojedinih projekata. Po potrebi, to može značiti i prilagodbu ostalih pokazatelja. Osim toga, potrebno je definirati početne i projicirane vrijednosti te vremenski okvir za svaki od pokazatelja, u odnosu na dostupnost informacija i ekonomičnost njihovog prikupljanja.

7. PRILOZI

7.1 Prilog 1. Pregled ciljeva i mjera Programa ruralnog razvoja RH 2014. – 2020, Operativnog programa Konkurentnost i kohezija i Operativnog programa učinkoviti ljudski potencijali

7.1.1 Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.- 2020.

7.1.1.1 Pregled prioriteta i područja interesa

	<i>Prioriteti i područja interesa</i>	<i>Mjere za financiranje</i>
P1	Poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima	
1a)	Poticanje inovacija, suradnje i razvoja baze znanja u ruralnim područjima	M1, M2, M16
1b)	Jačanje poveznica između poljoprivrede, proizvodnje hrane i šumarstva te istraživanja i inovacija, uključujući u svrhu poboljšano upravljanja okolišem i okolišne učinkovitosti	M16
1c)	Poticanje cjeloživotnog učenja i stručne izobrazbe u sektorima poljoprivrede i šumarstva	M1
P2	Jačanje isplativosti poljoprivrednoga gospodarstva i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama	
2a)	Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije	M1, M2, M4, M6, M16, M18
2b)	Olakšavanje ulaska poljoprivrednika s odgovarajućom izobrazbom u sektor poljoprivrede, a pogotovo generacijske obnove	M1, M2, M6
2c)	Poboljšanje održivosti i konkurentnost šumskih poduzeća i promicanje održivog gospodarenja šumama	M4, M8
P3	Promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizikom u poljoprivredi	
3a)	Poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno-prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija	M1, M3, M4, M9, M16
3b)	Potporna sprečavanju rizika i upravljanju rizikom u poljoprivrednom gospodarstvu	M5, M17
P4	Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom	
4a)	Obnovu, očuvanje i povećanje bioraznolikosti, uključujući u područjima mreže Natura 2000. i u područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima i poljoprivredu velike prirodne vrijednosti, kao istanje europskih krajobraza	M1, M2, M4, M8, M10, M11, M13
4b)	Bolje upravljanje vodama, uključujući upravljanje gnojivima i pesticidima	M1, M2, M4, M8, M10, M11, M13
4c)	Sprečavanje erozije tla i bolje upravljanje tlom	M1, M2, M4, M8, M10, M11, M13
P5	Promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru	
5a)	Povećanje učinkovitosti u korištenju voda u poljoprivredi	nije programirano
5b)	Povećanje učinkovitosti u korištenju energije u poljoprivredi i preradi hrane	nije programirano

5c)	Olakšavanje opskrbe i korištenja obnovljivih izvora energije, nusproizvoda, otpada, ostataka i drugih neprehrambenih sirovina u svrhu biogospodarstva	M4
5d)	Smanjenje emisija stakleničkih plinova i amonijaka koje uzrokuje poljoprivredna djelatnost	M4, M10
5e)	Poticanje pohrane i sekvestracije ugljika u poljoprivredi i šumarstvu	M10
P6	Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima	
6a)	Olakšavanje diversifikacije, stvaranja i razvoja malih poduzeća kao i otvaranje radnih mjesta	M6, M8
6b)	Poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima	M7, M19
6c)	Jačanje dostupnosti, korištenja i kvalitete informacijsko-komunikacijskih tehnologija (ICT) u ruralnim područjima	nije programirano

7.1.1.2 Pregled mjera i podmjera s financijskim alokacijama

MJERE I PODMJERE

alokacije (€)

M1. PRENOŠENJE ZNANJA I AKTIVNOSTI INFORMIRANJA	13,333,333.33
Podmjera 1.1. Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	
Podmjera 1.2. Potpore za demonstracijske aktivnosti i informativne aktivnosti	
M2. SAVJETODAVNE SLUŽBE, SLUŽBE ZA UPRAVLJANJE POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVOM I POMOĆ POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA	21,176,470.59
Podmjera 2.1. Potpora za pružanje savjetodavnih usluga	
Podmjera 2.3. Potpora za osposobljavanje savjetnika	
M3. SUSTAVI KVALITETE ZA POLJOPRIVREDNE PROIZVODE I HRANU	7,058,823.53
Podmjera 3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	
Podmjera 3.2. Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu	
M4. ULAGANJA U FIZIČKU IMOVINU	667,058,823.53
Podmjera 4.1. Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	
Podmjera 4.2. Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda	
Podmjera 4.3. Potpora za ulaganja u infrastrukturu vezano uz razvoj, modernizaciju ili prilagodbu poljoprivrede i šumarstva	
Podmjera 4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva	
M5. OBNAVLJANJE POLJOPRIVREDNOG PROIZVODNOG POTENCIJALA NARUŠENOG ELEMENTARNIM NEPOGODAMA I KATASTROFALNIM DOGAĐAJIMA TE UVOĐENJE ODGOVARAJUĆIH PREVENTIVNIH AKTIVNOSTI	118,117,647.06
Podmjera 5.2. Potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima	
M6. RAZVOJ POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTVA I POSLOVANJA	262,928,104.58
Podmjera 6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima	
Podmjera 6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području	
Podmjera 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	

M7. TEMELJNE USLUGE I OBNOVA SELA U RURALNIM PODRUČJIMA	265,882,352.94
Podmjera 7.1. Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000. i druga područja visoke prirodne vrijednosti	
Podmjera 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	
M8. ULAGANJA U RAZVOJ ŠUMSKIH PODRUČJA I POBOLJŠANJE ODRŽIVOSTI ŠUMA	92,941,176.47
Podmjera 8.5 Potpora za ulaganja u poboljšanje otpornosti i okolišne vrijednosti šumskih ekosustava	
Podmjera 8.6 Potpora za ulaganja u šumarske tehnologije te u preradu, mobilizaciju i marketing šumskih proizvoda	
M9. USPOSTAVA PROIZVOĐAČKIH GRUPA I ORGANIZACIJA	8,888,888.89
Podmjera 9.1. Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija u poljoprivrednom i šumarskom sektoru	
M10. POLJOPRIVREDA, OKOLIŠ I KLIMATSKE PROMJENE	138,830,280.00
Podmjera 10.1. Plaćanja obveza povezanih s poljoprivredom, okolišem i klimatskim promjenama	
Podmjera 10.2. Potpora za očuvanje i održivu uporabu i razvoj genetskih resursa u poljoprivredi	
M11. EKOLOŠKI UZGOJ	128,309,623.50
Podmjera 11.1. Plaćanja za prijelaz na prakse i metode ekološkog uzgoja	
Podmjera 11.2. Plaćanja za održavanje praksi i metoda ekološkog uzgoja	
M13. PLAĆANJA PODRUČJIMA S PRIRODNI OGRANIČENJIMA ILI OSTALIM POSEBNIM OGRANIČENJIMA	321,600,000.00
Podmjera 13.1. Plaćanja u gorsko planinskim područjima – GPP	
Podmjera 13.2. Plaćanja u područjima sa značajnim prirodnim ograničenjima – ZPO	
Podmjera 13.3. Plaćanja u područjima s posebnim ograničenjima – PPO	
M16. SURADNJA	8,333,333.33
Podmjera 16.1 Potpora za osnivanje i rad operativnih skupina Europskog inovacijskog partnerstva (EIP) za poljoprivrednu produktivnost i održivost	
Podmjera 16.2 Potpora za pilot-projekte i za razvoj novih proizvoda, postupaka, procesa i tehnologija	
Podmjera 16.4 Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta	
M17. UPRAVLJANJE RIZICIMA	56,673,373.50
Podmjera 17.1. Premije za osiguranje usjeva, životinja i biljka	
M18. FINANCIRANJE DODATNIH NACIONALNIH IZRAVNIH PLAĆANJA ZA HRVATSKU	139,875,000.00
M19. LEADER (CLLD)	67,540,725.00
Podmjera 19.1. Pripremna pomoć	
Podmjera 19.2. Provedba operacija unutar CLLD strategije	
Podmjera 19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a	
Podmjera 19.4. Tekući troškovi i animacija	

M20. TEHNIČKA POMOĆ

64,746,543.59

UKUPNO PRR

2,383,294,499.84

7.1.2 Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. -2020.

Br.	Investicijski prioritet i specijalni cilj	Operacija	Korisnici (indikativno)
Prioritet 1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija			
1a	Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije (I&I) s ciljem razvijanja uspješnosti I&I-a te promoviranje centara za kompetencije, posebice onih od europskog interesa		
1a1	Povećana sposobnost sektora istraživanja i razvoja (IR) za obavljanje istraživanja vrhunske kvalitete i zadovoljavanje potreba gospodarstva		
	Infrastruktura za IRI		Istraživačke org, znanstveno-tehn.parkovi, JLRS
	Znanstveni centri izvrsnosti		Nacionalni znanstveni centri izvrsnosti
	IR projekti suradnje (međusobni ili s poslovnim sektorom)		Istraživačke organizacije, privatni sektor
	Projekti ureda za transfer tehnologija		Uredi za transfer tehnologija
	Projekti znanstveno tehnoloških parkova		Znanstveno tehnološki parkovi
	Mapiranje i procjena kapaciteta IRI sektora		MZOS
	O-ZIP		Institut Ruđer Bošković
	Centar za translacijsku medicinu		Dječja bolnica Srebrnjak
1b	Promicanje poslovnih ulaganja u inovacijama i istraživanjima te razvoj veza i sinergija između poduzeća, IR centara i visokog obrazovanja, osobito razvoja proizvoda i usluga, tehnološko povezivanje, socijalna inovacija, ekološka inovacija, kulturna i kreativna industrija, usluge javnog servisa, zahtjevi za poticajima, umrežavanje, klasteri i otvorena inovacija kroz pametnu specijalizaciju, tehnološko jačanje i primijenjeno istraživanje, pilot linije, pred proizvodna provjera valjanosti, napredne proizvodne mogućnosti i početne proizvodnje, osobito u ključnim tehnologijama koje potiču razvoj i inovacije i širenje tehnologija za opću namjenu.		
1b1	Novi proizvodi i usluge kao rezultat djelatnosti istraživanja, razvoja i inovacija (IRI)		
	Projekti IR za poslovni sektor		Poduzetnici i poduzetničke organizacije, istraživačke institucije
1b2	Jačanje djelatnosti istraživanja, razvoja i inovacija (IRI) poslovnog sektora kroz stvaranje povoljnog inovacijskog okruženja		
	Nacionalni projekt podrške inicijativama klastera konkurentnosti		MINGO (12 klastera identificiranih u strategiji S3)
	Nacionalni projekt razvoja inovacijske mreže za industriju i tematskih inovacijskih platformi		MINGO
	Razvoj centara kompetencija		Pravne osobe koje obavljaju djelatnosti centara kompetencije
Prioritet 2. Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije			
2a	Proširenje dostupnosti širokopojasnog pristupa i izgradnja mreža velikih brzina te podrška usvajanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo		
2a1	Razvoj infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije u područjima bez infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije i bez dovoljno komercijalnog interesa, za maksimalno povećanje socijalne i ekonomske dobrobiti		
	Razvoj agregacijskih (backhaul) mreža slijedeće		Javno poduzeće koje će biti vlasnik i

	generacije i povezivanje javnih ustanova na te mreže	operator mreže
	Razvoj projektne dokumentacije za razvoj mreža slijedeće generacije uklj. razvoj kapaciteta JLS	JLRS
	Razvoj mreža slijedeće generacije i pristupnih mreža slijedeće generacije u bijelim područjima	JLRS
2c	Jačanje aplikacija informacijskih i komunikacijskih tehnologija za e-vladu, e-učenje, e-uključenost, e-kulturu i e-zdravlje	
2c1	Povećanje korištenja IKT-a u komunikaciji između građana i javne uprave putem uspostave IKT koordinacijske strukture i softverskih rješenja	
	Primjer: Oblak države, software, hardware i trening za razne e-usluge države...	razne ustanove države
Prioritet 3. Poslovna konkurentnost		
3a	Promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištavanje novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući putem poslovnih inkubatora	
3a1	Bolji pristup financiranju za male i srednje poduzetnike	
	Financijski instrumenti za MSP (jamstva, zajmovi, rizični kapital)	Tijela koja provode financijske instrumente (fin.posrednici, JPP...)
3a2	Omogućavanje povoljnog okruženja za razvoj poduzetništva	
	Razvoj koordinirane mreže profesionalnih PPI (razvoj usluga, infrastrukture...)	PPI: ARR, inkubatori, pod.centri, HGK, HOK, JLS, nacionalna tijela...
3d	Podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnom, nacionalnom i međunarodnom tržištu te angažiranost u inovacijskim procesima	
3d1	Poboljšani razvoj i rast malih i srednjih poduzetnika na domaćim i stranim tržištima	
	Poboljšanje poslovnog razvoja i tehnološke spremnosti (kroz početna ulaganja u imovinu, osposobljavanje i savjetovanje)	MSP
	Potpore za ispunjavanje standarda, certifikacije, sustave kontrole i upravljanja	MSP
	Unaprijeđenje međusobne povezanosti MSP (izgradnja i nadogradnja klastera i sl.)	klasteri, zadruge i mreže
	Povećanje konkurentnosti i učinkovitosti putem IKT (digitaliziranje usluga, proizvoda i procesa)	MSP
	Internacionalizacija rastućih i inovativnih MSP (sudjelovanje na sajmovima, nefinancijska potpora, usluge promocije...)	MSP, mreže i klasteri, MINPO, PPI
3d2	Poboljšana inovativnost malih i srednjih poduzetnika	
	Podupiranje inovacija (ulaganja za primjenu rezultata istraživanja, za provedbu novih rješenja, savjetovanje)	MSP, uklj. Start-ups i spin-offs
Prioritet 4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije		
4b	Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u poduzećima	
4b1	Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja OIE u proizvodnim industrijama	
	Primjer: razvoj infra za OIE, 'meke' mjere, promoviranje, ulaganja za povećanje EE	Poduzeća u proizvodnim industrijama
4b2	Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja OIE u privatnom uslužnom sektoru (turizam i trgovina)	
	kao 4b1	Poduzeća u turizmu i trgovini

4c	Podupiranje energetske učinkovitosti, pametnog upravljanja energijom i korištenje OIE u javnoj infrastrukturi, uključujući javne zgrade i u stambenom sektoru	
4c1	Smanjenje potrošnje energije u zgradama javnog sektora	
	Primjer: programi energetske obnove, energetsko certificiranje, projektna dokumentacija, promjena prozora, pametna brojlara i sl., uvođenje OIE, edukacija i komunikacija	vlasnici zgrada javnog sektora
4c2	Smanjenje potrošnje energije u stambenim zgradama (u višestambenim zgradama i obiteljskim kućama)	
	kao 4c1	fizičke osobe
4c3	Povećanje učinkovitosti sustava toplinarstva	
	Primjer: renovacija i modernizacija mreža, ulaganje u naprednije tehnologije, promo kampanje...	JLS, javne tvrtke
4c4	Povećanje učinkovitosti sustava javne rasvjete	
	Zamjena s LED rasvjetom	JLS, javne tvrtke
4d	Razvoj i provedba pametnih sustava distribucije koji djeluju pri niskim i srednjim razinama napona	
4d1	Pilot projekt uvođenja naprednih mreža	
	Uvođenje pametnih mreža i drugih mjera gospodarenja energijom, priprema projekta	Javna poduzeća i operatori distribucijskog sustava, tijela JLS
Prioritet 5. Klimatske promjene i upravljanje rizicima		
5a	Podupiranje ulaganja za prilagodbu na klimatske promjene, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	
5a1	Poboljšanje praćenja, predviđanja i planiranja mjera prilagodbe klimatskim promjenama	
	Primjer: mjere poboljšanja kvalitete i dostupnosti podataka, jačanje kapaciteta, izgrađivanje svijesti	JU, tijela lokalne vlasti, NVO, znanstvene i akademske institucije
5b	Promicanje ulaganja koja se odnose na posebne rizike, osiguranje otpornosti na katastrofe i razvoj sustava za upravljanje katastrofama	
5b1	Jačanje sustava upravljanja katastrofama	
	Primjer: Priprema specifičnog projekta u sektorima koji su zahvaćeni najuobičajenim katastrofama; mjere za razvoj sustava i kapaciteta za zaštitu, oprema i infrastruktura, mjere obrane od poplava	TDU odgovorna za upravljanje rizicima/katastrofama i prikupljanje podatka
Prioritet 6. Zaštita okoliša i održivost resursa		
6c	Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	
6c1	Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unaprjeđenje kulturne baštine	
	Primjer: obnova i rekonstrukcija kulturnih znamenitosti, razvoj sustava upravljanja, razvoj novih turističkih proizvoda, priprema i realizacija projekta	TDU, JLS, vlasnici kulturnih dobara, privatni sektor, NVO
6c2	Povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine	
	Primjer: ulaganje u infra za obrazovanje o prirodi, razvoj inovativnih sadržaja, priprema projekata i planova	
6e	Aktivnosti kojima se poboljšava urbani okoliš, revitalizacija gradova, obnova i dekontaminacija nekadašnjeg industrijskog zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje zagađenja zraka i promocija mjera za smanjenje buke	
6e1	Poboljšanje sustava upravljanja i praćenja kvalitete zraka sukladno Uredbi 2008/50/EZ	
	Primjer: mjere poboljšanja kvalitete zraka, unaprjeđenje mreže za praćenje, sustava upravljanja kvalitetom zraka, jačanje kapaciteta,	JLS, JU, NVO

	priprema projekata	
6e2	Obnova brownfield lokacija (bivša vojna i/ili industrijska područja) unutar ITU	
	Primjer: revitalizacija dijela gradova	JLS, JU, NVO
6i	Ulaganje u sektor otpada kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	
6i1	Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta	
	Aktivnosti za poboljšanje sustava prikupljanja/selekcije/recikliranja/gospodarenje, uklj. Infra i dizanje svijesti	?
	Gradnja CGO	Antunovac, Piškornica, Zagreb, Lečevica, Orlovnjak, Biljane donje
	Sanacija hot spots	Sovjak, Karepovac
	Sanacija odlagališta komunalnog otpada	?
6ii	Ulaganje u vodni sektor kako bi ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	
6ii1	Unapređenje javnog vodoopskrbnog sustava sa svrhom osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom	
	Mjere za povećanje opskrbe i tretman pitke vode, sanacije i gradnja	TDU, JLS, komunalna poduzeća, HV
	Sustavi Osijek, Poreč, Vukovar	Javna poduzeća, JLS
6ii2	Razvoj sustava prikupljanja i obrade otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda	
	Regionalni sustavi (istočna Slavonija, istočni Zg), projekti u velikim aglomeracijama (V.Gorica, Nin-Privlaka-Vir, Zabok-Zlatar, Rijeka, Split-Solin, Kaštela-Trogir, Zagreb)	Javna poduzeća, JLS
6iii	Zaštita i obnova biološke raznolikosti i tla te promicanje eko usluga, uključujući NATURA 2000 i „zelenu“ infrastrukturu	
6iii1	Poboljšano znanje o stanju bioraznolikosti kao temelja za učinkovito praćenje i upravljanje bioraznolikošću	
	nepoznato	
6iii2	Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000)	
	nepoznato	
6iii3	Razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima	
	nepoznato	
Prioritet 7. Povezanost i mobilnost		
7a	Podupiranje multimodalnog jedinstvenog europskog prometnog prostora ulaganjem u TEN-T	
7a1	Unaprjeđenje cestovne mreže TEN-T i pristupa cestovnoj mreži TEN-T	
	Cestovna povezanost s južnom Dalmacijom, Rijeka D403, Omiška zaobilaznica; sekundarno: most kod Gradiške, treći trak dionice Zg-Ka	tijela nadležna za ceste
7b	Poboljšavanje regionalne mobilnosti povezivanjem sekundarnih i tercijarnih čvorišta s infrastrukturom TEN-T-a, uključujući multimodalna čvorišta	
7b1	Poboljšanje cestovne sigurnosti u dijelovima s visokom razinom mješovitog prometa	
	Sanacija križanja/crnih točaka, uređivanje biciklističkih/pješačkih staza, signalizacija...	tijela nadležna za ceste, HC, HŽ Infra JLS
7i	Podupiranje multimodalnog jedinstvenog europskog prometnog prostora ulaganjem u TEN-T	

7i1	Povećanje teretnog prometa na unutarnjim vodnim putovima		
	Razvoj infrastrukture luka, poboljšanje plovnosti rijeka..		lučka nadležna tijela
7ii	Razvoj i unapređenje prometnih sustava prihvatljivih za okoliš, i prometni sustavi sa niskim emisijama CO2, uključujući unutarnje plovne putove i pomorski prijevoz, luke, multimodalne veze i aerodromsku infrastrukturu, radi promicanja održive regionalne i lokalne mobilnosti		
7ii1	Poboljšanje dostupnosti naseljenih otoka za njihove stanovnike		
	Plan za razvoj javnog prijevoza, studija okoliša i dr. pripreme, pa nastavne mjere		
7ii2	Povećanje broja putnika u javnom prijevozu		
	Priprema planova održive urbane mobilnosti, a zatim infrastruktura za tvrtke javnog prijevoza		
7ii3	Poboljšanje dostupnosti Dubrovnika zrakom		
	Nadogradnja zračne luke Dubrovnik		Zračna luka Dubrovnik
7iii	Razvoj i obnova sveobuhvatnih, visokokvalitetnih i interoperabilnih željezničkih sustava te promicanje mjera za smanjenje buke		
7iii1	Povećanje uporabe i važnosti željezničke mreže		
	Osvremenjivanje i obnova pruga, izgradnja novih dionica (samo izravno na TEN-T), postaje, poboljšanje kvalitete usluge...		HŽ
	Dugo Selo-Križevci, Hrvatski Leskovac-Karlovac		HŽ
	Opremanje željeznica GSM-R sustavom: Dugo Selo-Križevci, Hrvatski Leskovac-Karlovac, Komunikacijski projekt za ETCS2		HŽ
Prioritet 9. Socijalno uključivanje i zdravlje			
9a	Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu što pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjujući nejednakosti u smislu zdravstvenog statusa, promičući socijalnu uključenost, kulturne i rekreativne usluge te prelazak s institucijske skrbi na skrb u zajednici		
9a1	Poboljšanje pristupa primarnoj i hitnoj zdravstvenoj zaštiti, s fokusom na udaljena i deprivirana područja		
	Oprema, infrastruktura, usluge za PZS u depriviranim područjima		Pružatelji PZS i Min.zdravlja
	Oprema za odjele za hitne slučajeve		4 bolnice
9a2	Poboljšanje učinkovitosti i dostupnosti bolničkog liječenja		
	<i>procjeniti će se na temelju Nacionalnog plana za razvoj bolnica</i>		
	Infrastrukturno opremanje za bolnice za posebno ranjive skupine (djeca, psihijatrijski bolesnici, pacijenti na samrti, sa ozljedom kralježnice)		po jedna bolnica po ranjivoj skupini
9a3	Promicanje socijalne uključenosti i smanjenje nejednakosti kroz poboljšani pristup socijalnim uslugama te prelazak s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture		
	Poboljšanje infra domova soc.skrbi, centara za SS i drugih pružatelja socijalnih usluga (npr. NGO)		državne i ne-državne institucije SS
9a4	Provedba pilot aktivnosti koje imaju za cilj promociju socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva ratnih veterana i civilnih žrtava Domovinskog rata		
	Adaptacije i nova infra za 4 pilot Veteranska centra		odabrani centri
9b	Pružanje podrške fizičkoj, gospodarskoj i socijalnoj obnovi ugroženih zajednica u urbanim i ruralnim područjima		
9b1	Održiva fizička, socijalna i gospodarska regeneracija pet depriviranih pilot područja s ciljem smanjenja socijalnih nejednakosti, isključenosti i siromaštva		

Priprema mapiranja siromaštva i razvoj indeksa višestruke deprivacije	MRRFEU
Izgradnja kapaciteta TDU i NGO	MRRFEU
Priprema područnih lokalnih planova ulaganja za regeneraciju 5 depriviranih malih gradova	5 JLS
Provedba 5 probnih planova intervencija (ulaganja u javnu fizičku i društvenu infra i dr.)	5 JLS

Prioritet 10. Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje

10a	Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj infrastrukture za obrazovanje i osposobljavanje	
10a1	Razvoj digitalno zrelih škola koje su spremne za korištenje potencijala informacijsko komunikacijske tehnologije u obrazovanju i razvoju vještina 21. stoljeća, potrebnih na tržištu rada	
	Nabava IKT opreme za OŠ i SŠ	CARNet
	Pilot projekt e-škole	10% OŠ/SŠ u Hrvatskoj
10a2	Modernizacija, unapređenje i povećanje infrastrukture smještaja u visokom obrazovanju s ciljem poboljšanja pristupa visokom obrazovanju te završetak studija za studente u nepovoljnom položaju	
	Rekonstrukcija studentskih domova	visokoškolske ustanove
10a3	Povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja kroz poboljšanje uvjeta za stjecanje praktičnih vještina u ciljanim sektorima srednjeg strukovnog obrazovanja s ciljem postizanja veće zapošljivosti učenika srednjeg strukovnog obrazovanja	
	Rekonstrukcija, obnova i adaptacija ustanova strukovnog obrazovanja, uklj.opremanje	škole za strukovno obrazovanje i visokoškolske ustanove

Tehnička pomoć

TA1	Osiguranje odgovarajućih i učinkovitih ljudskih resursa za provedbu operativnih programa	
TA2	Podrška učinkovitoj provedbi, praćenju i evaluaciji programa	
TA3	Podrška informiranju javnosti i podizanju kapaciteta potencijalnih korisnika za pripremu projekata i njihovu provedbu	

7.1.3 Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali

Prioritetna os 1: Zapošljavanje i mobilnost radne snage

Investicijski prioritet 8.i: Pristup zapošljavanju za osobe koje traže posao i neaktivne osobe, uključujući one koji su dugotrajno nezaposleni i one koji su daleko od tržišta rada, kao i provedbom lokalnih inicijativa za zapošljavanje i potpore za mobilnost radne snage	Specifični cilj 8.i.1: Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada
	Specifični cilj 8.i.2: Povećanje održivog samozapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice žena
	Specifični cilj 8.i.3: Očuvanje radnih mjesta, zadržavanje u zaposlenju radnika koji su proglašeni viškom te jačanje brzog ponovnog zapošljavanja osoba koje su postale nezaposlene nakon što su proglašene viškom
Investicijski prioritet 8.ii (YEI): Održiva integracija mladih na tržište rada, posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju	Specifični cilj 8.ii.1 (YEI): Povećanje zapošljavanja i brze integracije NEET skupine kroz Inicijativu za zapošljavanje mladih na tržište rada

se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade	
Investicijski prioritet 8.ii (ESF): Održiva integracija mladih na tržište rada, posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade	Specifični cilj 8.ii.1 (ESF): Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine
Investicijski prioritet 8.vii: Modernizacija ustanova tržišta rada kao što su javne i privatne službe za zapošljavanje te bolja usklađenost s potrebama tržišta rada, uključujući putem djelovanja koja povećavaju transnacionalnu mobilnost radne snage, kao i putem programa mobilnosti, te bolja suradnja institucija i relevantnih dionika	Specifični cilj 8.vii.1: Jačanje kapaciteta lokalnih partnerstava za zapošljavanje i povećanje zaposlenosti najranjivijih skupina na lokalnim tržištima rada Specifični cilj 8.vii.2: Povećanje dostupnosti i kvalitete javno dostupnih informacija i usluga na tržištu rada, uključujući mjere APZ
Prioritetna os 2: Socijalno uključivanje	
Investicijski prioritet 9.i: Aktivna uključenost, uključujući s ciljem promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i poboljšanja zapošljivosti	Specifični cilj 9.i.1: Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije Specifični cilj 9.i.2: Jačanje aktivnog uključivanja kroz implementaciju integriranih projekata za obnovu 5 nerazvijenih pilot područja
Investicijski prioritet 9.iv: Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	Specifični cilj 9.iv.1: Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja Specifični cilj 9.iv.2: Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije
Investicijski prioritet 9.v: Promicanje društvenog poduzetništva i strukovne integracije u društvenim poduzećima te socijalne ekonomije i ekonomije solidarnosti radi olakšavanja pristupa zapošljavanju	Specifični cilj 9.v.1: Povećanje broja i održivosti društvenih poduzeća i njihovih zaposlenika
Prioritetna os 3: Obrazovanje i cjeloživotno učenje	
Investicijski prioritet 10.ii: Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti tercijarnog i ekvivalentnog obrazovanja te pristupa njemu radi povećanja sudjelovanja u njemu i njegova stjecanja, posebno za skupine u nepovoljnom položaju	Specifični cilj 10.ii.1: Poboljšanje kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti visokog obrazovanja Specifični cilj 10.ii.2: Povećanje stope stečenog visokog obrazovanja Specifični cilj 10.ii.3: Poboljšanje uvjeta rada za hrvatske istraživače

<p>Investicijski prioritet 10.iii: Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija</p>	<p>Specifični cilj 10.iii.1: Omogućavanje boljeg pristupa obrazovanju učenicima u nepovoljnom položaju u pred-tercijarnom obrazovanju</p> <hr/> <p>Specifični cilj 10.iii.2: Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata, te primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poučavanju i učenju</p> <hr/> <p>Specifični cilj 10.iii.3: Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika</p>
<p>Investicijski prioritet 10.iv: Poboljšanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja</p>	<p>Specifični cilj 10.iv.1: Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje</p>
<p>Prioritetna os 4: Dobro upravljanje</p>	
<p>Investicijski prioritet 11.i: Ulaganje u institucionalne kapacitete te u učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja</p>	<p>Specifični cilj 11.i.1: Povećanje djelatnosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima</p> <hr/> <p>Specifični cilj 11.i.2: Unapređenje kapaciteta i funkcioniranja pravosuđa kroz poboljšanje upravljanja i kompetencija</p>
<p>Investicijski prioritet 11.ii: Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini</p>	<p>Specifični cilj 11.ii.1: Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera, te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja</p>
<p>Prioritetna os 5: Tehnička pomoć</p>	

7.2 Prilog 2. Indikativna lista projekata

1 ZAVRŠJE – USPOSTAVA MODELA RASPROSTRANJENOG HOTELA	
Primarni i sekundarni prioritet	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine
Opis i opravdanje projekta	Rekonstrukcija i obnova povjesno kulturne cjeline Završje koji bi postao jedinstven turistički proizvod sa hotelom, apartmanima, ugostiteljskim, kulturnim i trgovačkim sadržajima. Mjesto Završje zamišljeno je kao revitalizirani srednjovjekovni gradić koji je ujedno i turističko naselje. On bi bio poseban po kulturnoj baštini, urbanom ambijentu, ljudima koji u njemu žive i rade, svojim sadržajima/ponudom i kao takav činio bi jedinstven proizvod u turističkoj ponudi općine Grožnjan, odnosno Istarske županije pa i Hrvatske. Projekt se provodi u suradnji s Istarskom županijom.
Zrelost	<ul style="list-style-type: none"> Izrađena studija izvedivosti Ishođene potvrde glavnih projekata za 12 zgrada Projekt se priprema za prijavu za financiranje iz OPKK
Procjenjena vrijednost investicije	Vrijednost obnove i opremanja 12 objekata procjenjena je na oko 21 mil. kn bez PDV-a.
2 POLIVALENTNI CENTAR HGM-a	
Primarni i sekundarni prioritet	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti P10 Multikulturalnost i identitet
Opis i opravdanje projekta	Projektom Polivalentnog centra Hrvatske glazbene mladeži Grožnjan želi se povećati infrastrukturne mogućnosti općine Grožnjan da postane nacionalni i međunarodni centar izvrsnosti u glazbi i povezivanju kulturnih djelatnosti s regionalnim i lokalnim razvojem. Projekt se može podijeliti na podoperacije radi optimiziranja izvora financiranja. Infrastrukturna komponenta odnosi se na izgradnju nove dvorane centra i/ili obnovu lokalnih kulturnih sadržaja. Programska komponenta odnosi se djelatnosti Centra uključujući promidžbu i informiranje, te povezanosti s djelatnostima zajednice. Projekt se provodi u suradnji s Istarskom županijom.
Zrelost	Izrađena studija izvedivosti
Procjenjena vrijednost investicije	Prve procjene prema studiji: 36.041.500 HRK za opciju Obnova postojećih zgrada koje se upotrebljavaju u svrhu kulture u naselju Grožnjan + gradnja nove koncertne dvorane za 300 ljudi.

3 BIKE PARK	
Primarni i sekundarni prioritet	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti P7 Komunalna i prometna infrastruktura
Opis i opravdanje projekta	Izgradnja zabavno-sportskog parka koji bi obuhvaćao sadržaje za sve profile i uzraste - od dječjih uzrasta (škola i popularizacija biciklizma), preko rekreativaca i turista do aktivnih natjecatelja u regularnim utrkama. Time bi se stvorio specifičan turistički proizvod koji se uklapa u širi kontekst, tj. turističku trasu Parenzane i promoviralo Grožnjan kao bike-destinaciju. Projekt se provodi u suradnji s Istarskom županijom.
Zrelost	Izrađeno idejno rješenje; Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u tijeku.
Procjenjena vrijednost investicije	
4 KAMP ODMORIŠTE	
Primarni i sekundarni prioritet	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti P5 Ekološke prakse i energetska učinkovitost u gospodarstvu i društvu
Opis i opravdanje projekta	Izgradnja odmorišta za kampere sastoji se od komunalnog uređenja i gradnje zgrade za upravljanje odmorištem sa potrebnim prijamnim uredom za kampere, informativno-turističkim punktom i sanitarijama. Investicija je motivirana potrebom da se smanji divlje kampiranje koje se na ovom području dešava tijekom sezone posljednjih nekoliko godina.
Zrelost	Ishođena građevinska dozvola.
Procjenjena vrijednost investicije	

5 GOLF VRNJAK	
Primarni i sekundarni prioritet	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine
Opis i opravdanje projekta	<p>Obnova i dogradnja napuštenog ruralnog naselja Vrnjak koje se nalazi 10-ak kilometara sjeverno od povijesnog gradića Grožnjana te izgradnja dvaju golf igrališta na širem području Vrnjaka. Ukupna površina zahvata iznosi otprilike 226 ha, od čega 6 ha čini površina naselja. Obnova uključuje revitalizaciju 30-ak napuštenih i devastiranih kuća, te dogradnju i uređenje u tzv. 'village resort hotel' s 4-plus zvjezdice koji će imati otprilike 77 hotelskih jedinica, odnosno 298 postelja i prateće komercijalne sadržaje.</p> <p>Vrnjak se odlikuje tradicionalnom arhitekturom, netaknutim prirodnim ljepotama i napuštenim terasastim poljoprivrednim površinama, stoga uređenje podrazumjeva očuvanje tradicionalne arhitekture, urbanog karaktera i okoliša.</p> <p>Obnovom napuštenog naselja i izgradnjom golf igrališta sa smještajnim kapacitetima želi se riješiti problem nedostatka smještaja u Grožnjanu te oplemeniti turističku ponudu s novim atraktivnim sadržajem visoke dodane vrijednosti.</p>
Zrelost	Izrađen Urbanistički plan uređenja cijele zone, te Detaljni plan uređenja naselja Vrnjak.
Procjenjena vrijednost investicije	

6 EKOLOŠKA RASVJETA U OPĆINI GROŽNJAN	
Primarni i sekundarni prioritet	P5 Ekološke prakse i energetska učinkovitost P3 Učinkovitost uprave i javnih ustanova
Opis i opravdanje projekta	<p>Cilj projekta je zamjena postojećih klasičnih žarulja gradske rasvjete u Grožnjanu i okolnim mjestima sa ekološki prihvatljivim štednim žaruljama koje troše manje električne energije u odnosu na klasične, smanjenje potrošnje električne energije, kao i smanjenje ispuštanja ugljičnog dioksida (CO₂) u atmosferu.</p> <p>Općina aktivno provodi Akcijski plan energetske održivosti razvoja, pa se projektom osim okolišnih, postižu i ciljevi povećanja ekonomičnosti rada javne uprave. Sukladno istom planu, procjenjene su uštede od oko 50% energije u sektoru javne rasvjete, a vrijednost investicije je oko 1 mil. kn. Za ovu intervenciju izrađen elaborat javne rasvjete na području općine Grožnjan.</p>
Zrelost	Projekt spreman za provedbu.
Procjenjena vrijednost investicije	

7 UREĐENJE NERAZVRSTANIH CESTA	
Primarni i sekundarni prioritet	P7 Komunalna i prometna infrastruktura P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti
Opis i opravdanje projekta	Uređenje nerazvrstanih cesta koje vode ka manjim naseljenim općine Grožnjan. Izgradnja i uređenje prometne infrastrukture preduvjet je za ostvarivanje osnovnih razvojnih ciljeva – povećanje standarda i kvalitete življenja, smanjenje depopulacije i zadržavanje mladih, konkurentnost gospodarskih djelatnosti.
Zrelost	Projekt zahtjeva minimalnu tehničku pripremu.
Procjenjena vrijednost investicije	
8 OBNOVA I UREĐENJE TRGA, ŠETNICE I RASVJETE OKO MJESTA GROŽNJAN	
Primarni i sekundarni prioritet	P7 Komunalna i prometna infrastruktura P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti
Opis i opravdanje projekta	Predmetni zahvat obuhvaća uređenje šetnice dužine cca 3 km sa odmorištima u završnoj obradi od sipine, rekonstrukciju oborinske odvodnje duž šetnice te sanaciju pokosa uz šetnicu. Radovi na krajobraznom uređenju obuhvaćaju sadnju biljnog materijala uz šetnicu te šumarsku bioinženejrsku sanaciju padina, s postavom prirodnog pletera i sadnjom pokrivača tla. Radovi na izgradnji javne rasvjete Grožnjanske šetnice uključuju rekonstrukciju postojeće javne rasvjete u Grožnjanu i izgradnju nove javne rasvjete na pješačkoj stazi gdje nije ugrađena.
Zrelost	Projekt zahtjeva minimalnu tehničku pripremu.
Procjenjena vrijednost investicije	
9 PARENZANA	
Primarni i sekundarni prioritet	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti P7 Komunalna i prometna infrastruktura
Opis i opravdanje projekta	Nastavak valorizacije i obnove nekadašnje pruge u suradnji s ostalim općinama i gradovima koji se nalaze na trasi Parenzane. Danas je Parenzana najprometnija turistička ruta u Istri, turistička atrakcija i jedan od prepoznatljivih brandova Istre. Uz projekt Parenzane se može i treba nadograditi gospodarska, demografska, kulturna te arhitektonska revitalizacija istarskih gradića. Upravo na potezu dionice Parenzane nalaze se najljepši srednjovjekovni istarski gradići, najkvalitetniji proizvođači autohtonih istarskih gourmet proizvoda u najširem smislu te riječi.
Zrelost	Projekt zahtjeva minimalnu tehničku pripremu od strane Općine.
Procjenjena vrijednost investicije	

10	ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA NA PODRUČJU NEKADAŠNJE UTVRDE BARČANEGLA (ZAVRŠJE)
<p>Primarni i sekundarni prioritet</p> <p>Opis i opravdanje projekta</p> <p>Zrelost</p> <p>Procjenjena vrijednost investicije</p>	<p>P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti</p> <p>Priprema projekta valorizacije arheoloških nalazišta na području Općine Grožnjan u suradnji sa Arheološkom muzeju Istre i Istarskom županijom.</p> <p>Revaloriziranje i revitaliziranje arheološkog nalazišta Sv. Križ-Barčanegla nadopunilo bi turističko-kulturnu ponudu Grožnjana. Uz pravilno planiranje, projekt bi bio doprinos ne samo znanosti arheologije, nego i atraktivnosti turističkog doživljaja koji će se razviti izgradnjom hotela u Završju.</p> <p>Projektna ideja</p>
11	ZAŠTITA I VALORIZACIJA ŠUME KORNARIJA
<p>Primarni i sekundarni prioritet</p> <p>Opis i opravdanje projekta</p> <p>Zrelost</p> <p>Procjenjena vrijednost investicije</p>	<p>P6 Sanacija i očuvanje prirodnih resursa i ekosustava P5 Ekološke prakse i energetska učinkovitost</p> <p>Izrada stručnih podloga za zaštitu šume Kornarija. Podloge moraju minimalno sadržavati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - detaljni opis obilježja i vrijednosti područja koje se zaštićuje - ocjenu stanja tog područja - posljedice koje će donošenjem akta o proglašenju proisteći, posebno s obzirom na vlasnička prava i zatečene gospodarske djelatnosti - ocjenu i izvore potrebnih sredstava za provođenje akta o proglašenju zaštićenog područja <p>Šuma Kornarija nalazi se u kategoriji zaštićenih krajobraza Istarske Županije. Za sva područja prirodne baštine utvrđena Prostornim Planom IŽ, bilo da su ona zaštićena posebnim aktima sukladno Zakonu o zaštiti prirode ili je pokrenut postupak preventivne zaštite, izrada ovih podloga je obavezna.</p> <p>Projekt zahtjeva minimalnu tehničku pripremu.</p> <p>nema</p>

12 ISTRAŽIVANJE I UREĐENJE ŠPILJE VRNJAK	
Primarni i sekundarni prioritet	P6 Sanacija i očuvanje prirodnih resursa i ekosustava P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti
Opis i opravdanje projekta	Uređenje okoliša oko špilje "Vrnjak" blizu naselja Makovci – raščišćavanje terena, čišćenje glomaznog otpada i sl. Uređenje puta do špilje uz postavljanje odmorišta i turističke signalizacija, mapiranje špilje i kartiranje kako bi se ista zaštitila i iskoristila za dobrobit domicilnog stanovništva i turista. Cilj ovog projekta je očuvati prirodne resurse i staništa na širem području Grožnjanštine, te iskoristiti prirodne fenomene u svrhu kreiranja cjelovitog turističkog proizvoda. Na području općine postoje i druge špilje koje bi se na sličan način mogle revitalizirati i otvoriti za javnost.
Zrelost	Projekt zahtjeva minimalnu tehničku pripremu.
Procjenjena vrijednost investicije	
13 OBNOVA STAROG MLINA KOD PONORA BUTORI	
Primarni i sekundarni prioritet	P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti
Opis i opravdanje projekta	Obnova krovišta i unutarnjeg funkcionalnog uređenja mlinskog postrojenja. Uz preusmjeravanje vodotoka potoka u bivše korito koje je još sačuvano na taj bi se način očuvao djelić Grožnjanskog nasljeđa i stvorili uvjeti za obogaćenje turističke ponude.
Zrelost	Projektna ideja.
Procjenjena vrijednost investicije	
14 ZAŠTITA SUHOZIDA NA GROŽNJANŠTINI	
Primarni i sekundarni prioritet	P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti
Opis i opravdanje projekta	Razrada programa konzerviranja i sustavnog očuvanja pejzažnog suhozidnog graditeljstva te stvaranje stručnog kadra koji bi sustavno revitalizirao tradicijsku suhozidnu baštinu. Očuvanje i revitalizacija tradicionalnog načina ograđivanja polja suhozidima te autohtone ruralne arhitekture pridonosi očuvanju identiteta i autohtonosti prostora.
Zrelost	Projekt zahtjeva minimalnu tehničku pripremu.
Procjenjena vrijednost investicije	

15 OBNOVA STARE ULJARE U ZAVRŠJU	
Primarni i sekundarni prioritet	P10 Multikulturalnost i identitet P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti
Opis i opravdanje projekta	Obnova i uređenje stare uljare te stavljanje u funkciju kao izložbeno-muzejskog prostora. Muzejski prostor služio bi za sustavno prikupljanje predmeta vezanih za maslinarstvo, njihovo čuvanje, muzeološku obradu, stručno i znanstveno proučavanje i izlaganje. Restauracijom i oplemenjivanjem ovog lokaliteta sačuvao bi se povjesni prikaz života toga kraja, tradicija i identitet, uz istovremeno obogaćenje turističke ponude.
Zrelost	Projektna ideja.
Procjenjena vrijednost investicije	
16 UREĐENJE BIKIKLISTIČKIH STAZA I ŠETNICA NA GROŽNJANŠTINI	
Područje projekta/sektor/prioritet?	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti P7 Komunalna i prometna infrastruktura
Opis i opravdanje projekta	Kreirati mrežu šetnica, staza za hodanje, biciklističkih staza i staza za rekreaciju, te tematskih putova i ruta te prilagoditi ih europskim standardima, što uključuje njihovu opremu. Staze trebaju biti umrežene, obilježene i promovirane, te uklopljene u opći plan tematskih ruta Istarske županije. Na ovaj način nadopunjuju se naponi na kreiranju bogatog turističkog sportsko-rekreativnog proizvoda (Parenzana, Bike-park) i oplemenjuje kvalitet života domicilnog stanovništva.
Zrelost	Izrađena osnovna analiza potreba i mogućnosti i plan biciklističkih ruta.
Procjenjena vrijednost investicije	

17	GROŽNJAN GRAD UMJETNIKA
Primarni i sekundarni prioritet	<p>P10 Multikulturalnost i identitet</p> <p>P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti</p>
Opis i opravdanje projekta	<p>Projekt se odnosi na organizaciju raznih događanja i daljnju izgradnju reputacije i prepoznatljivosti Grožnjana kao Grada umjetnika koja je počela 1965-e godine kada je pokrenut projekt revitalizacije napuštenog grada Grožnjana.</p> <p>Grožnjan je status grada umjetnika stekao zahvaljujući brojnim umjetničkim događajima i umjetnicima koji su tu došli živjeti i djelovati. Svake godine početkom svibnja grožnjanske uličice i trgovi pretvaraju se u pravu umjetničku košnicu: otvaraju se ljetne muzičke akademije za mlade, likovne, plesne i dramske radionice, radionice mirovnog aktivizma pod vodstvom poznatih stručnjaka, pedagoga i umjetnika. U tih nekoliko ljetnih mjeseci Grožnjan diše i živi za umjetnost, labirint njegovih uličica i brojni kulturno povijesni spomenici postaju jedna velika pozornica kulturno-zabavnog života.</p> <p>U Grožnjanu je centar Hrvatske glazbene mladeži koja svojim radom oplemenjuje to povijesno mjesto kao međunarodni kulturni centar i svjetski centar susreta mladih. Uz tradicionalni jazz festival, jedno od glasovitih događanja je likovna manifestacija i «Ex tempore». Brojni su likovni umjetnici i kulturnjaci okupljeni oko tzv. grožnjanskog likovnog kruga, ali i gradske galerije Fonticus koja je u posljednjem desetljeću postala profesionalni izložbeni prostor. Tu je, među ostalim, aktivna i Imaginarna filmska akademija, nevladina i neprofitna organizacija osnovana 1955. godine koja okuplja kazališne, televizijske i filmske stručnjake koji se zalažu za afirmaciju dramske umjetnosti u Hrvatskoj i inozemstvu.</p> <p>Ova tradicija i imidž Grožnjana su okosnica turističke ponude i jamče prepoznatljivost i atraktivnost u širim razmjerima. Konstantna ulaganja i inovativnost su nužnost za održavanje i daljnji razvoj u istom smjeru.</p>
Zrelost	Projekt u provedbi.
Procjenjena vrijednost investicije	

19 PROVEDBA MJERA AKCIJSKOG PLANA ENERGETSKI ODRŽIVOG RAZVOJA	
Primarni i sekundarni prioritet	P5 Ekološke prakse i energetska učinkovitost
Opis i opravdanje projekta	<p>Akcijским planom energetska učinkovitog razvoja općine predviđena je provedba niza mjera kojima se želi postići smanjenje emisija od minimalno 20% do 2020. Godine. Mjere su podjeljene na dvije grupe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mjere u sektoru zgradarstva: <ul style="list-style-type: none"> ○ zgrade u vlasništvu Općine - izmjena stolarije i izolacija, postavljanje termometara, ugradnja fotonaponskih sustava, zamjena žarulja, edukacija zaposlenika ○ Rezidencijalni i tercijarni objekti - zamjena stolarije i obnova fasada, zamjena žarulja, ugradnja fotonaponskih sustava, obrazovanje i promocija, zamjena kućanskih uređaja • Mjere u sektoru prometa: zamjena voznog parka Općine, poticanje korištenja biogoriva, promotivne, informativne i obrazovne mjere.
Zrelost	Varijabilno, ovisno o mjeri
Procjenjena vrijednost investicije	Akcijским plan energetska učinkovitog razvoja sadržava procjenu investicijskog troška i uštede za svaku od mjera.
20 PROJEKT „ZELENE TRŽNICE“ U GROŽNJANU	
Primarni i sekundarni prioritet	P2 Razvoj poljoprivrede i proizvodnja zdrave hrane
Opis i opravdanje projekta	Ideja razvoja „Zelene tržnice“
Zrelost	Ideja
Procjenjena vrijednost investicije	
21 PROJEKT KANALIZACIJE U VEĆIM NASELJIMA OPĆINE GROŽNJAN: KOSTANJICA, BIJELE ZEMLJE I ŠTERNA	
Primarni i sekundarni prioritet	P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine
Opis i opravdanje projekta	U planu je razvoj kanalizacijske mreže
Zrelost	Ideja
Procjenjena vrijednost investicije	

22	PROJEKT NERAZVRSTANIH CESTA, L 50020-BAŠTIĆI-GRŽIĆI-MLIN , PEROJ, D21-SVETI IVAN-STANCIJA TORČELO (ŠEGARI), N7-SAŽONI, Ž 5007-BUŽLETI-KUBERTON, L 50021-STANCIJA SILIĆ-POD DIONISI-TREPETICIJE-KOSTANJICA
Primarni i sekundarni prioritet	P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine
Opis i opravdanje projekta	U planu su projekti nerazvrstanih cesta
Zrelost	Ideja
Procjenjena vrijednost investicije	
23	PROJEKT „DJEČJIH IGRALIŠTA“, UREĐENJE DJEČJIH IGRALIŠTA U GROŽNJANU I ŠTERNI, NOVA DJEČJA IGRALIŠTA ZAVRŠJE I KOSTANJICA
Primarni i sekundarni prioritet	P10 Multikulturalnost i identitet
Opis i opravdanje projekta	U planu su projekti uređenja dječjih igrališta
Zrelost	Ideja
Procjenjena vrijednost investicije	
24	PROJEKT STRATEGIJE UPRAVLJANJA IMOVINOM
Primarni i sekundarni prioritet	P4 Zaštita i očuvanje kulturnog nasljeđa
Opis i opravdanje projekta	U planu je projekt Strategije upravljanja imovinom
Zrelost	Ideja
Procjenjena vrijednost investicije	
25	PROJEKT STRATEGIJE UPRAVLJANJA IMOVINOM
Primarni i sekundarni prioritet	P4 Zaštita i očuvanje kulturnog nasljeđa
Opis i opravdanje projekta	U planu je projekt Strategije upravljanja imovinom
Zrelost	Ideja

26 PROJEKTI UREĐENJA DRUŠTVENIH DOMOVA NA PODRUČJU OPĆINE GROŽNJAN	
Primarni i sekundarni prioritet	P9 Očuvanje i razvoj kulturne baštine
Opis i opravdanje projekta	U planu su projekti uređenja društvenih domova na području općine
Zrelost	Ideja
Procjenjena vrijednost investicije	
27 PROJEKT „SPORT NA PODRUČJU OPĆINE GROŽNJAN“	
Primarni i sekundarni prioritet	P10 Multikulturalnost i identitet
Opis i opravdanje projekta	U planu je razvitak projekta „Sport na području Općine Grožnjan“
Zrelost	Ideja
Procjenjena vrijednost investicije	
28 PODUZETNIČKA ZONA BANKOVCI	
Primarni i sekundarni prioritet	P10 Učinkovitost uprave i javnih ustanova
Opis i opravdanje projekta	U planu je razvitak projekta Poduzetničke zone Bankovci
Zrelost	Ideja
Procjenjena vrijednost investicije	
29 UREĐENJE PJEŠAČKIH I BIKIKLISTIČKIH STAZA NA PODRUČJU OPĆINE	
Primarni i sekundarni prioritet	P1 Održivi razvoj turizma i pratećih djelatnosti
Opis i opravdanje projekta	U planu je razvitak projekta Poduzetničke zone Bankovci
Zrelost	Ideja
Procjenjena vrijednost investicije	

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

**“PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE GROŽNJAN
- GRISIGNANA 2015.-2020.”**

sufinanciran je u 100% iznosu od 85.000,00 kuna

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja